

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Hlavní specializace: Cestovní ruch

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu ve vybrané destinaci

Diplomová práce

Autor: Bc. Helena Konečná

Vedoucí práce: doc. Ing. Jarmila Indrová, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Udržitelný rozvoj cestovního ruchu ve vybrané destinaci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne 11. 5. 2015

.....

Bc. Helena Konečná

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především doc. Ing. Jarmile Indrové, CSc. za cenné připomínky a ochotu při vedení této práce. Poděkování patří také mé rodině a přátelům za veškerou podporu a trpělivost po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	- 1 -
1. Vymezení udržitelného rozvoje	- 4 -
1.1. Udržitelný rozvoj	- 4 -
1.1.1. Historický vývoj a základní dokumenty	- 4 -
1.1.2. Definice a principy	- 7 -
1.1.3. Indikátory	- 9 -
1.2. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu	- 11 -
1.2.1. Definice a principy	- 11 -
1.2.2. Vybrané dokumenty	- 12 -
1.2.3. Indikátory	- 14 -
1.2.4. Šetrné formy cestovního ruchu	- 14 -
1.2.5. Specifika udržitelného rozvoje cestovního ruchu v chráněných oblastech	- 16 -
1.2.6. Charakteristika národních parků a biosférických rezervací	- 17 -
2. Krkonošský národní park	- 20 -
2.1. Charakteristika území	- 21 -
2.1.1. Geografické zařazení národního parku a dalších kategorií chráněných území	- 21 -
2.1.2. Příroda	- 25 -
2.1.3. Obyvatelstvo	- 27 -
2.1.4. Ekonomická charakteristika	- 31 -
2.2. Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu	- 32 -
2.2.1. Lokalizační předpoklady	- 33 -
2.2.2. Realizační předpoklady	- 40 -
2.2.3. Shrnutí předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu	- 45 -
3. Analýza udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Krkonošském národním parku	- 46 -
3.1. Subjekty a dokumenty zabývající se cestovním ruchem v destinaci	- 46 -
3.1.1. Správa Krkonošského národního parku	- 46 -
3.1.2. Krkonoše – svazek měst a obcí	- 52 -
3.1.3. Královéhradecký a Liberecký kraj	- 54 -
3.2. Iniciativy a certifikace	- 55 -
3.2.1. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta a projekty Správy KRNP	- 55 -
3.2.2. Místní akční skupiny, regionální produkt	- 57 -
3.2.3. Propagace regionu Krkonoše jako celku - Karta Regioncard	- 59 -
3.2.4. Ekologické certifikace	- 60 -

3.2.5.	<i>Ostatní certifikace</i>	- 61 -
3.3.	<i>Šetrné formy cestovního ruchu</i>	- 63 -
3.3.1.	<i>Agroturismus</i>	- 64 -
3.3.2.	<i>Ekoturismus/přírodně poznávací cestovní ruch</i>	- 65 -
3.3.3.	<i>Pěší turistika</i>	- 66 -
3.3.4.	<i>Cykloturistika</i>	- 66 -
3.3.5.	<i>Běžecká turistika</i>	- 68 -
3.3.6.	<i>Hipoturistika</i>	- 68 -
3.3.7.	<i>Další neintenzivně provozované aktivity cestovního ruchu</i>	- 69 -
3.4.	<i>Udržitelný rozvoj cestovního ruchu podle indikátorů udržitelnosti</i>	- 70 -
3.5.	<i>Dotazníkové šetření</i>	- 72 -
3.5.1.	<i>Návštěvníci</i>	- 72 -
3.5.2.	<i>Rezidenti</i>	- 78 -
3.5.3.	<i>Podnikatelé</i>	- 82 -
3.5.4.	<i>Města a obce</i>	- 86 -
3.5.5.	<i>Shrnutí dotazníkového šetření</i>	- 90 -
4.	Zhodnocení a návrhy	- 92 -
4.1.	<i>Zhodnocení stavu udržitelného cestovního ruchu v Krkonošském národním parku</i>	- 92 -
4.2.	<i>SWOT analýza udržitelnosti cestovního ruchu</i>	- 94 -
4.3.	<i>Návrhy a doporučení do budoucnosti</i>	- 96 -
	Závěr	- 98 -
	Seznam zkratk	- 101 -
	Seznam literatury	- 102 -
	Seznam obrázků, tabulek a grafů	- 106 -
	Přílohy	I
	Příloha 1: Dotazník pro návštěvníky Krkonoš	I
	Příloha 2: Dotazník pro rezidenty Krkonoš	V
	Příloha 3: Dotazník pro podnikatele v Krkonoších	VIII
	Příloha 4: Dotazník pro města a obce v Krkonoších	XI

Úvod

Lidská rasa v sobě má již od pradávna přirozenou touhu vyvíjet se, zlepšovat své znalosti a dovednosti, posouvat se neustále vpřed a zlepšovat své životní podmínky. Po dlouhá tisíciletí se nesl tento rozvoj plně v souladu s přírodou a okolním prostředím. Postupně se člověk začal ve svých znalostech zdokonalovat a jeho potřeby rostly. Dá se říci, že s růstem svých potřeb se člověk začal přírodě vzdalovat, vše ale stále probíhalo únosně. Teprve s příchodem a rozvojem průmyslové revoluce začala lidská činnost povážlivě měnit přirozené procesy přírody kolem něj. Díky průmyslové revoluci žijeme v dnešní moderní době, ale stejně tak právě průmyslová revoluce dovolila v historii nevídaný nárůst světové lidské populace. A díky nám lidem a našemu modernímu, přírodě již vzdálenému, způsobu života vzrostla světová poptávka po neobnovitelných zdrojích přírody na neúnosnou míru.

Naštěstí si to lidé začali uvědomovat a v šedesátých letech minulého století vyšly první zprávy a publikace věnující se problematice vztahu člověka a životního prostředí. Proto se v roce 1972 konala ve švédském Stockholmu první mezinárodní konference o životním prostředí. Odborníci, ale i uvědomělá široká veřejnost, si byli vědomi, že s pokračujícím trendem exploatace přírody, si sami lidé zničí své prostředí a zdroje potřebné ke kvalitnímu životu. Od těchto let se stovky a tisíce lidí zabývá problematikou degradace životního prostředí způsobené lidskou činností. V roce 1987 vypracovala Komise pro životní prostředí a rozvoj proslulou zprávu Naše společná budoucnost, ve které mimo jiné říká, že hospodářský rozvoj je možný, ale pouze pokud bude dlouhodobě udržitelný. V prvních fázích se udržitelnost rozvoje vztahovala hlavně na životní prostředí, ale později bylo konstatováno, že udržitelnost se musí opírat o více pilířů – environmentální, ekonomický a sociální. Pouze při nastolení rovnováhy mezi těmito pilíři je možné dosáhnout rozvoje, který si cení přírody a životního prostředí a zároveň zaručuje kvalitní lidský život.

Pro dosažení udržitelného rozvoje je třeba zavádět principy udržitelnosti do všech sfér hospodářství a lidského života. Cestovní ruch může hrát v naplňování cílů udržitelnosti ohromnou roli. S rozvojem dopravy a zlepšováním ekonomické situace obyvatel, zažívá toto odvětví nevídaný boom. Věnovat pozornost cestovnímu ruchu je tedy naprosto nezbytné, jelikož cestovní ruch může být velkým přínosem pro zlepšení ekonomické situace místních obyvatel či přispívat k lepšímu vzájemnému porozumění odlišných kultur a etnik a přispívat tak ke světovému míru nebo může hrát výchovnou roli formou ekoturismu apod. Při nekontrolovaném a neuvědomělém rozvoji s sebou ale cestovní ruch přináší velká rizika.

Malým přispěním k uvědomění důležitosti udržitelného cestovního ruchu si přeje být i tato diplomová práce zaměřená na udržitelný rozvoj cestovního ruchu ve vybrané destinaci. Vybranou destinací je Krkonošský národní park, nejstarší národní park České republiky s dlouholetou tradicí cestovního ruchu na svém území, který patří mezi nejvýznamnější a nejnavštěvovanější chráněná území v České republice.

Cílem diplomové práce je zhodnotit současný stav udržitelného cestovního ruchu v Krkonošském národním parku a posoudit perspektivy možností udržitelného cestovního ruchu v této destinaci do budoucnosti. Diplomová práce je členěná do čtyř kapitol, z nichž je první kapitola teoretická následovaná praktickými částmi práce. K naplnění hlavního cíle práce pomohou následující dílčí cíle.

Cílem první kapitoly je představit teoretická východiska práce. První kapitola se zabývá udržitelným rozvojem, jeho historií, definicí, principy a indikátory. Druhá část první kapitoly se zabývá aplikací udržitelného rozvoje na oblast cestovního ruchu a věnuje se charakteristice udržitelného cestovního ruchu, důležitým materiálům, indikátorům, šetrným formám a charakteristice národních parků a biosférických rezervací.

Cílem druhé kapitoly je charakterizovat Krkonošský národní park a zjistit jeho aktuální vybavenost z hlediska cestovního ruchu, tedy lokalizační a realizační předpoklady rozvoje cestovního ruchu.

Cílem třetí analytické části diplomové práce je prozkoumat stav udržitelného cestovního ruchu v Krkonošském národním parku a vyhodnotit povědomí o udržitelném cestovním ruchu v této oblasti pomocí dotazníkového šetření. Tohoto dílčího cíle bude dosaženo vyhodnocením dokumentů a subjektů zabývajících se udržitelným cestovním ruchem v Krkonošském národním parku, iniciativ a dobrovolných certifikací, dále vyhodnocením uplatňování šetrných forem cestovního ruchu v oblasti a sledování stavu udržitelného cestovního ruchu pomocí indikátorů. Dotazníkové šetření je zaměřeno na návštěvníky, rezidenty, podnikatele a obce.

Výsledky, které budou zjištěny, budou zhodnoceny ve čtvrté poslední kapitole diplomové práce. Bude vyhodnocen současný stav udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Krkonošském národním parku, jehož výsledek bude zpracován i pomocí SWOT analýzy. Kapitulu zakončí návrhy a doporučení do budoucnosti.

Pro vypracování diplomové práce bude v první teoretické části využito především metody deskripce, v praktické části bude využito metody analýzy sekundárních dat a následné syntézy. Součástí analýzy bude také dotazníkové šetření. V práci bude čerpáno z českých (Pásková, Moldan), ale i zahraničních odborných publikací (Eagles), využito bude i publikací Světové organizace cestovního ruchu, Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva životního prostředí. V praktické části bude čerpáno především z dokumentů Správy Krkonošského národního parku a Svazku měst a obcí Krkonoše a jejich internetových stránek.

1. Vymezení udržitelného rozvoje

Následující kapitola se věnuje vymezení udržitelného rozvoje obecně, jeho historickému vývoji a dokumentům, které zásadně ovlivnily jeho vývoj. Dále je zde uvedena definice a základní principy, na kterých je udržitelný rozvoj vystavěn, a také je zmíněn způsob monitorování vývoje udržitelného rozvoje pomocí indikátorů. Druhá část této teoretické kapitoly se zabývá definicí, principy a vybranými dokumenty udržitelného rozvoje aplikovaného na odvětví cestovního ruchu. Jako příklad aplikace udržitelného cestovního ruchu do praxe jsou zde zmíněny šetrné formy cestovního ruchu. Konec první kapitoly uvádí specifika udržitelného cestovního ruchu v chráněných oblastech a pro další účely diplomové práce jsou zde charakterizovány národní parky a biosférické rezervace.

1.1. Udržitelný rozvoj

„Nedědíme Zemi po našich předcích, nýbrž si ji vypůjčujeme od našich dětí.“

Antoine de Saint-Exupéry

1.1.1. Historický vývoj a základní dokumenty

Zájem o okolní prostředí a jeho jednotlivé složky byl projevován již v daleké minulosti, ale skutečný zájem o životní prostředí v podobě, v jaké ho chápeme dnes, se datuje do druhé poloviny devatenáctého století. Avšak teprve v šedesátých letech dvacátého století se tento zájem přetavil do prvních celosvětově významných knih a zpráv věnujících se problematice životního prostředí, jejichž vznik byl vyvolán vědomím, že lidská průmyslová činnost životnímu prostředí škodí a tedy je třeba začít životní prostředí chránit v globálním měřítku. Těmito knihami byly knihy *MLčící jaro* z roku 1962 a o deset let později kniha *Meze růstu* z roku 1972. Ve zmíněné knize *Meze růstu* autoři položili otázku, zda je hospodářský růst slučitelný se zachováním životního prostředí. Dokonce navrhli, aby byl hospodářský růst zastaven, ale to bylo zásadně odmítnuto. Proto bylo třeba začít hledat cesty, jak životní prostředí účinně chránit při zachování hospodářského růstu.

První mezinárodní konference o životním prostředí byla svolána v roce 1972 Organizací spojených národů do Stockholmu, kde byla prodiskutována témata týkající se nakládání s odpady, narušování přirozených planetárních systémů, čerpání obnovitelných a neobnovitelných zdrojů či snižování biologické rozmanitosti planety. Důležitým vyústěním této konference bylo založení Programu OSN pro životní prostředí (UNEP).

Pro účely hledání řešení, jak zajistit, aby hospodářský růst neměl katastrofální důsledky na životní prostředí, bylo Valným shromážděním v roce 1983 ustavena Světová komise pro životní prostředí a rozvoj.¹ Tato komise pod vedením norské fyzičky a političky Gro Harlem Brundtlandové o čtyři roky později zveřejnila rozsáhlou zprávu *Naše společná budoucnost*. V této zprávě se uvádí, že není nutné hospodářský růst zastavovat, je ale třeba, aby byly v procesu spotřeby energie a surovin, ale též při produkci odpadů, zavedeny a využívány ekologicky šetrné technologické postupy, které umožní, aby byl tento růst (rozvoj) udržitelný.

Dalším důležitým milníkem v historii udržitelného rozvoje byla jednoznačně v té době největší mezinárodní konference v dějinách, která se uskutečnila v Rio de Janeiro v roce 1992 a jež byla nazvána Summit Země.² Výsledkem této konference byl podpis *Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu*, *Úmluvy o biologické rozmanitosti* a *Úmluvy OSN o boji proti desertifikaci*. Kromě těchto úmluv byly také přijaté tři další důležité dokumenty *Deklarace z Ria de Janeiro o životním prostředí a rozvoji*, *Zásady obhospodařování lesů* a snad nejvýznamnější dokument *Agenda 21*.³

Agenda 21 se stala jedním z hlavních dokumentů týkajících se udržitelného rozvoje. Sestává ze čtyřiceti kapitol rozdělených do čtyř hlavních částí věnujících se hlavním problémům, kterým čelí životní prostředí, ale i samotní lidé. Jedná se například o kapitoly zabývající se chudobou, spotřebou či lidským zdravím; dále se Agenda zaměřuje na oblasti životního prostředí a jejich jednotlivé složky (např. na ochranu atmosféry, deforestaci, biodiverzitu, vodní zdroje) a nastiňuje možnosti řešení.⁴ Agenda 21 poté byla a je rozpracovávána do podmínek místních (měst, mikroregionů, regionů) jako tzv. Lokální Agenda 21 nebo podle ekonomických odvětví (např. Agenda 21 pro cestovní ruch).⁵

I konference členských států Rámcové úmluvy o změně klimatu v Kjótu v roce 1997 se stala významnou událostí z hlediska vývoje udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí. Členské státy zde projednávaly tzv. *Kjótský protokol* o snižování emisí skleníkových plynů. Proces jednání, o kolik procent se členské státy zaváží snížit své emise, nebyl jednoduchý.⁶

¹ Anglicky World Commission on Environment and Development, zkratka WCED

² Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED – United Nations Conference on Environment and Development)

³ Podle: MOLDAN, Bedřich, *(Ne)udržitelný rozvoj. Ekologie hrozba i naděje*. Nakladatelství Karolinum, Univerzita Karlova v Praze, 2003, str. 22-27. ISBN 80-246-0769-7

⁴ UNITED NATIONS. *Agenda 21* [on-line publikace]. 1992 [vid. 2015-01-03]

Dostupné z: <http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

⁵ PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, str. 228. ISBN 978-807-0416-587

⁶ MOLDAN, Bedřich, *(Ne)udržitelný rozvoj. Ekologie hrozba i naděje*. Nakladatelství Karolinum, Univerzita Karlova v Praze, 2003, str. 30-32. ISBN 80-246-0769-7

Tento protokol byl ratifikován až o sedm let později. Zatím poslední konference se konala v prosinci 2014 v Limě, kde byly rozpracovány základy nové dohody, která je naplánována ke schválení v roce 2015.⁷

Pod záštitou OSN se do dnešní doby od první konference v Riu de Janeiro konaly ještě další dvě mezinárodní konference. V roce 2002 to byl Summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu, kde byl jako hlavní dokument přijat *Implementační plán*, který je pomocným nástrojem zavádění udržitelného rozvoje do praxe. Hlavním cílem této konference bylo zhodnocení naplňování vytyčených cílů a směrů dalšího vývoje udržitelného rozvoje přijatých o deset let dříve v Riu de Janeiro. Avšak tento cíl byl naplněn jen částečně.⁸ Poslední mezinárodní konferencí OSN byla konference konaná v Riu de Janeiro v roce 2012. Výsledný dokument *Budoucnost, jakou chceme* (The Future We Want) nepřinesl konkrétní závazky, ale inicioval proces stanovování Cílů udržitelného rozvoje, které mají navázat na Rozvojové cíle tisíciletí konkretizované na Summitu v New Yorku v roce 2000.⁹

Role Evropy

Evropa potažmo Evropská unie je dlouhodobě světovým lídrem v propagaci udržitelného rozvoje a zejména v boji proti změnám klimatu a propagaci zelené ekonomiky. V rámci Evropské unie figuruje několik subjektů zabývajících se problematikou životního prostředí. Nejvýznamnějšími je Evropská komise, v jejímž rámci fungují dvě generální ředitelství – Generální ředitelství pro životní prostředí a Generální ředitelství pro boj s klimatickými změnami či Evropská agentura pro životní prostředí. V současné době je v platnosti již VII. Akční plán pro životní prostředí na období 2014-2020 s vizí stanovenou až do roku 2050.

„V roce 2050 žijeme spokojeně a v ekologických mezích naší planety. Zdrojem naší prosperity a zdravého životního prostředí je inovační a cyklická ekonomika, v níž se ničím neplýtvá a v níž jsou přírodní zdroje spravovány udržitelným způsobem a biologická rozmanitost je chráněna, ceněna a obnovována způsoby, jež posílí odolnost naší společnosti. Náš růst s nízkými emisemi

⁷ UN Conference Lima. *United Nations Framework Convention on Climate Change* [on-line]. 14. 12. 2014 [vid. 2015-01-3]. Dostupné z: <http://newsroom.unfccc.int/lima/lima-call-for-climate-action-puts-world-on-track-to-paris-2015/>

⁸ Světový Summit o udržitelném rozvoji Johannesburg 2002. *Cenia* [on-line zpráva]. [vid. 2015-01-03]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHXLDX/\\$FILE/vysledky_fakta.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHXLDX/$FILE/vysledky_fakta.pdf)

⁹ Rio+20 – světový summit o udržitelném rozvoji. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [on-line]. [vid. 2015-01-03]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/osn/rio_20_svetovy_summit_o_udrzitelnem.html

uhlíku je již dávno oddělen od využívání zdrojů a udává krok zabezpečené a udržitelné globální společnosti.“¹⁰

I v České republice se udržitelný rozvoj řeší na národní úrovni. V roce 2004 byl vypracován koncepční dokument Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Na tento dokument potom navázal Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky vypracovaný Radou vlády pro udržitelný rozvoj ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí. Dokument si klade za cíl vytvoření základního rámce pro zpracování jiných koncepčních materiálů. Jsou zde stanoveny priority a cíle udržitelného rozvoje ČR, implementace těchto cílů a také postup následného monitorování stavu udržitelného rozvoje.¹¹

1.1.2. Definice a principy

Definovat pojem udržitelný rozvoj¹² jedinou větou či jediným odstavcem není vůbec jednoduché vzhledem k věcné obsáhlosti tohoto pojmu. Přesto hned jeho první definice, kterou stanovili autoři *Naší společné budoucnosti* v roce 1987, je definicí nejvíce uznávanou a nejvíce citovanou, přestože i tato definice podle mnohých odborníků má jisté nedostatky.

Světová komise pro životní prostředí a rozvoj definovala udržitelný rozvoj jako „*takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.*“¹³

V České republice je tento pojem přímo definován v § 6 Zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů takto: „*Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“

Jak již z výše uvedených definic vyplývá, udržitelný rozvoj se netýká pouze ochrany životního prostředí, tedy environmentální otázky, ale dotýká se i dalších aspektů rozvoje, a to

¹⁰ EVROPSKÁ KOMISE. Factsheet: 7. EAP – všeobecný akční program Unie pro životní prostředí na období do roku 2020. *European Commission* [on-line publikace]. Aktualiz. 7. 4. 2014 [cit. 2015-01-05]. ISBN: 978-92-79-33899-1. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/7eap/cs.pdf>

¹¹ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky*. Vydání první. Praha. Eko Print. 2010. ISBN 978-80-7212-536-4

¹² Dříve byl anglický termín „sustainable development“ do češtiny překládán jako „trvale udržitelný rozvoj“, dnes je slovo „trvale“ v překladu vynecháváno, aniž by se tím měnil význam.

¹³ SVĚTOVÁ KOMISE PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ROZVOJ. *Naše společná budoucnost*. Přeložil Pavel Korčák. Praha: Academia, 1991. str. 47. ISBN 80-85368-07-02

ekonomického a sociálního. Jako základní pilíře udržitelného rozvoje jsou považovány pilíře následující:

- Ekonomický pilíř
- Sociální pilíř
- Environmentální pilíř

Světové společenství se na Světovém summitu v Johannesburgu v roce 2002 shodlo, že udržitelného rozvoje je dosaženo tehdy, pokud je nastolena rovnováha mezi těmito třemi pilíři.¹⁴ Zajímavá je i myšlenka pana profesora Bedřicha Moldana, že udržitelný rozvoj má i svůj etický rozměr, který je zdůrazněn v samotné definici udržitelného rozvoje v dokumentu *Naše společná budoucnost*.¹⁵

Pro lepší pochopení a uchopení udržitelného rozvoje se odborníci i široká veřejnost shodují na určitých principech, na nichž je udržitelný rozvoj vystavěn. Mezi základní principy patří:¹⁶

- Princip propojení oblasti ekonomické, sociální a životního prostředí
- Princip dlouhodobé perspektivy
- Princip omezenosti kapacity životního prostředí
- Princip předběžné opatrnosti
- Princip prevence
- Princip kvality života
- Princip sociální spravedlnosti
- Princip zohlednění vztahů „lokální – globální“
- Princip vnitrogenerační a mezigenerační odpovědnosti a rovnosti práv
- Princip demokratických procesů

Tento výčet jistě není konečný, ale pro základní pochopení udržitelného rozvoje již poskytuje významné vodítko. Zejména principy předběžné opatrnosti a prevence jsou velmi často skloňované, neboť dodržování těchto principů je méně nákladné a hlavně ohleduplnější vůči životnímu prostředí. Stále více jsou do chápání udržitelného rozvoje vztahovány pojmy sociální

¹⁴ REMTOVÁ, Květa. *Výkladový slovník základních pojmů z oblasti udržitelného rozvoje*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2009. ISBN 978-80-7212-506-7, str. 48

¹⁵ MOLDAN, Bedřich. *(Ne)udržitelný rozvoj. Ekologie hrozba i naděje*. Nakladatelství Karolinum, Univerzita Karlova v Praze, 2003. ISBN 80-246-0769-7, str. 81

¹⁶ KOLEKTIV KONSORCIA SPROR PLUS. *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, str. 19

spravedlnosti a odstranění chudoby, jelikož pro kvalitu lidského života je řešení těchto problémů klíčové.

1.1.3. Indikátory

Pro možnosti posouzení stavu a vývoje udržitelného rozvoje je třeba určitých nástrojů, kterými tento vývoj lze posoudit. Průlomem v této problematice byla Agenda 21 z Ria de Janeiro, která v kapitole 40 vyzývá mezinárodní organizace a jednotlivé státy k vytvoření soustavy indikátorů, díky nimž bude toto posuzování snazší a které budou lépe odrážet komplikovanost stavu udržitelného rozvoje. Na vývoji indikátorů se od té doby podílí velké množství mezinárodních subjektů, jmenujme například Komisi OSN pro udržitelný rozvoj (UNCSD), Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) či Evropskou unii. Komise OSN pro udržitelný rozvoj vydala v roce 2007 již třetí edici indikátorů udržitelného rozvoje (první dvě byly publikovány v letech 1996 a 2001), na nichž intenzivně spolupracovala s dalšími organizacemi, státy i jednotlivci a které mají sloužit jako důležitý podklad pro úpravu či vytváření vlastních indikátorů na národních úrovních. Tyto indikátory vycházejí z Agendy 21 i Implementačního plánu z Johannesburgu.

Komise OSN pro udržitelný rozvoj vypracovala v této publikaci¹⁷ set 96 indikátorů (z nichž 50 tvoří tzv. základní set indikátorů), které jsou rozčleněny do 14 tematických skupin. Těmito skupinami jsou – chudoba, řízení, zdraví, vzdělání, demografie, přírodní nebezpečí, atmosféra, půda, oceány, moře a pobřeží, pitná voda, biodiverzita, hospodářský rozvoj, globální hospodářská spolupráce, spotřební a výrobní schémata.¹⁸

¹⁷ UNITED NATIONS. *Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies*. New York: 2007. Third edition. ISBN 978-92-1-104577-2

¹⁸ Viz ref 17, str. 9

Tabulka 1: CSD. Příklady indikátorů vybraných tematických skupin

<i>Chudoba</i>	Počet osob žijících pod hranicí chudoby
	Počet domácností bez elektřiny
<i>Řízení</i>	Procento populace podílející se na úplatkářství
	Podíl úmyslných zabití na 100 000 obyvatel
<i>Zdraví</i>	Průměrná délka dožití při porodu
	Procento populace s přístupem k základním zdravotním službám
<i>Vzdělání</i>	Hrubý poměr přijatých osob do posledního stupně základního vzdělávání
	Gramotnost dospělé populace
<i>Demografie</i>	Míra růstu populace
	Poměr místních obyvatel a turistů v hlavních turistických regionech
<i>Půda</i>	Podíl lesů na celkové rozloze půdy
	Používání zemědělských pesticidů
<i>Spotřební a výrobní schémata</i>	Materiálová náročnost ekonomiky
	Produkce nebezpečného odpadu

Aby indikátory měly skutečnou vypovídací hodnotu, je potřeba, aby splňovaly řadu kritérií. Indikátory musí být významné, reprezentativní, jedinečné, měřitelné, správné, spolehlivé, srovnatelné, transparentní, pochopitelné a využitelné. Dále by měl být brán v potaz poměr nákladů na získání informací a užítu z nich plynoucí, indikátory by měly mít minimální negativní účinky na prostředí, měly by mít svou vypovídací schopnost a být správně načasované.¹⁹

V České republice jsou indikátory navrženy ve Strategickém rámci udržitelného rozvoje České republiky. Indikátory vycházejí se stávajících indikátorů Českého statistického úřadu, Eurostatu, OECD a Komise OSN pro udržitelný rozvoj z důvodu možnosti sledování vývoje indikátorů v čase a také pro mezinárodní srovnání.

Podporou udržitelného rozvoje a zaváděním indikátorů na místní úrovni se v České republice také zabývá nezisková organizace TIMUR (Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj), která funguje od roku 2001.

¹⁹ MOLDAN, Bedřich. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 1996. ISBN 80-707-8380-X, str. 20-22

1.2. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Teprve až s narůstající mohutností cestovního ruchu začalo být zřejmé, že toto odvětví je odvětvím s ohromným vlivem na stav a vývoj udržitelného rozvoje. Proto se odborníci, různé mezinárodní organizace a další zainteresované subjekty začali touto problematikou zabývat podrobněji. Při zavádění principů udržitelného rozvoje do všech druhů cestovního ruchu je možno významnou měrou přispět k blahobytu obyvatel planety a ochraně životního prostředí. Naopak při nekontrolovaném masovém cestovním ruchu mohou být následky zničující.

1.2.1. Definice a principy

UNWTO ve své definici udržitelného cestovního ruchu zdůrazňuje, že zásady udržitelnosti cestovního ruchu se vztahují na všechny formy cestovního ruchu a na všechny typy destinací cestovního ruchu. Zdůrazňuje, že cílem je nastolení rovnováhy mezi třemi pilíři udržitelného rozvoje, tj. mezi environmentálním, ekonomickým a socio-kulturním pilířem, aby bylo dosaženo dlouhodobé udržitelnosti. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu vyžaduje informovanou účast všech zainteresovaných subjektů a silné politické vedení. Dosažení udržitelného rozvoje cestovního ruchu je dlouhodobý proces, jehož důsledky je třeba pravidelně hodnotit a pro případné nedostatky nastolovat nápravná opatření. Udržitelný cestovní ruch by také měl rozšiřovat mezi účastníky cestovního ruchu povědomí o udržitelném rozvoji a jeho zásadách.²⁰

Kratší verze definice zní takto: „*Udržitelný cestovní ruch plně zohledňuje své současné i budoucí ekonomické, sociální a environmentální důsledky při zajištění potřeb účastníků cestovního ruchu, průmyslu cestovního ruchu, životního prostředí a hostitelských komunit*“.²¹

Holistická definice udržitelný cestovní ruch definuje jako: „*Cestovní ruch, kdy aktivity a služby poskytované návštěvníkům a vlastní aktivity návštěvníků ovlivňují přírodní a antropogenní životní prostředí, místní komunitu a biosféru jako celek pouze v takové míře a kvalitě, která neobnovitelně negativně nemění globální ani lokální životní prostředí, místní komunitu a*

²⁰ UNEP, WTO. *Making tourism more sustainable: a guide for policy makers*. Paris: UNEP; WTO, 2005. ISBN 92-807-2507-6, str. 11

²¹ UNEP, WTO. *Making tourism more sustainable: a guide for policy makers*. Paris: UNEP; WTO, 2005. ISBN 92-807-2507-6, str. 12. Přeloženo autorkou práce z anglického originálu: 'Tourism that takes full account of its current and future economic, social and environmental impacts, addressing the needs of visitors, the industry, the environment and host communities.'

biosféru jako celek a neomezuje tak možnost využití cestovním ruchem a další antropogenní využití destinace v budoucnosti, stejně jako funkce biosféry.“²²

Mezi cestovním ruchem a udržitelným rozvojem existuje zvláštní vztah, jelikož spotřebitel (návštěvník) zde cestuje k výrobci a produktu. Vztah mezi cestovním ruchem a udržitelným rozvojem je charakteristický následujícími třemi aspekty. Prvním aspektem je *vzájemné působení*. Cestovní ruch je odvětví služeb založené na zprostředkování zážitků z nových míst, proto zde dochází k vzájemné interakci návštěvníků, hostitelských komunit a jejich životního prostředí. Dalším aspektem tohoto vztahu je vysoká *uvědomělost*. Díky cestovnímu ruchu jsou si lidé obecně mnohem více vědomi témat týkajících se životního prostředí či rozdílnosti národů a kultur, což může vyvolat jejich zájem o udržitelný rozvoj. Posledním aspektem je *závislost*. Cestovní ruch ve velké míře závisí na možnostech poznávat nedotčené a čisté životní prostředí, autentické historické a kulturní tradice a vstřícné místní obyvatele.²³ Aby cestovní ruch nekontrolovaným rozvojem nezničil sám sebe, je třeba, aby k jeho rozvoji docházelo v souladu s udržitelností a aby byl na všech úrovních strategicky řízen a stav rozvoje kontrolován.

1.2.2. Vybrané dokumenty

V roce 1996 vypracovala Světová rada pro cestovní ruch (WTTC), Světová organizace cestovního ruchu (tehdy WTO, dnes UNWTO) a Rada Země (Earth Council) akční plán nazvaný **Agenda 21 pro cestovní ruch: Směrem k environmentálně udržitelnému rozvoji**. Tento dokument vychází z Agendy 21 vypracované na Summitu Země v Riu de Janeiro v roce 1992 a aplikuje principy udržitelného rozvoje na sektor cestovního ruchu. Agenda 21 pro cestovní ruch zdůrazňuje důležitost partnerství mezi vládou, průmyslem cestovního ruchu a nevládními organizacemi a vyzdvihuje přínosy udržitelného cestovního ruchu. Pro vládu a instituce stanovuje devět prioritních oblastí, např. usnadnění výměny informací, znalostí a technologií týkajících se udržitelnosti mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi nebo tvorba nových udržitelných produktů cestovního ruchu. Pro podniky cestovního ruchu ukládá deset prioritních oblastí, např. minimalizace odpadu a recyklace nebo zapojení zaměstnanců, zákazníků a komunit do problematiky životního prostředí.²⁴

²² ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde, 2012, ISBN 978-807-2018-80, str. 591

²³ UNEP, WTO. *Making tourism more sustainable: a guide for policy makers*. Paris: UNEP; WTO, 2005. ISBN 92-807-2507-6, str. 9-10

²⁴ AGENDA 21 for the Travel & Tourism Industry Towards Environmentally Sustainable Development. *Agora21* [on-line]. [vid. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://wwwv1.agora21.org/johannesburg/rapports/omt-a21.html>

Článek 3 **Globálního etického kodexu cestovního ruchu** přijatého 1. října 1999 Světovou organizací cestovního ruchu (UNWTO) stanovuje cestovní ruch jako faktor udržitelného rozvoje. Je třeba, aby všichni účastníci rozvoje cestovního ruchu chránili životní prostředí pro přiměřený a udržitelný ekonomický rozvoj. Je zde vyjádřena podpora takovým formám cestovního ruchu, které budou šetrně využívat vzácné zdroje a které budou eliminovat případný odpad. Dokument dále vyzývá k rovnoměrnému rozložení návštěvníků v čase a prostoru. Při plánování rozvoje cestovního ruchu musí být přihlášeno k ochraně přírodního dědictví a je zde zdůrazněno, že *„účastníci rozvoje cestovního ruchu a zvláště odborníci by se měli dohodnout na stanovení omezení svých aktivit, pokud jsou prováděny ve zvláště citlivých oblastech: v pouštních, polárních nebo vysokohorských oblastech, pobřežních oblastech, tropických pralesech nebo mokřadech, vhodných pro vytváření přírodních rezervací nebo chráněných krajinných oblastí.“*

Významným dokumentem je také **Evropská charta pro udržitelný cestovní ruch v chráněných oblastech** z roku 1999 (upřesněno a revidováno v roce 2002) vypracovaná Federací EUROPARC, což je střežová organizace chráněných oblastí v Evropě. Základní cíle této charty jsou:

- „Zvýšit povědomí a podporu pro evropské chráněné oblasti jakožto základní část našeho dědictví, která by měla být chráněna a jíž by se měly těšit současné a budoucí generace.
- Zlepšit udržitelný rozvoj a řízení cestovního ruchu v chráněných oblastech, které bere v úvahu potřeby životního prostředí, místních obyvatel, místních podniků a návštěvníků.“²⁵

Pro přihlášení k chartě je třeba splnit určité podmínky. Je potřeba vypracovat strategii udržitelného rozvoje cestovního ruchu a zavázat se k odsouhlasenému akčnímu plánu pro danou oblast. Přihlásit k chartě je možno ze strany správy chráněné oblasti, ze strany podniku cestovního ruchu anebo ze strany cestovního operátora.

Mezi další významné dokumenty týkající se udržitelného cestovního ruchu, životního prostředí a biodiverzity můžeme zařadit:

- Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví z roku 1972
- Úmluvu o biologické rozmanitosti z roku 1993

²⁵ EUROPARC. *Evropská charta pro udržitelný cestovní ruch v chráněných oblastech*. 1999, revize a upřesnění 2002. Dostupné z: http://vulhm.cz/sites/File/lesnicka_politika/evropska_unie/socr-evropska_charta_pro_cestovni_ruch-20050216.doc

- Berlínskou deklaraci o biodiverzitě a udržitelném cestovním ruchu z roku 1997
- Chartu sítě evropských geoparků z roku 2000
- Quebeckou deklaraci o ekoturismu z roku 2002

1.2.3. Indikátory

Jedním z nástrojů monitorování udržitelnosti cestovního ruchu je stanovení vhodných indikátorů a sledování těchto indikátorů v čase. UNWTO zpracovala soubor deseti indikátorů, které mohou sloužit jako vhodný podklad pro tvorbu vlastních indikátorů v konkrétní destinaci. Byly vypracovány jednak klíčové indikátory, které jsou obecně aplikovatelné na všechny typy destinací, a indikátory specifické, vhodné pro určité typy oblastí.

Klíčové indikátory zahrnují tyto oblasti: ochrana území (kategorie ochrany území podle indexu IUCN), stres (počty turistů navštěvujících místo), intenzita užívání (počty osob/ha v hlavní sezóně), sociální dopady (poměr počtu návštěvníků a místních obyvatel), kontrola rozvoje, odpadové hospodářství, proces plánování, kritické ekosystémy, spokojenost spotřebitelů a spokojenost místních obyvatel.

Specifické indikátory byly vytvořeny pro tyto destinace: malé ostrovy, chráněná území, horské oblasti, destinace kulturního cestovního ruchu, pobřežní oblasti, osídlená místa a destinace pro ekoturismus. V chráněných územích se sleduje například rychlost reprodukce klíčových druhů, biodiverzita, změna skladby druhů, intenzita cestovního ruchu, lidská populace v území a jeho okolí, lidská aktivita v území a jeho okolí, pytláčení v území nebo nebezpečí vyplývající z interakce lidí a živočichů. V horských oblastech se sleduje reprodukce vybraných druhů, pokračující přítomnost volně žijících živočichů v tradičně obydlených oblastech, rozsah eroze způsobené návštěvníky, dopravní dostupnost, kongesce veřejných prostor a komunikací, podíl alternativní dopravy (např. železniční doprava, vodní doprava) na celkovém objemu dopravy v destinaci, spokojenost zákazníků nebo úroveň estetické kvality.²⁶

1.2.4. Šetrné formy cestovního ruchu²⁷

Požadavek na udržitelný rozvoj cestovního ruchu se vztahuje ke všem formám a druhům cestovního ruchu, tedy i na cestovní ruch masový. Přesto existují formy cestovního ruchu, které

²⁶ PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, str. 151-152. ISBN 978-807-0416-587

²⁷ Podle: PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, str. 166-173. ISBN 978-807-0416-587

mají k principům a zásadám udržitelnosti bližší vztah než ostatní. Tyto šetrné formy cestovního ruchu většinou spadají pod venkovský cestovní ruch, což je „*druh cestovního ruchu s vícedenním pobytem a s rekreačními aktivitami na venkově s ubytováním v soukromí nebo v menších hromadných ubytovacích zařízeních.*“²⁸

Agroturismus také někdy nepřesně nazývaný agroturistika je formou venkovského cestovního ruchu. Je spojený s pobytem na venkovských zemědělských usedlostech, statcích a farmách, kdy se turisté účastní zemědělského způsobu života tím, že pomáhají při výrobě produktů nebo při chovu zvířat. Podnikatelé v zemědělství si takto často přivydělávají k hlavnímu podnikatelskému programu. Hosté jsou ubytováni buď přímo na statku či farmě anebo v jiných vhodných ubytovacích zařízeních (chalupách, srubech apod.). Návštěvníci se tak seznamují s životem na venkově, mají možnost ochutnat místní produkty a navázat blízký vztah s místními obyvateli. Tento typ cestovního ruchu má značný přínos ekologický (využívá již vybudovanou infrastrukturu), socio-kulturní (zlepšuje vztahy s místními obyvateli) i ekonomický (finanční prostředky místní ekonomice).

Ekoagroturismus je agroturismus na ekologicky hospodařících farmách. Tyto farmy se věnují alternativnímu zemědělství, při pěstování rostlin a chovu zvířat nepoužívají syntetické chemikálie, umělá barviva, hnojiva, hormonální přípravky či konzervační látky. Produkty ekologického zemědělství mohou používat značku BIO. Dalším důležitým znakem ekoagroturismu je blízký kontakt s přírodou.

Pro **ekoturismus** není vymezena jednotná definice. Často je definován jako přírodně orientovaný cestovní ruch, který posiluje vztah člověka a přírody a vede k ochraně přírodního prostředí. Tomuto porozumění napomáhají služby placeného průvodce. Ekoturismus je zpravidla zaměřený na přírodní krásy a chráněná území jako jsou přírodní rezervace, národní parky a chráněné krajinné oblasti. Jak ale uvádí Pásková, ekoturismus může být provozován i v „běžné“ krajině. V České republice není ekoturismus ještě příliš rozšířen, ale mohl by být zajímavou a perspektivní formou cestovního ruchu v chráněných územích.

Geoturismus je cestovní ruch v geologicky významných lokalitách jako jsou například geoparky. Tyto geoparky se na evropské úrovni sdružují v Síti evropských geoparků, na světové úrovni spadají do sítě geoparků UNESCO. Pro získání ochranné známky Evropský geopark (a

A podle: KOLEKTIV AUTORŮ, Katedra cestovního ruchu VŠE Praha. *Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, str. 9-13. ISBN 80-245-1159-2

²⁸ Viz ref. 26, str. 273

tím zároveň značky Geopark UNESCO) musí geopark splnit řadu kritérií. V těchto geoparcích se návštěvníci mohou seznámit s geologickými hodnotami krajiny a neživou přírodou kolem nás. Účelem geoparků je kromě zachování geologicky významných lokalit pro vědu, výzkum a vzdělávání, také rozvíjení tradičních hospodářských aktivit pro daný region, které jsou v souladu s udržitelným rozvojem. V geoparcích jsou rozvíjeny i další udržitelné aktivity cestovního ruchu jako je návštěva místních keramických dílen či ekofarem a další.

Na území České republiky se v současné době nachází jeden Evropský geopark (Geopark UNESCO), kterým je Český ráj. Do sítě českých národních geoparků byly poté zařazeny následující geoparky: Geopark Egeria, Geopark GeoLocí, Geopark Železné hory, Geopark Kraj Blanických rytířů a Geopark Podbeskydí. O označení český národní geopark usilují i další geoparky, např. Geopark Joachima Barranda, Jeseníky, Vysočina, Krkonoše a další.²⁹

Mezi další formy šetrného cestovního ruchu lze zařadit i pěší turistiku, cykloturistiku nebo hipoturistiku, které jsou často součástí výše zmíněných forem šetrného cestovního ruchu.

1.2.5. Specifika udržitelného rozvoje cestovního ruchu v chráněných oblastech

Chráněná území, ať už se jedná o Zvláště chráněná území (národní parky, chráněné krajinné oblasti, přírodní rezervace aj.), geoparky, biosférické rezervace a další významné přírodní oblasti, jsou pro návštěvníky vysoce atraktivní, neboť tato území jsou esteticky krajinářsky zajímavá, návštěvníci zde mohou pozorovat unikátní živou i neživou přírodu. Pro to, aby cestovní ruch probíhal v souladu se zachováním životního prostředí, by mohly hrát významnou roli služby průvodce. Průvodce v chráněných územích je v zahraničí běžně využíván, v České republice není zatím tato aktivita rozvinuta. Přitom průvodce může hrát významnou roli ve vzdělávání a budování vztahu návštěvníků k přírodě a jejím hodnotám.

Jak uvádí Pásková, při plánování systému průvodcovaného cestovního ruchu v chráněných oblastech by se měla věnovat pozornost:³⁰

- Návrhu tras pro provozování ekoturismu a návrhu značení ekotras v terénu
- Návrhu propagačních materiálů v několika jazykových verzích
- Institucionálnímu zajištění navrženého ekoturistického produktu

²⁹ Geoparky. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [on-line]. © 2015. [vid. 2015-01-11]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/neziva-priroda/geoparky/>

³⁰ Podle: PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, str. 174-175. ISBN 978-807-0416-587

- Návrhu způsobu zapojení místních obyvatel
- Studii proveditelnosti
- Sledování časoprostorového chování návštěvníků a jeho dopadu na přírodní a krajinné hodnoty území

Dalším důležitým aspektem rozvoje cestovního ruchu v chráněných územích je citlivá výstavba infrastruktury a nabídka služeb cestovního ruchu. V chráněných územích můžeme často nalézt tradiční stavby pro danou lokalitu či region, které v sobě nesou historii a ducha místa a mohou být význačnou atraktivitou pro návštěvníky. Takové kulturní dědictví je třeba chránit. Ale i nové stavby by měly respektovat kolorit místa. Při stavbě nové budovy se musí vzít do úvahy charakter existujících budov, místní lidový styl a materiály, pečlivé zvážení umístění budovy. Zahrnutí všech zainteresovaných osob pro nalezení vhodného architektonického stylu by také mělo být samozřejmostí. Turistická infrastruktura by také měla plně vyhovovat environmentálním standardům, jak svým designem, tak hlavně funkčností. Turistická zařízení by měla šetřit energii, nejlépe využívajíc obnovitelné zdroje energie. Používané materiály by měly vhodné pro danou oblast a být snadno udržovatelné.³¹

1.2.6. Charakteristika národních parků a biosférických rezervací

Pro ochranu významných přírodních lokalit existují různé typy ochrany. Tyto lokality se dají chránit i ze zákona, tímto zákonem je v České republice zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Kromě ustanovení, na co všechno se ochrana daná zákonem vztahuje, jsou zde popsány kategorie zvláště chráněných území, a to národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. Národní parky patří mezi velkoplošná zvláště chráněná území definovaná v § 15 tohoto zákona jako „*Rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam*“. Je zde také řečeno, že zachování a zlepšení přírodních poměrů je v národních parcích prioritou, jsou zde výslovně vyjmenované činnosti, které jsou na území národních parků zakázány (např. táboření a rozcělování ohně mimo vyhrazená místa, sbírat rostliny nebo odchyťávat živočichy nebo provádět chemický posyp cest). Národní parky se zpravidla člení do tří zón ochrany přírody,

³¹ Více viz: EAGLES, Paul F., Stephen F. MCCOOL a Christopher D. HAYNES. *Sustainable tourism in protected areas: guidelines for planning and management*. Gland, Switzerland: IUCN--the World Conservation Union, 2002, str. 61-74. ISBN 28-317-0648-3

kde „nejpřísnější režim ochrany se stanoví pro první zónu“. Pravidla pro jednotlivé zóny jsou potom uvedena v obecně závazném právním předpise, kterým se národní park vyhláší. V České republice se nacházejí celkem čtyři národní parky. Nejstarším národním parkem je Krkonošský národní park, který byl vyhlášen již v roce 1963. V roce 1991 byly vyhlášeny Národní park Podyjí a Národní park Šumava. Nejmladším národním parkem je Národní park České Švýcarsko vyhlášený v roce 2000.

Dalším typem chráněného území jsou biosférické rezervace, které jsou vyhlášovány prostřednictvím UNESCO v rámci programu Člověk a biosféra (MAB – Man and the Biosphere), který byl vyhlášen již v roce 1970. Jedním z hlavních cílů tohoto programu je „vytvoření vědecké základny pro trvale udržitelné využívání a ochranu zdrojů biosféry a pro zlepšení vztahu mezi člověkem a prostředím“³². Biosférické rezervace vznikají jako součást tohoto programu od roku 1974. Pro vývoj biosférických rezervací byla významným milníkem Sevillská konference o biosférických rezervacích v roce 1995. Zde byly přijaty dva dokumenty, Sevillská strategie, která určuje hlavní úkoly a činnosti jednotlivých biosférických rezervací a také doporučení na národní a mezinárodní úrovni, a Rámcové stanovy, kde jsou uvedeny definice biosférických rezervací, jejich funkce, kritéria a postup vyhlášení biosférických rezervací. Návrh na zařazení území mezi biosférické rezervace podávají státy prostřednictvím Národního komitétu MAB.

Biosférické rezervace mají tyto hlavní úkoly:³³

- chránit na svém území biologickou a kulturní rozmanitost, tj. kulturní a přírodní dědictví
- být příkladem trvale udržitelného hospodaření v krajině
- umožňovat intenzivní ekologický výzkum, monitoring faktorů prostředí
- podporovat vzdělávání a ekologickou výchovu obyvatel

Biosférické rezervace se dělí do zón:³⁴

- **jádrová zóna** – chráněna národní legislativou (v České republice je právní ochranou statut zvláště chráněných území)

³² JELÍNKOVÁ, Eva, JENÍK, Jan, KVĚT, Jan. Program UNESCO Člověk a biosféra a biosférické rezervace. *Akademický bulletin – Oficiální časopis Akademie věd ČR* [on-line]. 25. 6. 2008 [vid. 2015-01-13]. Dostupné z: <http://abicko.avcr.cz/archiv/2001/7/obsah/program-unesco-clovek-a-biosfera-a-biosfericke-rezervace.html>

³³ Viz ref. 32

³⁴ JELÍNKOVÁ, Eva. Biosférické rezervace v ČR. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [on-line]. 25. 7. 2013 [vid. 2015-01-13]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/cr_v_unesco/biosfericke_rezervace_v_cr.html

- **nárazníková zóna** – obklopuje nebo sousedí s jádrovou zónou a chrání ji před následky lidské činnosti
- **přechodová zóna** (oblast spolupráce) – vhodná pro spolupráci a ekonomické aktivity obyvatelstva

Je také nutné poznamenat, že termín biosférická rezervace není v České republice právně zakotven, což má své výhody i nevýhody. Právní ochraně se tedy dostává územím, která mají statut zvláště chráněných území. V České republice se nachází v současné době šest biosférických rezervací, které mají buď statut národního parku, nebo chráněné krajinné oblasti. Jsou jimi BR Krkonoše, BR Šumava, BR Třeboňsko, BR Křivoklátsko, BR Bílé Karpaty a BR Dolní Morava.

2. Krkonošský národní park

Pohoří Krkonoš je nejvyšším pohořím České republiky, na jehož území se nachází mnoho vzácné fauny i flory. Společná historie člověka a krkonošské přírody se datuje již do dvanáctého století, kdy začala první etapa osidlování podhůří Krkonoš. V dalších stoletích přicházeli lidé do Krkonoš především za dobýváním nerostného bohatství, zejména železných, měděných, arzenových či stříbrných rud. Zhruba od šestnáctého století se v Krkonoších začalo dařit sklářství, avšak jak těžba nerostných surovin, tak sklářství, byli spojené s nadměrnou těžbou horských lesů. Proto postupně docházelo k útlumu těchto činností a místní horalé přecházeli k zemědělství a budaření, k pastvě dobytka a sklízení sena. I toto tzv. budní hospodářství, které se datuje do období sedmnáctého až devatenáctého století, značně změnilo tvář Krkonoš (například vznikem trvale bezlesých enkláv). Od devatenáctého století se zde pomalu rozvíjel cestovní ruch, svůj rozmach zažil na přelomu devatenáctého a dvacátého století. Pokrokově smýšlející lesníci a přírodovědci si začali uvědomovat, že nekontrolovaný rozvoj cestovního ruchu má na jedinečnou přírodu Krkonoš neblahý vliv, a proto v roce 1959 došlo k vyhlášení Karkonoskiego Parku Narodowego v Polsku a v roce 1963 Krkonošského národního parku na české straně (KRNAP). Péči o KRNAP byla pověřena Správa Krkonošského národního parku se sídlem ve Vrchlabí, která je od roku 1991 příspěvkovou organizací Ministerstva životního prostředí ČR.³⁵ Posláním národního parku je „*uchování a zlepšení jeho přírodního prostředí, zejména ochrana či obnova samořídících funkcí přírodních systémů, přísná ochrana volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zachování typického vzhledu krajiny, naplňování vědeckých a výchovných cílů, jakož i využití území národního parku k ekologicky únosné turistice a rekreaci nezhoršující životní prostředí.*“³⁶

Tato kapitola se věnuje charakteristice národního parku, jeho geografickému zařazení (a zařazení dalších kategorií chráněných území nacházejících se na území KRNAP), přírodě, obyvatelstvu a stručně ekonomické charakteristice. Druhá polovina kapitoly se potom zabývá zhodnocení obecných předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu v národním parku, a to konkrétně jeho atraktivitám a možnostmi ubytování, stravování a dopravy.

³⁵ SPRÁVA KRNAP. Příroda a historie. *Správa Krkonošského národního parku* [on-line]. © 2010 [vid. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.krn timer.cz/priroda-a-historie/>

³⁶ Nařízení vlády České republiky č. 165/1991 Sb. ze dne 20. 3. 1991, kterým se zřizuje Krkonošský národní park a stanoví podmínky jeho ochrany. § 2, odst. 1

2.1. Charakteristika území

2.1.1. Geografické zařazení národního parku a dalších kategorií chráněných území v KRNAP

Nejvyšším pohořím České republiky jsou Krkonoše nacházející se v severní části republiky a přesahující i do Polské republiky. Celková rozloha tohoto pohoří s nejvyšší horou Sněžkou (1603 m) činí 631 km², z toho 454 km² se nachází v Čechách a 177 km² ve Slezsku v Polsku. Česká část Krkonoš se rozkládá z části na území Libereckého a z části na území Královéhradeckého kraje a dělí se na dva velké podcelky, Krkonošské hřbety a Krkonošské rozsochy, třetí nižší podcelek je tvořen Vrchlabskou rovinou. Krkonošský národní park (KRNAP) poté zaujímá značnou výměru české části Krkonoš a rozpíná se od Novosvětského sedla na západě až po Žacléřské sedlo na východě.³⁷ Celková rozloha Krkonošského národního parku činí 363 km² a rozloha ochranného pásma Krkonošského národního parku zaujímá 184 km².³⁸ Jižní hranici Krkonošského národního parku tvoří lesní komplexy při úpatí horského masívu a severní hranice parku je vedena po státní hranici a zároveň odděluje český národní park od polského národního parku.

Obrázek 1: Národní parky České republiky

Česká televize. [vid. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://img.ct24.cz/cache/616x411/article/59/5839/583838.png>

³⁷ SÝKORA, Bohuslav a kol. *Krkonošský národní park*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1983, str. 7-9

³⁸ Nařízení vlády České republiky č. 165/1991 Sb. ze dne 20. 3. 1991, kterým se zřizuje Krkonošský národní park a stanoví podmínky jeho ochrany. Příloha č. 1 a Příloha č. 3 tohoto nařízení.

Krkonošský národní park je rozdělen do tří zón, kde každá z těchto zón má jinou úroveň ochranného režimu, který je stanoven v Nařízení vlády České republiky č. 165/1991 Sb. ze dne 20. 3. 1991, kterým se zřizuje Krkonošský národní park a stanoví podmínky jeho ochrany. Do 1. zóny KRNAP (přísná přírodní) „se zařazuje území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami v národním parku, zejména přirozené nebo málo pozměněné ekosystémy vhodné pro rychlou obnovu samořídících funkcí.“ 1. zóna se nachází v nejvyšších částech pohoří Krkonoš a v této zóně se lze pohybovat pouze po vyznačených cestách. Do 2. zóny KRNAP (řízená přírodní) „se zařazuje území s významnými přírodními hodnotami, člověkem převážně pozměněné lesní a zemědělské ekosystémy vhodné pro omezené, přírodě blízké a šetrné lesní či zemědělské využívání.“ 2. zóna navazuje na 1. zónu. Do 3. zóny KRNAP „se zařazuje území člověkem značně pozměněných ekosystémů a střediska soustředěné zástavby.“ Cílem první a druhé zóny je zejména zachování funkcí ekosystémů, udržení přírodní rovnováhy a druhové rozmanitosti. Cílem třetí zóny je mimo jiné (bydlení, služby, zemědělství, lesní hospodářství) udržení a přiměřená podpora turistiky a rekreace.

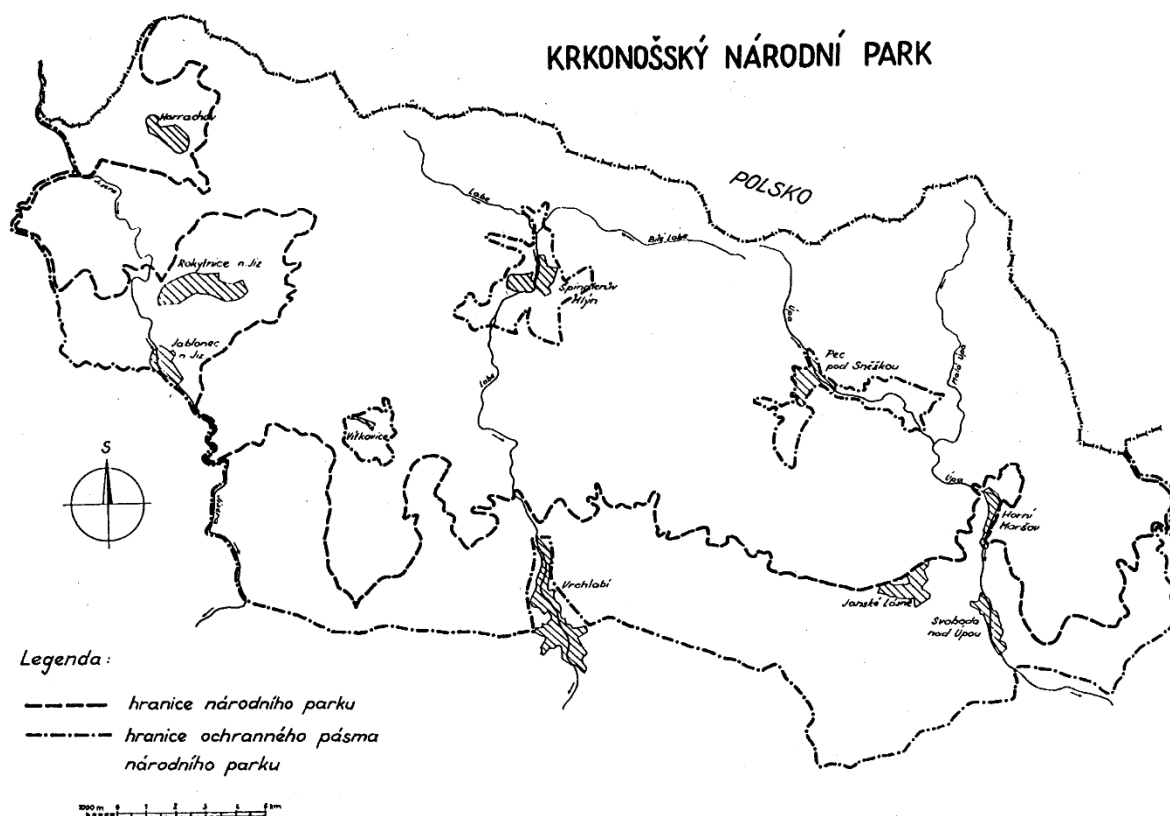
Obrázek 2: Zonace Krkonošského národního parku

VisitKrkonose.cz. [vid. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.visitkrkonose.cz/img/33.jpg>

Výše zmíněné Nařízení vlády dále stanovuje tzv. ochranné pásmo Krkonošského národního parku, jehož účelem je ochrana národního parku a jeho krajinných a krajinných hodnot před rušivými vlivy okolí. Jeho vymezení je zakresleno jak v předešlém obrázku, tak v následujícím obrázku, který je součástí Přílohy č. 2 Nařízení vlády České republiky č. 165/1991 Sb. Část ochranného pásma již nespadá pod horopisný celek Krkonoše, ale zasahuje do celku Krkonošské podhůří.

Obrázek 3: Vymezení Krkonošského národního parku

Předpis č. 165/1991 Sb. Příloha č. 2. [vid. 2015-03-07]. Dostupné z:

<http://www.zakonyprolidi.cz/disk/cs/file/1991/1991c033z0165p002o001.png>

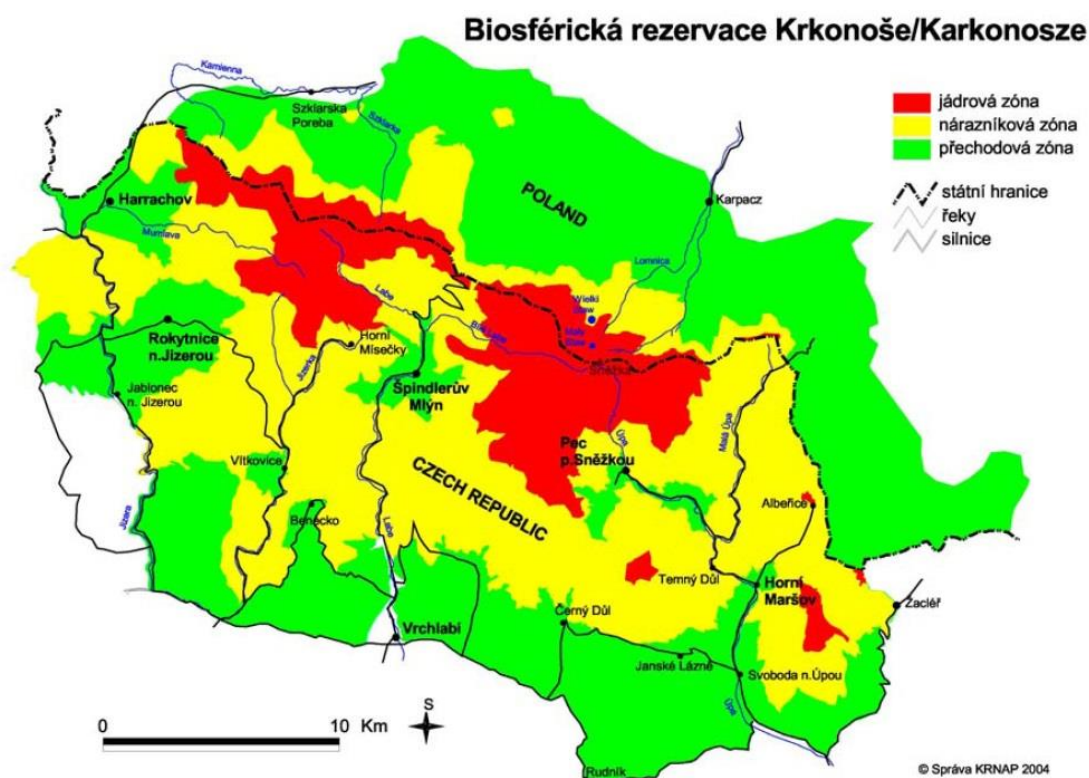
V rámci soustavy Natura 2000, soustavy chráněných území Evropské unie, se v Krkonošském národním parku také nachází **Ptačí oblast Krkonoše**, která zaujímá celou rozlohu národního parku a přibližně 25 % rozlohy jeho ochranného pásma³⁹, a dále **Evropsky významná lokalita Krkonoše** rozprostírající se na celém území KRNAP včetně jeho ochranného pásma.⁴⁰ Krkonoše jsou také součástí biosférické rezervace UNESCO vyhlášené v roce 1992. Tato bilaterální **Biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze** zahrnuje území Krkonošského národního parku včetně jeho ochranného pásma a Karkonoski Park Narodowy na polské straně. Jak ukazuje následující obrázek, biosférická rezervace je členěna do tří zón, kde jádrová zóna zahrnuje 1. a 2. zónu KRNAP, nárazníková zóna je v podstatě 3. zónou KRNAP a přechodová zóna, která nemusí být přesně vymezena, spadá do ochranného pásma KRNAP.⁴¹

³⁹ Nařízení vlády č. 600/2004 Sb., ze dne 27. října 2004, kterým se vymezuje Ptačí oblast Krkonoše

⁴⁰ Nařízení vlády č. 132/2005 Sb., ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví národní seznam evropsky významných lokalit

⁴¹ SPRÁVA KRNAP. *Plán péče. Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020)*. Část A-Rozbory. Vrchlabí: červen 2010. str. 12

Obrázek 4: Biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze

Správa KRNAP. Plán péče. Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020). Část A-Rozbory. Vrchlabí: červen 2010. str. 20

Krkonošský národní park je také signatářem Ramsarské konvence neboli „Úmluvy o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva“. Do seznamu mokřadů mezinárodního významu jsou zapsána krkonošská rašeliniště Pančavská a Labská louka a Úpské rašeliniště. V poslední řadě je KRNAP také členem EUROPARC Federation, sdružení evropských chráněných území. Správa Krkonošského národního parku se může pyšnit certifikátem z roku 2005 za vzorovou spolupráci se Správou Karkonoskiego Parku Narodowego (KPN) v oblasti ochrany přírody, ekologické výchovy, udržitelného rozvoje cestovního ruchu a výzkumu a monitoringu, který spolu s KPN získaly jako druhé území v Evropě.⁴²

⁴² Viz ref. 41, str. 21-22

2.1.2. Příroda⁴³

Krkonošská příroda je ve středoevropském kontextu v mnoha ohledech zcela jedinečná, na druhou stranu i přes velké stáří horského masívu Krkonoš dokázal člověk za zhruba osm století významně pozměnit zdejší přírodní poměry. Proto je dnes ochraně krkonošské přírody věnována značná pozornost.

Stáří Krkonoš spadá do období starohor a starších prvohor, kdy byla vytvořena první podoba masívu zvaného Krkonošsko-jizerské krystalinikum. Každé další období přetvářelo Krkonoše do dnešní podoby, v druhohorách docházelo k zvětrávání, v třetihorách k alpínskému vrásnění a vodní erozi a ve čtvrtohorách k opakovanému zalednění. Krkonoše jsou tvořeny především starohorními a prvohorními krystalickými břidlicemi (zejména svory, fylity a ortorulami), které dosahují stáří 600 miliónů až jedné miliardy let. Z dalších hornin podílejících se na geologické stavbě Krkonoš můžeme jmenovat křemence, krystalické vápence, v menší míře čedič nebo permokarbon. Žulu (krkonošsko-jizerský pluton), vzniklou před zhruba 300 milióny let, nalezneme ve Slezském hřbetu Krkonoš od úpatí Sněžky po Harrachov a v téměř celých Jizerských horách a polských svazích Krkonoš. Z jednotlivých období můžeme v Krkonoších sledovat odlišný geomorfologický ráz, z třetihor jsou to zejména zarovnané povrchy v podobě dvou rozlehlých náhorních planin západních a východních Krkonoš. Třetihorní alpínské vrásnění a říční eroze vymodelovalo Krkonoše do podoby krkonošských rozsoch a sítě hlubokých říčních údolí. Ve čtvrtohorách docházelo k opakovanému zalednění a ve vyšších polohách Krkonoš vznikly dnešní ledovcové kary a řada ledovcových údolí (Labský a Obří důl). Nalézt zde můžeme i ledovcové morény a jezera (především v polské části). Tato čtvrtohorní činnost dala vzniknout i charakteristickému jehlancovitému tvaru Sněžky.

Krkonošské podnebí je charakteristické svojí značnou drsností ovlivněnou vlhkým a studeným větrným prouděním od Atlantiku. Klima Krkonoš má oceánický charakter a jsou zde patrné časté dešťové a sněhové srážky a chladné teploty. Počasí je zde velmi proměnlivé, neznázda fouká silný vítr a tvoří se mlha. V Krkonoších také pramenní mnoho vodních toků srážkového původu (140 vodní toků na české straně a 31 na polské straně), které na české straně sytí sedm krkonošských řek – Jizeru, Mumlavu, Jizerku, Labe, Bílé Labe, Malé Labe a Úpu. Evropský

⁴³ Podle: SPRÁVA KRNAP. Příroda a historie. *Správa Krkonošského národního parku* [on-line]. © 2010 [vid. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.knap.cz/prirodni-pomery/>

veletok Labe pramenící na Labské louce v západních Krkonoších a ústící do Severního moře dosahuje délky 1062 km.

Vegetační stupně

Vegetační stupně Krkonoš se dělí na čtyři vegetační výškové stupně. První z nich je submontánní (podhorský) stupeň, který se rozkládá v krkonošském podhůří a na úpatí hor v nadmořské výšce 400-800 m n. m. a který tvoří 50 % z celkové rozlohy Krkonoš. Původně se zde nacházely listnaté lesy či smíšené horské pralesy a obvyklými dřevinami byly buk, javor, jasan, jeřáb, olše a vzácně jedle. Většina těchto lesů byla člověkem v období kolonizace vytěžena a nahrazena smrkovými monokulturami, anebo přeměněna na pole, louky nebo pastviny. Druhým vegetačním stupněm je montánní (horský) stupeň, který se nachází na svazích Krkonoš v nadmořské výšce 800 až 1200 m n. m. (40 % z celkové rozlohy Krkonoš). V minulosti zde také rostly husté smíšené nebo horské smrkové lesy, ale stejně jako u nižšího vegetačního stupně lesa, byly i tyto lesy z velké části vykáceny. Alpínská (horní) hranice lesa pohybující se v rozmezí 1200 až 1350 m n. m. hraje důležitý předěl mezi předchozím stupněm a spodním alpínským. Druhým nejvyšším vegetačním stupněm Krkonoš je spodní alpínský (subalpínský) stupeň v nadmořské výšce 1200 až 1450 m n. m. nacházející se především na náhorních plošinách západních a východních Krkonoš a na přilehlých svazích zaujímá 9,3 % rozlohy Krkonoš. Nalézt zde můžeme rozsáhlé klečové porosty, smilkové luky a unikátní severská rašeliniště. Stromy zde již nerostou, ale rostou zde keře, traviny a byliny. Svrchní alpínský stupeň tvoří již jen 0,7 % rozlohy Krkonoš a nachází se v nadmořské výšce 1450 až 1602 m n. m., tedy jen na nejvyšších, vzájemně izolovaných, vrcholech – na Sněžce, Studniční a Luční hoře, Smogorni a Vysokém Kole. Tento vegetační stupeň již připomíná severskou tundru.

Flora a fauna

Přestože středoevropská lesní květena je výrazně chudší ve srovnání s alpskými a karpatskými pohořími, Krkonoše v tomto směru představují výjimku díky své biogeografické poloze. Jak uvádí Správa KRNAP, druhová rozmanitost krkonošské květeny je nejvyšší ze všech okolních středoevropských pohoří a vyznačuje se vysokým zastoupením glaciálních reliktních a endemických druhů. Velké zastoupení zde mají mechorosty, lišejníky a houby. Krkonoše nabízí ohromnou pestrost živočichů, což je dáno zejména členěním krajiny do vegetačních stupňů. Dříve se na území Krkonoš vyskytovali i živočichové jako například medvěd hnědý, vlk, kočka

divoká, rys ostrovid, sysel obecný nebo křeček obecný, kteří dnes patří k vyhynulým druhům. I když v poslední době zde byli rys i dokonce vlk zpozorováni. Dále tu žije například dvacet druhů netopýrů a řada krkonošských živočichů patří ke glaciálním reliktnům. Žijí zde dva endemické poddruhy bezobratlých – plž vřetenovka krkonošská a motýl huňatec žlutopásný krkonošský.

V rámci ochrany přírody z hlediska Evropsky významné lokality Krkonoše je zde chráněno 21 typů přírodních stanovišť (např. evropská suchá vřesoviště, subarktické vrbové křoviny, přechodová rašeliniště a třasoviště), 4 druhy rostlin (zvonek český, svízel sudetský, hořeček český, všivec krkonošský pravý) a 2 druhy živočichů (vranka obecná, netopýr pobřežní). Ptačí oblast Krkonoše má za cíl zachování a obnovu ekosystémů významných pro následující druhy ptáků, populace tetřívka obecného, sýce rousného, čápa černého, chřástala polního, lejska malého, datla černého a slavíka modráčka tundrového.⁴⁴

2.1.3. Obyvatelstvo

Do oblasti Krkonošského národního parku zasahuje svým katastrálním územím 29 obcí, jak je vymezeno v Plánu péče Krkonošského národního parku na roky 2010-2020 v Příloze A-2 Katastry obcí KRNAP a OP. Některé obce zasahují do území KRNAP jen malou plochou jako například Kořenov nebo Dolní Lánov, jiné se naopak celou svojí plochou nacházejí na území národního parku (Svoboda nad Úpou, Špindlerův Mlýn). Následující tabulka znázorňuje počty obyvatel jednotlivých obcí, dále výměru obcí v Krkonošském národním parku včetně ochranného pásma a nakonec celkovou výměru a procentuální podíl výměry obcí v KRNAP na celkové výměře. Zjistit přesné počty obyvatel, které by ilustrovaly počet obyvatel trvale žijících v současné době právě na území KRNAP, není dohledatelné, jelikož se tyto údaje sledují za celá území obcí a jak již bylo zmíněno, některé obce zasahují do území KRNAP jen zčásti. Celkový počet obyvatel těchto 29 obcí činí 80 668 obyvatel (k 31. 12. 2013, ČSÚ). Jediný údaj ilustrující počet obyvatel žijících přesně na území KRNAP a jeho ochranného pásma je z roku 1996. Počet obyvatel tehdy žijících na tomto území činil 26 700 (320 v 1. a 2. zóně, 4 880 ve 3. zóně a 21 500 obyvatel v ochranném pásmu).⁴⁵

⁴⁴ SPRÁVA KRNAP. *Plán péče. Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020)*. Část A-Rozbory. Vrchlabí: červen 2010. str. 23-25

⁴⁵ Viz ref. 44. str. 54

Tabulka 2: Obce Krkonošského národního parku

Název obce	Počet obyvatel (k 31. 12. 2013) Zdroj: ČSÚ	Výměra v ha v KRNAP (včetně ochranného pásma) Zdroj: Plán péče KRNAP	Podíl výměry v KRNAP na celkové výměře obce	Celková výměra v ha Zdroj: ČSÚ
Benecko	1123	1650,04	100%	1651,74
Černý Důl	721	1959,75	88%	2216,31
Dolní Dvůr	253	1529,07	100%	1529,47
Dolní Lánov	749	62,50	4%	1576,93
Harrachov	1524	3663,40	100%	3663,44
Horní Branná	1864	602,50	29%	2086,58
Horní Maršov	1024	2847,61	100%	2847,94
Jablonec nad Jizerou	1733	1987,31	89%	2232,23
Janské Lázně	770	1373,08	100%	1373,14
Jestřabí v Krkonoších	241	1030,64	100%	1030,60
Jilemnice	5596	154,37	11%	1386,24
Kořenov	959	175,13	3%	5586,82
Lánov	1790	1269,07	75%	1695,23
Malá Úpa	134	2663,11	100%	2666,11
Mladé Buky	2264	2003,82	75%	2678,28
Paseky nad Jizerou	247	1273,46	100%	1269,94
Pec pod Sněžkou	630	5211,97	100%	5210,49
Poniklá	1143	874,04	64%	1375,80
Rokytnice nad Jizerou	2822	3685,72	100%	3694,95
Rudník	2185	2529,43	59%	4267,38
Strážné	208	1768,05	100%	1768,38
Svoboda nad Úpou	2107	775,09	100%	775,10
Špindlerův Mlýn	1162	7690,54	100%	7691,21
Trutnov	30808	853,17	8%	10333,00
Vichová nad Jizerou	960	933,33	76%	1229,64
Vitkovice v Krkonoších	434	3194,22	100%	3196,45
Vrchlabí	12602	1797,80	65%	2765,97
Vysoké nad Jizerou	1288	370,86	18%	2066,90
Žacléř	3327	1039,92	48%	2182,16

Správa KRNAP. Plán péče. Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020). Příloha A_2. Vrchlabí: červen 2010. ČSÚ. Výměra půdy v obcích. Databáze demografických údajů za obce ČR [on-line]. [vid. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/uvod.jsp> http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm; Vlastní zpracování

V rámci další charakteristiky krkonošského obyvatelstva bude využita analýza obyvatelstva turistického regionu Krkonoše, která je součástí strategického dokumentu Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše.⁴⁶ Zde je pracováno s turistickým regionem Krkonoše, jenž zahrnuje 65 obcí. Na tomto území žilo v roce 2011 celkem 106 457 obyvatel, hustota zalidnění činila 89,96 obyv./km², což představuje podprůměrnou hodnotu jak oproti republikovému průměru (133 obyv./km²), tak oproti průměrům obou krajů (Královéhradecký kraj 116,76 obyv./km² a Liberecký kraj 138,87 obyv./km²). Ve sledovaném období, tj. roky 1991-2011, se počet

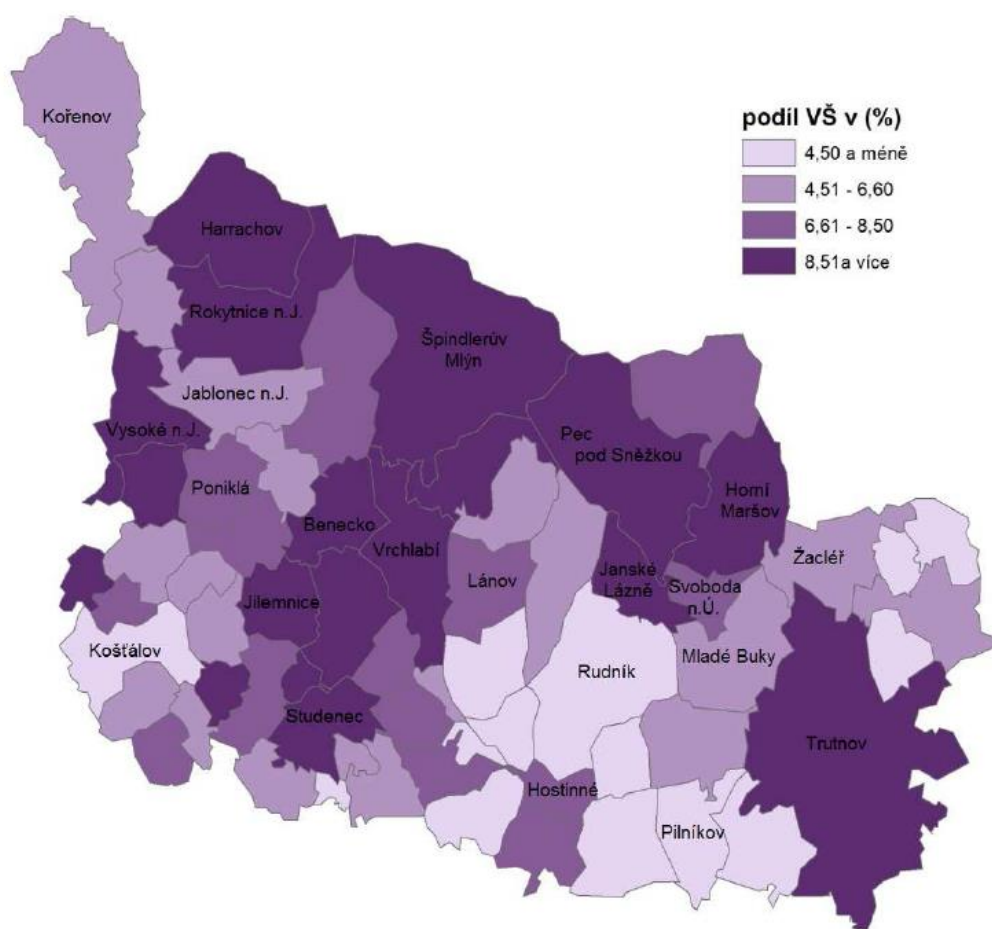
⁴⁶ SPF GROUP, v.o.s. *Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše*. A. Situační analýza. Ústí nad Labem: srpen 2012. str. 4-24.

obyvatel v regionu Krkonoše snížil o 2 %. To je způsobeno především záporným migračním saldem. Jako možné důvody emigrace je uváděna migrace mladého obyvatelstva (čerstvých absolventů), kteří se po dostudování nevracejí do rodných měst, ale zůstávají v městech studia, dalším důvodem migrace je uveden například výhodný prodej domů a bytů v atraktivních lokalitách developerským firmám. Tato emigrace je nejvíce patrná v centrální části Krkonoš.

Ve vývoji věkové struktury obyvatelstva se projevuje celoevropský trend stárnutí populace. Od roku 1991 došlo k výraznému nárůstu složky obyvatel starších 65 let a naopak byla zaznamenána nižší porodnost. V roce 1991 čítala věková skupina 0-14 let 21 820 obyvatel, v roce 2011 již jen 15 630 obyvatel, což činí pokles zhruba o jednu třetinu. Naopak postproduktivní věková skupina 65+ čítala 13 272 obyvatel v roce 1991 oproti roku 2011, kdy už měla 16 714 obyvatel, tedy zaznamenala nárůst o jednu čtvrtinu. Zajímavým zjištěním může být, že v centrální části Krkonoš je nejvyšší koncentrace obyvatel v postproduktivním věku, což je dáno především historickým vývojem skladby obyvatelstva v této části území.

Vzdělanostně, vyjádřeno podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, je tato oblast za celý region pod republikovými i krajskými průměry, ve spádových centrech (Trutnov, Jilemnice, Vrchlabí) ale dosahují podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel nadprůměrných hodnot. Významným zaznamenaným trendem mezi sledovanými roky je pokles počtu obyvatel se základním a neukončeným vzděláním a nárůst podílu obyvatel se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním. Avšak je zde i patrný negativní jev spojený s nárůstem obyvatel bez vzdělání. Region se také vyznačuje relativně nízkým podílem (ve vztahu k potřebám trhu práce) obyvatelstva s technickou kvalifikací (se středním odborným vzděláním i vyučených, především řemeslníků).

Obrázek 5: Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v regionu Krkonoše v roce 2011

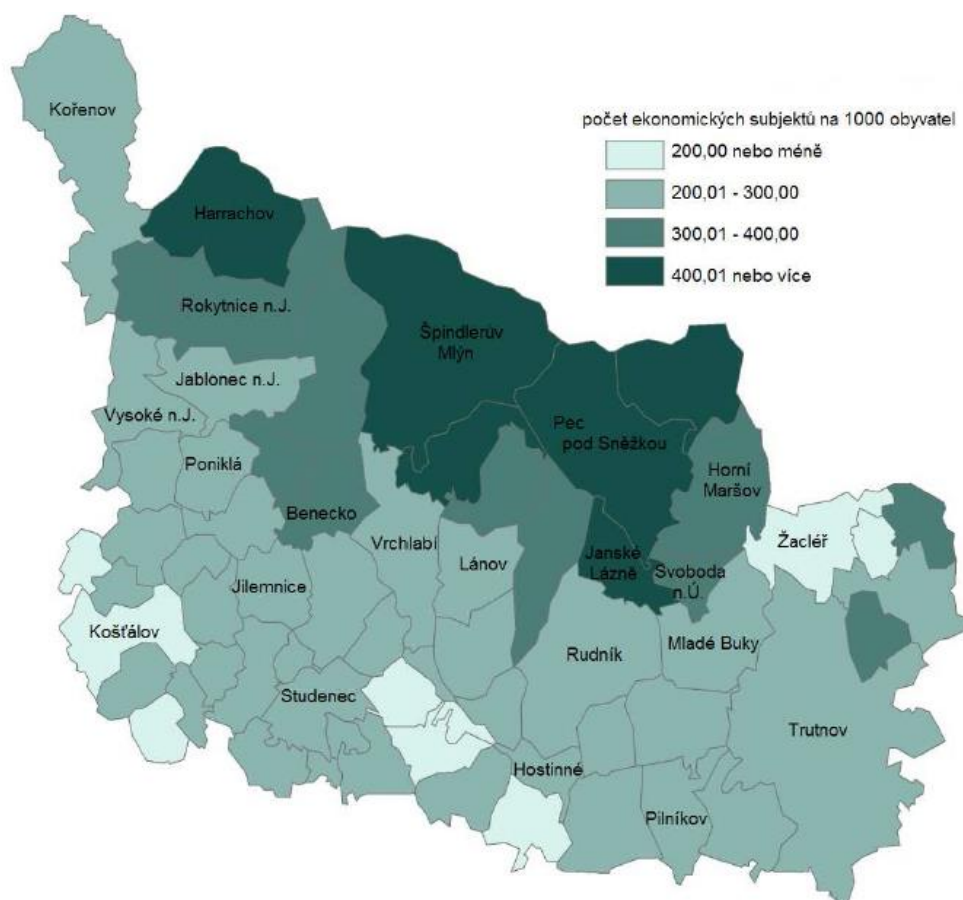
SPF Group, v.o.s. *Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše*. A. Situační analýza. Ústí nad Labem: srpen 2012. str. 20

Je možné říci, že region Krkonoše vyniká mírou participace svých obyvatel na veřejném dění. Účast ve volbách do obecních zastupitelstev je dlouhodobě nadprůměrná. Pod 50% účasti v komunálních volbách jsou pouze dvě obce ve vymezeném území. Nejvyšší volební účast byla zaznamenána ve střední části Krkonoš a jihozápadní části. Posledním zajímavým socioekonomickým ukazatelem vztahujícím se k charakteristice obyvatelstva je výstavba nových domů a bytů. V rámci celého regionu došlo ve sledovaných letech k nárůstu počtu nových domů o 12 %. Jak je uvedeno ve Strategii rozvoje Krkonoš nová výstavba domů a bytů ve městech byla spojená spíše s potřebami trvale žijícího obyvatelstva (mladé rodiny, obyvatelstvo přicházející kvůli zaměstnání), kdežto v centrální části Krkonoš je tato výstavba naopak spojená se zájmem o druhé bydlení, čímž početně narůstá domovní a bytový fond, nikoli však trvale žijící obyvatelstvo. V centrální části Krkonoš došlo v tomto období k nárůstu počtu neobydlených domů sloužících k rekreaci o 63 %, nejvíce v obcích Harrachov, Špindlerův Mlýn a Rokytnice nad Jizerou.

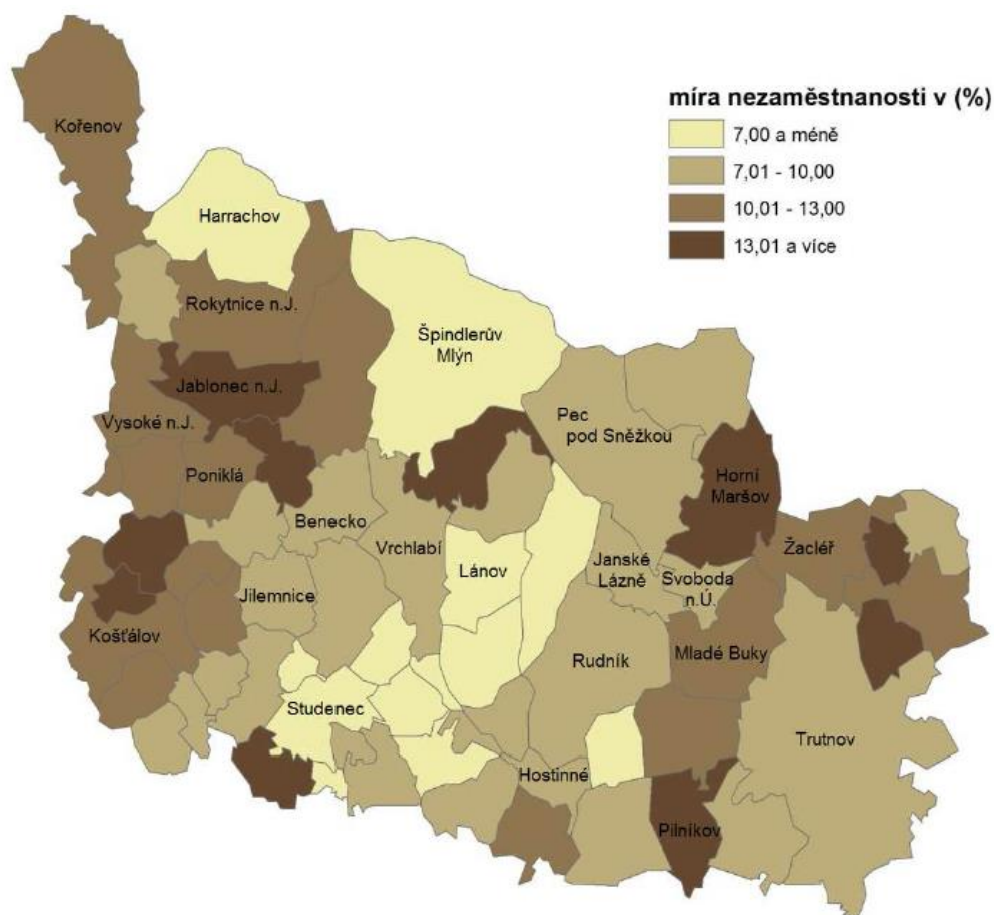
2.1.4. Ekonomická charakteristika

Oblast Krkonoš se vyznačuje dlouholetou průmyslovou tradicí, která ale v posledních letech prochází odvětvovou restrukturalizací. Tradiční průmyslová odvětví jako je textilní, dřevozpracující a strojírenský průmysl, ustupují a naopak elektrotechnickému a automobilovému průmyslu se v regionu daří. Klesá i podíl zemědělské výroby, mezi nevýrobními odvětvími jasně dominuje cestovní ruch, který zažívá svůj rozvoj zejména od 90. let minulého století. Region se dále vyznačuje diverzifikovanou strukturou ekonomiky z hlediska velikosti podniků (drobní podnikatelé i střední a velké firmy) a také relativně vysokou mírou podnikatelské aktivity, a to zejména v centrální části Krkonoš (spojitost s cestovním ruchem). Tedy vnitřní Krkonoše jsou charakteristické svojí vazbou na cestovní ruch, ostatní části regionu se stále výrazně opírají o průmysl. Míra nezaměstnanosti se dlouhodobě pohybuje kolem celorepublikového průměru, nejvyšší nezaměstnanost je v obcích na západě regionu a na Žacléřsku. Velká poptávka je po pracovnících s technickým zaměřením.

Obrázek 6: Intenzita ekonomické aktivity v obcích regionu Krkonoše v roce 2011

Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti v obcích regionu Krkonoše v roce 2011

SPF Group, v.o.s. *Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše*. A. Situační analýza. Ústí nad Labem: srpen 2012. str. 35

2.2. Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu

Turistický potenciál regionu bývá vyjádřen pomocí následujících faktorů/předpokladů. Lokalizační předpoklady vypovídají o možném funkčním využití regionu cestovním ruchem z hlediska přírodních a kulturně-společenských možností. Realizační předpoklady poté shrnují možnosti sekundárních služeb cestovního ruchu v daném regionu, tj. ubytovacích a stravovacích služeb a dopravy. Jsou nezbytné pro uskutečňování cestovního ruchu na daném území.

2.2.1. Lokalizační předpoklady⁴⁷

Následující uvedení konkrétních příkladů lokalizačních předpokladů Krkonoš jakožto turistické destinace si nekladou za cíl vyjmenovat všechny atraktivity nacházející se na tomto území, ale spíše demonstrovat bohatou nabídku atraktivit Krkonošského národního parku a jeho blízkého okolí. Samozřejmě největším lákadlem je samotný Krkonošský národní park a jeho vzácná příroda a krajina, návštěvníky ale jistě budou zajímat i typické krkonošské boudy, rádi využijí možnosti širokého rozhledu zdejších rozhleden či nabídky vyžití místních turistických středisek.

2.2.1.1. Přírodní atraktivity

Pramen Labe na Labské louce

Pramen 1154 km dlouhého toku Labe je vyhledávanou turistickou atrakcí. Nachází se v nadmořské výšce 1386 m, kde byla vybudována kamenná skruž a kamenná zídka se znaky 26 větších měst, jimiž Labe protéká. Skutečný pramen se ale nachází ještě o pár set metrů západněji v Labské louce, ale z důvodu ochrany přírody není veřejně přístupný.

Wielki Staw, Mały Staw (Velký rybník, Malý rybník)

Tato ledovcová jezera se sice nacházejí v polské části národního parku, ale jsou významnou přírodní zajímavostí. Wielki Staw je největším krkonošským jezerem ledovcového původu. Leží ve výšce 1225 m n. m., je 23 metrů hluboký a jeho dno je tvořeno sutí, místy je i písčité. Mały Staw se nachází ve výšce 1183 m n. m. a hluboké je 6,5 metrů. Jezera se nachází v ledovcových kotlích na severovýchodním úbočí Stříbrného hřbetu. Wielki Staw je nepřístupný, ale kolem Małego Stawu vede turistická stezka.

Sněžné jámy

Sněžné jámy se také nachází v polské části Krkonoš při hranici s Českou republikou. Velká i Malá Sněžná jáma jsou ledovcové kary, kde Velká Sněžná jáma je „nejvelehorstěji“ působícím karem. Rozpukané, téměř svislé, stěny těchto přírodních rezervací jsou žulového původu a hloubka jam dosahuje 215 metrů. Na dně Velké Sněžné jámy se nachází dvě malá ledovcová jezírka. Malá Sněžná jáma je cennou botanickou lokalitou, vyskytuje se zde vzácná květena

⁴⁷ Podle: ELIÁŠEK, J., DVOŘÁK, J., STUPKA, P. *Krkonoše*. Český Krumlov: Vydavatelství MCU, 2013, str. 20-37. ISBN 978-80-7339-193-5.

A podle: *Krkonoše – oficiální turistické stránky Krkonoš* [on-line]. [vid. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://krkonose.eu/cs>

jako například lomikámen sněžný nebo lomikámen vstřícnohistý. Zajímavostí je bouda Wawel postavená nad jámami tvarem připomínající krakovský hrad, odtud její název.

Úpské rašeliniště

Úpské rašeliniště je nejrozsáhlejší vrchovištní rašeliniště v Krkonoších mezinárodního významu. Pramení zde Úpa a Bílé Labe. Nalézt zde můžeme arktalpínskou faunu a flóru, rašelinná jezírka a kleč. Úpské rašeliniště se nachází na Bílé louce, vede tudy turistický vyvýšený chodník vedoucí směrem na Sněžku.

Obří důl

Toto údolí ledovcového původu se táhne od úpatí Sněžky až k Peci pod Sněžkou. Obří důl byl tvarován Úpským ledovcem, který zde zanechal tři morény. Cesta obřím dolem na Sněžku patří k nejkrásnějším, ale také nejnáročnějším turistickým stezkám Krkonoš. V zimě je tato stezka uzavřená z důvodu možných lavin. Dříve se na území Obřího dolu těžily kovové rudy, zajímavý byl také pro bylinkáře, jelikož se zde nachází botanicky cenná území Krakonošovy a Čertovy zahrádky. Mezi zdejší cenné rostliny patří koniklec jarní alpský nebo kopišník tmavý.

Labský důl

Labský důl je údolí ledovcového původu rozkládající se podél horního toku Labe mezi Labskou boudou a Špindlerovým Mlýnem. Kromě dvou nejznámějších vodopádů (Labský a Pančavský), se zde také nachází mnoho skalních útvarů. **Labský vodopád** spadá z výšky 45 metrů do Labské rokle. Dříve byl tok tohoto vodopádu uměle zvětšován pomocí nádrže, ale později od toho bylo upuštěno z důvodu ochrany přírody. **Pančavský vodopád** je nejvyšší vodopád v České republice. Je tvořen několika stupni říčky Pančavy, spadajících do Labského dolu. Pančavský vodopád měří 148 m, respektive 162 m v době jarního tání.

Sněžka

Sněžka je nejvyšší horou České republiky, měřící 1603 m n. m. a ležící na hřebenu tvořícím česko-polskou hranici. Impozantní vzhled Sněžky byl tvarován ledovci, severní svahy Sněžky spadají do údolí řeky Lomničky, jihozápadní svahy do Obřího dolu a jihovýchodní do Jeleního dolu. Na vrcholu Sněžky stojí několik staveb, nejstarší z nich je kaple sv. Vavřince z roku 1681. Dále se zde nacházela Slezská bouda z roku 1850, která byla v roce 1976 nahrazena „létajícími talíři“, kde se nachází restaurace a meteorologická stanice. Roku 1868 zde byla vybudována i Česká bouda, která ale od roku 1992 chátrala a v roce 2004 byla stržena. Dnes tedy stojí na

vrcholu Sněžky kromě kaple sv. Vavřince a restaurace dřevěná poštovna zprovozněná roku 2007. Od roku 1949 do roku 2012 dopravovala návštěvníky na vrchol Sněžky sedačková lanovka, nyní je od února 2014 v provozu nová kabinková lanovka.

Dalšími významnými vrcholy Krkonoš jsou například **Luční hora**, druhý nejvyšší vrchol Krkonoš (1555 m n. m.) s dochovanými bunkry, **Studniční hora** (1554 m n. m.), třetí nejvyšší hora Krkonoš a České republiky, významná svými ledovcovými kary a výskytem vzácné flóry, nebo **Černá hora** (1299 m n. m.) s televizním vysílačem.

Obrázek 9: Sněžka

Obrázek 8: Pančavský vodopád

Obr. č. 8: Foto-turistika. [vid. 2015-03-23]. Dostupné z: http://foto.turistika.cz/foto/168281/99780/lrg_dsc_6042.jpg

Obr. č. 9: Itras. Autor: Šereda Tomáš [vid. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://itras.cz/fotogalerie/hotel-emerich/velke/pancavsky-vodopad.jpg>

2.2.1.2. Společenské atraktivity

Krkonošské boudy

Jedním z typických znaků Krkonoš jsou právě jejich velké, často dřevěné horské chaty, tzv. boudy. Největší a zároveň nejstarší boudou je **Luční bouda** stojící na Luční louce na úpatí Sněžky (1410 m). Poprvé byla zmiňována již na začátku sedmnáctého století, do dnešní doby byla několikrát přestavována. Dnes funguje jako horský hotel. Další známou boudou je **Labská bouda** postavená v nadmořské výšce 1340 m z roku 1975 na místě původní stavby z devatenáctého století, kterou roku 1965 zničil požár. Nelze také nezmínit **Špindlerovu boudu** 8 km severozápadně od Špindlerova Mlýna, která nahradila původní dřevěnou stavbu z roku 1784, **Vrbatovu boudu**, jež nese jméno po Václavu Vrbatovi, který zde spolu s Bohuslavem Hančem v roce 1913 umrzl při lyžařském závodě na 50 km (nedaleko od boudy stojí kamenná mohyla věnovaná oběma závodníkům), **Petrovu boudu** považovanou za první dílo moderní

architektury v Krkonoších, která ale v roce 2011 do základů vyhořela, **Výrovku, Voseckou boudu** či **Medvědí boudu**.

Krkonošská muzea Správy Krkonošského národního parku

Správa KRNAP provozuje síť pěti krkonošských muzeí. Patří sem **Krkonošské muzeum ve Vrchlabí** s rozsáhlými přírodovědnými a historicko-etnografickými expozicemi. Muzeum sídlí v budově bývalého augustiniánského kláštera a dále také v čtyřech historických domcích, které patří mezi nejstarší lidové stavby v Krkonoších. Dále do sítě krkonošských muzeí patří **Krkonošské muzeum v Jilemnici** zaměřené na západní Krkonoše, dějiny českého lyžování, osobnost Jana hraběte Nepomuka Harracha a dílo krajináře Františka Kavána. Čtvrtým muzeem je **Památník zapadlých vlastenců v Pasekách nad Jizerou** věnovaný písmákovi Věnceslavu Metelkovi a Krkonošské houslařské škole a posledním muzeem je **Lesnicko-myslivecká expozice Šindelka v Harrachově**.

Dále můžeme v Krkonoších navštívit **Hornické muzeum** v Harrachově, jehož součástí je přístupná prohlídková štola dlouhá 1 km, **Muzeum skla Harrachov**, jenž je součástí sklárny a obsahuje sbírky historického skla, **Historický důl Kovárna** v Peci pod Sněžkou, který láká své návštěvníky na přístupné historické důlní dílo v nitru Sněžky nebo **Muzeum techniky** v Hájích nad Jizerou či **Muzeum řemesel** v Poniklé.

Rozhledny

Z rozhleden se návštěvníkovi nabízí možnost krásných výhledů na krkonošskou krajinu. Na Černé hoře stojí rozhledna **Panorama** vysoká 26 metrů (vyhlídkový ochoz je ve výšce 21 metrů) a postavená roku 1998. Na stavbu této kovové konstrukce byl použit jeden ze stožárů kabinkové lanovky, která byla v provozu od roku 1928 do roku 1981 (nová lanovka je vedena jinou trasou). **Rozhledna Hnědý Vrch** je nevyšší krkonošskou rozhlednou stojící v nadmořské výšce 1207 m, s výškou 30,8 m (vyhlídková plošina se nachází o čtyři metry níže). Postavena byla roku 2009 a nabízí pohled na Luční horu, Studniční horu, Sněžku, dále na Růžovou horu, Pěnkavčí vrch ve Velké Úpě, Javor a masivy Světlé a Černé hory. Za zmínku stojí i **Rozhledna Žalý** z roku 1892, jediná kamenná rozhledna v Krkonoších, z které je krásný kruhový rozhled na Krkonoše, nebo **Rozhledna U borovice**.

Technické pamětihodnosti

Krkonoše kromě svých přírodních krás nabízejí i několik technických a důlních pamětihodností. Kromě již výše zmiňovaného Historického dolu Kovárna v Peci pod Sněžkou, mohou návštěvníci Krkonoš prozkoumat **Důl Jan Šverma** u Žacléře. V tomto uhelném dole se uhlí dobývalo již od roku 1570, ale největší rozmach se dostavil v osmnáctém a devatenáctém století. Důl Jan Šverma je nejstarším dolem na černé kamenné uhlí v Čechách. Těžba byla zastavena v roce 1992, dnes se zde stále nachází více než 77 km chodeb na rozloze 10 km². V Jablonci nad Jizerou se zase dochoval roubený **Janatův Mlýn**, jenž je výjimečnou stavbou lidové architektury i významným dokladem historie mlynářství. Kulturní památku **Dixovu brusírnu dřeva** objevíme v Horním Maršově. Zajímavostí tohoto areálu je hlavní trojkřídlá budova, zhotovená z opracovaných rulových kvádrů. K továrně také patří osmiboký komín a bývalý vodní náhon. Na začátku Špindlerova Mlýna vítá návštěvníky **Labská přehrada**. Jedná se o první přehradu na řece Labi. Dokončena byla v roce 1916 a kolaudována o dva roky později, od té doby prošla několikrát rekonstrukcí. Milovníky historie zase potěší pevnost **Stachelberg** u Trutnova. Výstavba tohoto objektu začala v roce 1937, ale v roce 1938 byla stavba přerušena a již nebyla nikdy dokončena. Komplex Stachelberg čítá 12 povrchových objektů a pod objektem se rozprostírá rozsáhlý komplex chodeb a prostor. Dnes je možné část podzemí navštívit. Mezi lety 1937-1939 bylo v Krkonoších také budováno **lehké opevnění** (železobetonové bunkry), které se mělo táhnout v linii celými Krkonošemi. Práce na opevnění započaly na západě Krkonoš (Novosvětský průsmyk) a východě (Libavské sedlo), ale nikdy nebyly dokončeny. Dnes je možné navštívit naučnou stezku po čs. opevnění mezi pevností Stachelberg a obcí Libec u Trutnova. Zájemcům o kolejnice jistě udělá radost **Ozubnicová dráha Tanvald – Kořenov – Harrachov**, která zahájila svůj provoz v roce 1902. Jelikož její trať vede v obtížných podmínkách, vyžadovala její stavba mimořádná technická řešení. Jedná se o nejstrmější železnici v České republice, návštěvníci si z ní mohou vychutnávat panoramata Jizerských hor i Krkonoš.

Hrady a zámky

Jednou z největších turistických atrakcí na polské straně Krkonoš je zřícenina hradu **Chojnik** ze čtrnáctého století. Nad Temným Dolem u Horního Maršova lze navštívit **Hrádek Aichelburg** z druhé poloviny devatenáctého století, který vznikl jako památka na hraběte Bertholda z Aichelburgu. V okolí Krkonoš se nachází i několik zámků, například klasicistní zámek s novorenesanční přestavbou v Horním Maršově, který ale bohužel není veřejnosti

přístupný nebo pseudogotický **zámek Silbersteinů** v Rudníku z roku 1815. Dnes je tento zámek používán jako penzion Zámek Rudník. Dominantu města ve **Vrchlabí** tvoří jeho **zámek** ze šestnáctého století postavený v renesančním slohu Kryštofem Gendorfem z Gendorfu. Původně stavbu obklopoval dvanáct metrů široký vodní příkop, přes který se do zámku vstupovalo třemi mosty. Dnes zde sídlí městský úřad. **Zámek Jilemnice** z druhé poloviny šestnáctého století je památkově chráněným objektem sloužící od roku 1953 expozicím Krkonošského muzea a jistě stojí za vidění.

Akce v Krkonoších

V Krkonoších se pořádají i nejrůznější akce, jako jsou například Krkonošské ozvěny Ekofilmu: Minuty z Krkonoš, které pořádá Správa KRNAP. Po celý březen bylo možné v informačních centrech KRNAP shlédnout Minuty z Krkonoš, sérii krátkých spotů, které propagují Krkonošský národní park a fenomény, které chrání. Tento film byl podpořen z Programu švýcarsko-české spolupráce.

V zimě se v Krkonoších odehrává řada sportovních akcí. Letos v březnu proběhl ve Špindlerově Mlýně Světový pohár ve slopestyle (disciplína snowboardingu), ve kterém závodník sjíždí trať s umělými překážkami a snaží se na nich předvést co největší množství co nejobtížnějších triků.

2.2.1.3. Hlavní turistická střediska

Harrachov

Harrachov je důležitým sportovně rekreačním centrem a letoviskem západních Krkonoš, které leží pod Čertovou horou v údolí říčky Mumlavy při hranici s Polskem. Původní ves, založená v polovině sedmnáctého století, se jmenovala Dörfl, na začátku osmnáctého století byla po svých vlastních přejmenována na Harrachov. Harrachov se proslavil především díky skokanskému areálu, kde se pravidelně odehrávají závody Světového poháru a dvakrát se zde také konalo mistrovství světa v letech na lyžích. První můstek zde stál již v roce 1920, v roce 1980 zde byl vybudován na svahu Čertovy hory mamutí skokanský můstek. Kromě skokanského areálu se Harrachov pyšnil výrobou broušeného, rytého a malovaného skla, které je k vidění například v Muzeu skla.

Janské lázně

Janské lázně jsou dnes především moderním sportovně-rekreačním centrem a výchozím místem turistických tras a výletů, avšak zároveň jsou jediným větším lázeňským centrem na české

straně Krkonoš. Podle pověsti jsou léčivé účinky zdejších termálních, minerálních i radioaktivních pramenů známy již od počátku jedenáctého století, kdy byly objeveny prospektory hledajícími nová naleziště rud a vzácných kovů. Od té doby se lázně postupně rozvíjely, za oficiální datum vzniku lázní se považuje rok 1552. V roce 1928 byla spuštěna první visutá lanovka u nás na vrchol Černé hory. Dnes dopravuje návštěvníky na vrchol „Černohorský expres“, moderní kabinová lanovka.

Pec pod Sněžkou

Pec pod Sněžkou patří k nejznámějším horským střediskům ležící ve východní části Krkonoš v údolí Úpy a jejích přítok pod nejvyššími krkonošskými vrcholy. Patří mezi nejvýznamnější centra turistiky a zimních a letních sportů. Vede odtud nová kabinková lanovka na vrchol Sněžky, která nahradila původní sedačkovou lanovku zprovozněnou v roce 1949. První osídlenou částí městečka byla nejspíš hornická osada Obří důl, kde se těžila ruda (první zmínka o těžbě z roku 1511). Samotná Pec pod Sněžkou vznikla koncem šestnáctého století.

Rokytnice nad Jizerou

Dalším významným letním i zimním letoviskem západních Krkonoš je Rokytnice nad Jizerou rozkládající se v údolí Huťského potoka, přítoku řeky Jizery. Vznik tohoto střediska se datuje k roku 1574, kdy vzniklo jako osada sklářů. Také zde probíhala těžba mědi, stříbra a olova, která ale od sedmnáctého století (hlavně po třicetileté válce) začala skomírat. Pokusy o obnovu v devatenáctém století byly neúspěšné. V osmnáctém století docházelo k zakládání prvních textilních podniků. Dnes se zde nachází kvalitní lyžařské areály.

Špindlerův Mlýn

Špindlerův Mlýn je naším nejvýznamnějším lyžařským střediskem, na své si zde přijdou ale i návštěvníci v létě, kdy je výchozím bodem pro horskou turistiku i cykloturistiku. Špindlerův Mlýn leží na horním toku Labe a ze všech stran je obklopen mohutnými horskými hřbety. Jedinou trasu do Špindlerova Mlýna vede od jihu od Vrchlabí. Zajímavostí je, že se obec původně jmenovala Svatý Petr, ale díky úřednímu omylu se přejmenovala na Špindlerův Mlýn, podle mlýna, který zde vlastnila rodina Špindlerů. První zmínka o obci je ze šestnáctého století, kdy se zde začalo dolovat stříbro.

2.2.2. Realizační předpoklady

2.2.2.1. Ubytování

Kvalita ubytování a ubytovací kapacita daného regionu jsou vlastnostmi základní infrastruktury cestovního ruchu. Statisticky se sledují údaje za hromadná ubytovací zařízení, sledováno ale není ubytování v soukromí, proto je třeba brát následující údaje pouze orientačně. S připočtením kapacit soukromého ubytování by bylo možno dojít k údajům i o několik tisíc vyšších (v tomto případě myšlena kapacita počtu lůžek). Dalším omezujícím faktorem statistického sledování je i fakt, že zařízení mnohdy, ať už z důvodu ochrany dat nebo nesplnění přihlašovací povinnosti, nejsou v registru hromadných ubytovacích zařízení zahrnuta. Následující tabulka ukazuje přehled vývoje počtu hromadných ubytovacích zařízení za turistické regiony v rozmezí let 2000-2013.

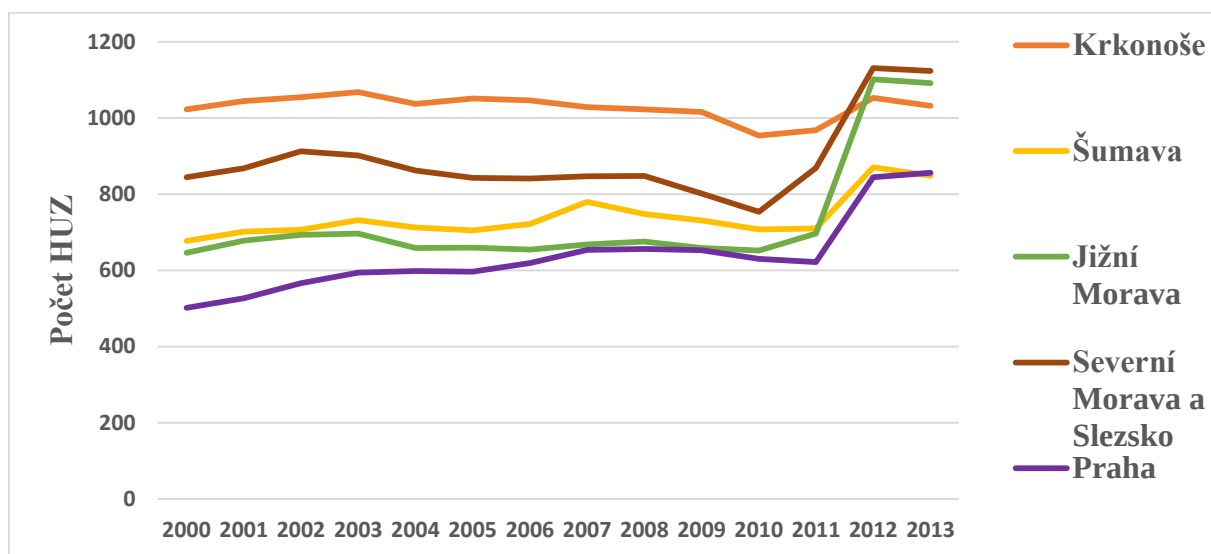
Tabulka 3: Počet HUZ za turistické regiony v letech 2000-2013

Turistické regiony	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Praha	502	527	566	594	598	597	619	654	656	653	630	622	845	856
Okolí Prahy	570	587	561	544	520	512	508	525	504	490	490	532	761	754
Jižní Čechy	491	506	526	541	544	537	542	550	534	527	524	557	754	772
Šumava	677	702	707	732	713	705	722	780	748	731	708	710	871	849
Plzeňsko	132	133	139	143	133	132	125	154	149	155	146	137	200	195
Západočeské lázně	441	459	484	502	466	462	468	482	471	449	432	444	566	547
Severozápadní Čechy	417	421	429	424	402	399	384	394	391	377	327	380	519	513
Český sever	517	530	535	522	482	479	475	463	449	408	373	364	536	528
Český ráj	142	148	141	148	137	138	136	132	133	133	129	144	200	196
Východní Čechy	569	583	577	564	558	565	562	642	604	634	608	658	771	761
Vysočina	353	363	360	360	357	353	364	358	348	354	346	398	507	506
Jižní Morava	646	678	693	697	659	660	655	668	676	659	652	697	1102	1092
Střední Morava	144	153	183	185	172	172	169	167	171	169	162	177	241	245
Severní Morava a Slezsko	845	868	913	902	862	843	841	847	848	802	754	869	1131	1124
Krkonoše	1023	1045	1055	1068	1037	1051	1046	1029	1023	1016	954	968	1053	1032
Celkem HUZ	7469	7703	7869	7926	7640	7605	7616	7845	7705	7557	7235	7657	10057	9970

ČSÚ, vlastní zpracování

Je zde patrné, že až do roku 2011 se turistický region Krkonoše nacházel na prvním místě v počtu hromadných turistických zařízení (HUZ). Mezi roky 2011 a 2012 dochází ke skokovému nárůstu počtu HUZ u všech turistických regionů. Může to souviset se změnou evidence Českým statistickým úřadem. Turistický region Krkonoše na svém území za rok 2013 registruje 1032 HUZ z celkového počtu 9970 HUZ na celém území ČR, což jej řadí na třetí místo v počtu HUZ hned za turistické regiony Severní Morava a Slezsko a Jižní Morava. Následující graf zobrazuje vývoj počtu HUZ za turistický region Krkonoše v porovnání s dalšími čtyřmi turistickými regiony s největšími počty ubytovacích zařízení.

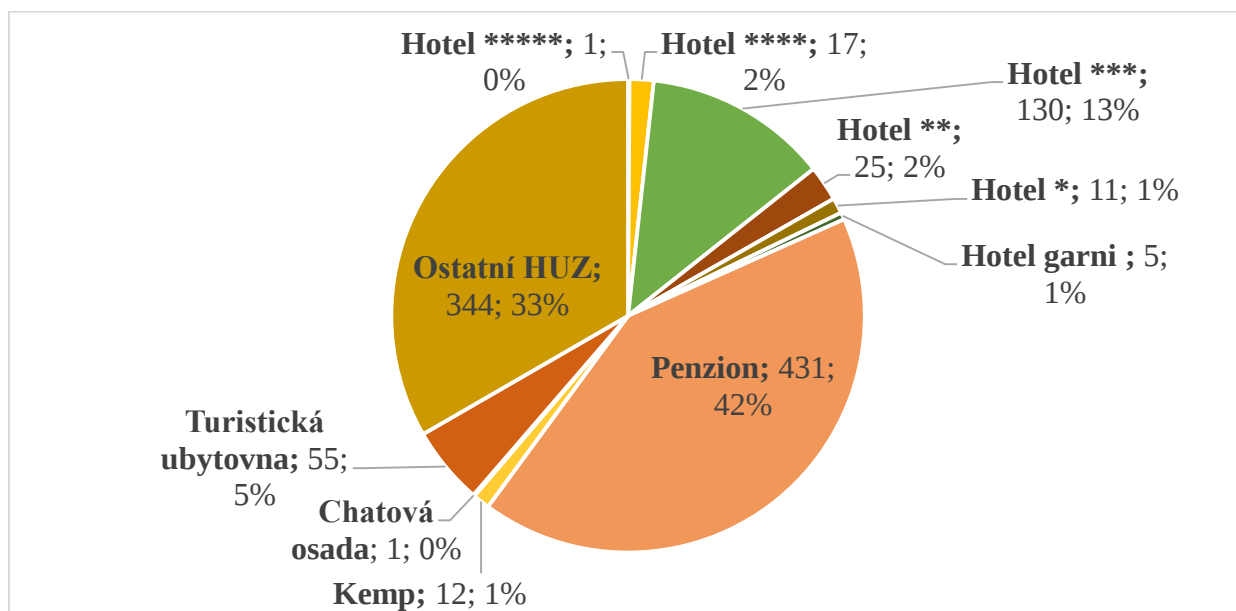
Graf 1: Vývoj počtu HUZ za vybrané turistické regiony v letech 2000-2013

ČSÚ, vlastní zpracování

Co se týká struktury HUZ za rok 2013 v Krkonoších, v kategorii hotel se zde nachází jeden pětihvězdičkový hotel, nejvíce jsou zde zastoupeny tříhvězdičkové hotely s celkovým počtem 130 zařízení a dále potom penziony s 431 zařízeními.⁴⁸

Graf 2: Struktura HUZ v turistickém regionu Krkonoše za rok 2013

ČSÚ, vlastní zpracování

⁴⁸ ČSÚ. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v turistických regionech 2013/2012. *Český statistický úřad* [on-line]. [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=null&childsel0=1&cislotab=CRU6171PU_TR&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=1&cas_1_34=2012

Největší počet HUZ se nachází v Krkonoších – východ (dělení na turistické oblasti podle ČSÚ) s 382 zařízeními, dále v Krkonoších – střed s 359 zařízeními a nejméně v Krkonoších – západ s 291 zařízeními. Ve srovnání s předcházejícím rokem 2012 došlo k poklesu celkového počtu HUZ v turistickém regionu Krkonoše (ale i celkového počtu HUZ v České republice), v roce 2012 zde bylo hlášeno 1053 HUZ. To souvisí i se snížením počtu lůžek v tomto regionu, v roce 2012 bylo evidováno v turistickém regionu Krkonoše 43825 lůžek, v roce 2013 to potom bylo 43016 lůžek.⁴⁹

2.2.2.2. Stravování

K počtu stravovacích zařízení nejsou k dispozici souhrnné statistické údaje. Na území KRNAP a jeho ochranného pásma se nacházejí jednak menší samostatné objekty bez ubytovacích služeb (jako jsou kiosky, bistra, bufety) s provozem jen po část roku anebo celoročním provozem, a jednak objekty, které jsou součástí ubytovacích zařízení. Samostatná zařízení se nacházejí především v ochranném pásmu a 3. zóně národního parku. Na území 1. a 2. zóny jsou stravovací zařízení většinou součástí ubytovacích zařízení.⁵⁰ Podle Integrované strategie rozvoje regionu Krkonoše 2012 se některá stravovací zařízení potýkají s nevyhovující kvalitou služeb.

2.2.2.3. Doprava

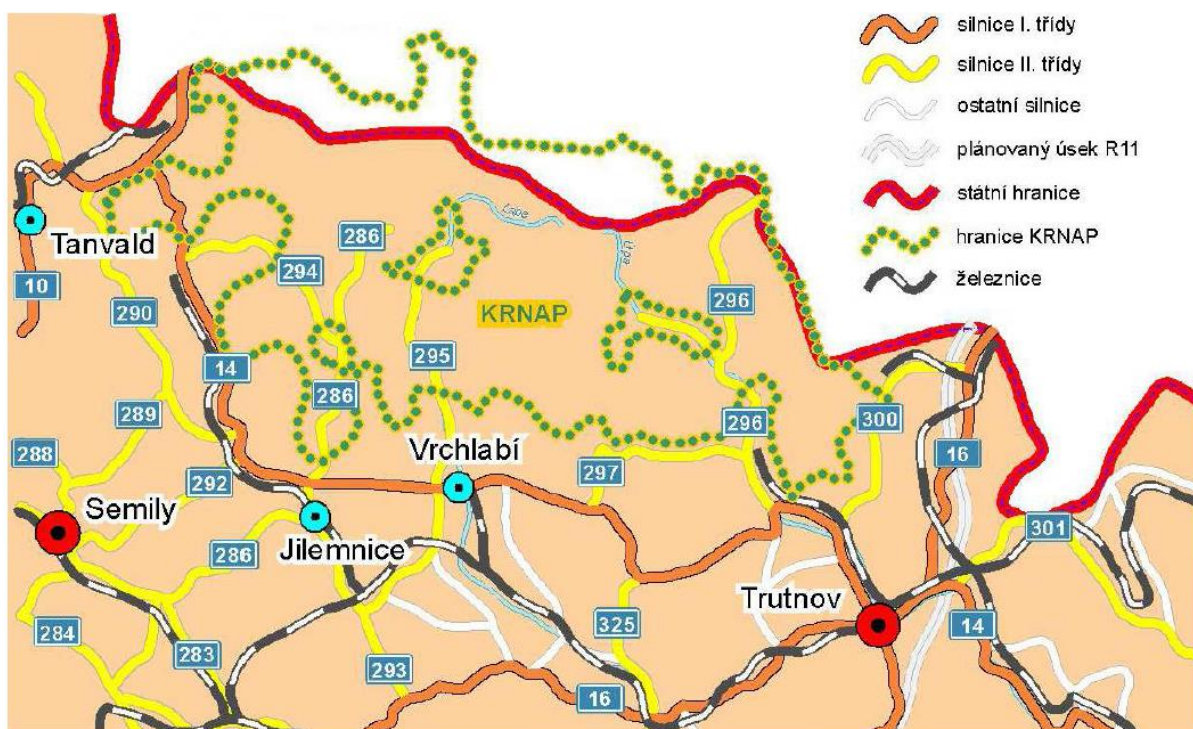
Jak uvádí Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše, turistickým regionem Krkonoše aktuálně stále ještě neprochází žádná dálnice ani rychlostní komunikace a silniční dostupnost z hlavních okolních aglomerací (Praha, Německo, Hradec Králové, Pardubice a polská Vratislav) není zcela dostačující. V budoucnu by měla východním územím Krkonoš procházet rychlostní silnice R11, která bude navazovat na prodlouženou trasu dálnice D11 do Jaroměř, která v současné době končí u Hradce Králové. Na západě Krkonoš poskytuje nejbližší napojení na pátevní silniční síť silnice R10/R35 v Turnově. Prodloužení dálnice/rychlostní silnice D11/R11 ale nevyřeší problém současného špatného spojení západní a východní části Krkonoš vedené při jižním okraji Krkonoš (spojující zejména Jilemnici, Vrchlabí, Trutnov, Jablonec nad Nisou, Semily a Liberec). Zde v současnosti vedou dvě silnice I/14 a I/16, které ale vykazují velké množství dopravních závad. Dalším problémem je mnohdy špatná kvalita silničních

⁴⁹ ČSÚ. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v turistických regionech 2013/2012. *Český statistický úřad* [on-line]. [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=null&childsel0=3&cislotab=CRU6171PU_TR&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=3&cas_1_34=2013

⁵⁰ SPRÁVA KRNAP. *Plán péče. Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020)*. Část A-Rozbory. Vrchlabí: červen 2010. str. 119

povrchů a nedostatečné zajištění bezpečnosti účastníků silničního provozu. V posledních dvou desetiletích totiž došlo k velkému nárůstu intenzity silniční dopravy, na kterou nebyla stávající silniční síť v Krkonoších dimenzována. Na opotřebení povrchu komunikací se dále také podepisují drsné horské podmínky. Se silniční, respektive automobilovou, dopravou také souvisí otázka parkování. Problém parkovacích ploch se týká zejména městských center a dále také exponovaných lokalit v blízkosti skiareálů, lanovek a nástupních míst horských túr. Chybějí zde velkokapacitní parkoviště s dostatečnou kapacitní rezervou. Zajímavou alternativou je zde rozvoj elektromobility, který je zde podporován pomocí zapojení regionu do projektu Smart Region ČEZ. V rámci projektu jsou budovány dobíjecí stanice elektromobilů či byly zakoupeny testovací služební elektromobily.

Obrázek 10: Mapa hlavních silničních komunikací a železničních tratí v regionu Krkonoše

SPF Group, v.o.s. *Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše*. A. Situační analýza. Ústí nad Labem: srpen 2012. str. 58

V regionu Krkonoše je také poměrně hustá železniční síť, která ale ovšem neumožňuje rychlé a přímé spojení s Prahou a dalšími hlavními aglomeracemi, jako je například Hradec Králové nebo Liberec. Železniční dráhy jsou dobře využitelné spíše místními obyvateli než návštěvníky Krkonoš. Železnice nevede ani do jednoho hlavního turistického střediska, tj. Harrachova, Rokytnice nad Jizerou, Špindlerova Mlýna nebo Pece pod Sněžkou. Byly zpracovávány studie rozvoje železniční dopravy v této oblasti, kde by byly vybudovány odbočky do center Harrachova a Rokytnice nebo vybudovány nové úseky tratí Vrchlabí – Špindlerův Mlýn a

Svoboda nad Úpou – Pec pod Sněžkou. Ale i v případě vybudování těchto nových úseků, budou Krkonoše i nadále stát mimo hlavní národní a mezinárodní železniční koridory.

Větší význam ve zdejší regionu má dálková i místní autobusová doprava. Ta nepravidelně spojuje hlavní turistická střediska Krkonoš s Prahou či Brnem, Berlínem, Drážďany. Místní a regionální linky naopak spojují hlavní krkonošská sídla. V posledních letech došlo k velkému rozvoji linek cyklobusů a skibusů. V Krkonoších existuje poměrně provázaná nabídka cyklobusových linek:

- Trasa 1: páteřní linka Harrachov – Kořenov – Rokytnice nad Jizerou – Vrchlabí – Janské Lázně – Pec pod Sněžkou – Pomezní boudy (118 km)
- Trasa 2: Jilemnice – Hrabačov – Vítkovice – Dolní Mísečky – Horní Mísečky (22 km)
- Trasa 3: Vrchlabí – Špindlerův Mlýn – Špindlerovka (26 km)
- Trasa 4: Úpice – Svoboda nad Úpou – Horní Malá Úpa, Pomezní Boudy (30 km)
- Trasa 5: Žacléř – Trutnov (pouze pro pěší, velmi omezena přeprava jízdních kol – 22 km)
- Trasa 6: Vrchlabí – Hostinné – Dvůr Králové nad Labem – Hořice – Hradec Králové (75 km)

Pro návštěvníky jsou na horách také k dispozici lanovky využitelné jak v zimním, tak v letním období, kde řada z nich prošla v minulých letech modernizací. Nejvýznamnější lanovky jsou:

- Lanovka Pec pod Sněžkou – Sněžka
- Lanovka Harrachov – Čertova hora
- Lanovka Herlíkovice – Žalý
- Lanovka Janské Lázně – Černá hora
- Lanovka Pec pod Sněžkou – Hnědý Vrch
- Lanovka Rokytnice nad Jizerou – Horní Domky
- Lanovka Špindlerův Mlýn – Pláně
- Lanovka Špindlerův Mlýn – Medvědí
- Lanovka Velká Úpa – Portášovy Boudy

2.2.3. Shrnutí předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu

Těžištěm lokalizačních předpokladů Krkonoš je především jeho národní park a s ním spojené přírodní atraktivita, tedy naše nejvyšší hory a cenná příroda. Na území se nachází i několik atraktivit společenského rázu jako jsou technické pamětihodnosti (památky na důlní historii Krkonoš) nebo zámky (zámek v Jilemnici, ve Vrchlabí), které mají spíše regionální či místní význam. V létě návštěvníci budou nejvíce obdivovat přírodní krásy Krkonoš, v zimě naopak Krkonoše lákají do svých turistických středisek na širokou nabídku zimních sportů. Cestovní ruch zde tedy hraje roli především v zimní a poté letní sezóně.

V rámci realizačních předpokladů si Krkonoše stojí poměrně dobře. Nabízí velký počet ubytovacích i stravovacích zařízení, kde nejpreferovanější kategorií jsou tříhvězdičkové hotely a penziony obecně. Dalším hojně využívaným typem ubytování je potom ubytování v soukromí v apartmánech. Dopravně jsou Krkonoše nejlépe dostupné po silnici, a to buď vlastními automobily, nebo dálkovou autobusovou dopravou. I po budoucí dostavbě dálnice D11 a rychlostní silnice R11 na východě Krkonoš, která zlepší dostupnost Krkonoš, bude chybět kvalitní západovýchodní propojení Krkonoš vedené v jejich jižní části. Problémem také může být špatná kvalita silnic zejména ve vyšších horských polohách. Návštěvníci mohou v rámci národního parku používat i množství lanovek. Železniční doprava nehraje pro návštěvníky regionu velkou roli.

3. Analýza udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Krkonošském národním parku

Třetí kapitola diplomové práce analyzuje stav a prosazování udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Krkonošském národním parku. Nejdříve je pozornost věnována subjektům a dokumentům zabývajícím se cestovním ruchem v destinaci, a to především Správě Krkonošského národního parku a Svazku měst a obcí Krkonoše a jejich koncepčním dokumentům. Dále je pozornost zaměřena na iniciativy na poli udržitelného cestovního ruchu týkající se zejména environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a místních akčních skupin, a také na certifikace kvality služeb a produktů cestovního ruchu. Ve třetí části analýzy jsou uvedeny šetrné formy cestovního ruchu vhodné pro další rozvoj na území Krkonošského národního parku a také formy cestovního ruchu, které při odpovědném vykonávání nejsou v kolizi s udržitelností cestovního ruchu daného území. Problematika sledování vývoje cestovního ruchu a vlivu cestovního ruchu na environmentální a socio-ekonomické prostředí podle indikátorů udržitelného cestovního ruchu je vysvětlena v navazující části kapitoly. Poslední část kapitoly se zaměřuje na vyhodnocení dotazníkového šetření určeného čtyřem skupinám respondentů – návštěvníkům, rezidentům, podnikatelům a městům a obcím. Cílem dotazníkového šetření bylo zjištění povědomí respondentů o udržitelném cestovním ruchu a posouzení prosazování udržitelného cestovního ruchu.

3.1. Subjekty a dokumenty zabývající se cestovním ruchem v destinaci

Následující podkapitola se věnuje hlavním subjektům činným v oblasti cestovního ruchu na území Krkonošského národního parku. Jsou jimi Správa Krkonošského národního parku, Svazek měst a obcí Krkonoše, Královéhradecký a Liberecký kraj. Za každý subjekt jsou jmenovány základní dokumenty zabývající se problematikou cestovního ruchu a uvedeny hlavní okruhy témat řešené v těchto dokumentech.

3.1.1. Správa Krkonošského národního parku

Správa Krkonošského národního parku se sídlem ve Vrchlabí (dále Správa KRNAP) vznikla v květnu 1963 a od roku 1991 je příspěvkovou organizací spadající pod Ministerstvo životního prostředí České republiky. Účelem této organizace je „ochrana přírody, zabezpečení strážní, kontrolní a informační služby, provádění sanačních a údržbářských prací a kulturně-výchovná

činnost pro území národního parku (NP) a jeho ochranného pásma (OP). Současně provádí hospodářskou činnost v lesích.“⁵¹ Kromě výše uvedených činností se Správa KRNAP také stará o využití území ekologicky únosným cestovním ruchem nezhoršujícím životní prostředí.

Hlavním koncepčním dokumentem, který Správa KRNAP vydala, je **Plán péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo** na období let 2010-2020.⁵² Tento dokument analyzuje dosavadní vývoj stavu Krkonošského národního parku, navrhuje cíle pro další ochranu krajiny a přírody a opatření, která k těmto cílům mají vést. Dokument sestává jednak z rozborové části a jednak z části návrhové. Značná část analýzy je věnována stavu krajiny a jednotlivým složkám fauny a flóry nacházejícím se na území parku. Z důvodu provázanosti působení cestovního ruchu na stav Krkonošského národního parku je zde nemalá pozornost věnována i problematice cestovního ruchu daného území. Nejdříve se Plán péče zabývá negativními vlivy cestovního ruchu na KRNAP a vyhodnocením míry ohrožení těchto vlivů na funkci a existenci Krkonošského národního parku. V posledních desetiletích došlo k velkému nárůstu počtu návštěvníků a cestovní ruch je zde provozován intenzivní formou. Podle odhadu autorů Plánu péče podle monitoringu návštěvnosti parku v minulých letech ročně navštíví Krkonošský národní park pět až šest milionů návštěvníků. S tím je spojena řada negativních vlivů na přírodu Krkonoš:

- Pevný komunální odpad horských bud je částečně svážen, určitá část ale vytváří na území parku skládky.
- Dochází k zanášení nepůvodních rostlin na botách návštěvníků a intenzivním pohybem návštěvníků po cestách dochází k ovlivnění složení a rozšíření živočišných druhů.
- Rekreační zařízení mají silný vliv na kvalitu krkonošských vod prostřednictvím nedokonalého nebo dokonce nulového čištění odpadních vod.
- Některá zařízení cestovního ruchu narušují krajinný ráz a/nebo jsou konfliktní s energetickými a vodohospodářskými možnostmi území.
- Objekty cestovního ruchu nejsou provozovány šetrným způsobem (žádné zařízení cestovního ruchu nemá eko-certifikaci).
- Růst apartmánových domů je také považováno za negativní vliv, jelikož bývají maximálně využívány v sezóně, ale mimo sezónu jsou prázdné.

⁵¹ SPRÁVA KRNAP. Správa NP. *Správa Krkonošského národního parku* [on-line]. © 2010 [vid. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://www.krn timer.cz/sprava-np/>

⁵² Všechny části dokumentu ke stažení zde: <http://www.krn timer.cz/plan-pece/>

- Nezjistitelnost pravdivých dat o průměrné celoroční obsazenosti lůžkových kapacit z důvodu nepravdivých nebo žádných údajů od provozovatelů.
- Vysoký podíl individuální automobilové dopravy zatěžující okolní přírodu výfukovými plyny a hlukem. Parkovací plochy u rekreačních (lyžařských) areálů jsou využívány zejména v zimě, mimo tuto sezónu nejsou využity a ruší krajinný ráz.
- Převaha tvrdých forem cestovního ruchu v Krkonošském národním parku a vysoký tlak ze strany obcí a podnikatelů na další rozvoj aktivit tvrdého cestovního ruchu představují velké ohrožení funkcí Krkonošského národního parku. Jedním z důvodů tlaku na rozšiřování infrastruktury pro tyto formy cestovního ruchu (například výstavba nových sjezdových tratí) je, kromě vidiny zisku, nekoncepční rozvoj ubytovacích zařízení v minulých letech, který vede k nerovnováze možností kapacit ubytovacích zařízení a propustnosti sjezdových tratí.
- Mezi aktivity tvrdého cestovního ruchu rozšířené na území KRNAP patří zejména provoz a rozvoj lyžařských středisek a menších lyžařských lokalit a sportovně-rekreačních zařízení. Provoz těchto areálů negativně ovlivňuje ekosystémy, úprava sjezdovek těžkou mechanizací vede k hlukovému a světelnému obtěžování místních obyvatel, večerní osvětlení sjezdovek způsobuje světelný smog.
- Samotné lyžování, běžkování či například sánkování nepředstavují velké riziko pro přírodu KRNAP (za předpokladu dodržování návštěvnického řádu). Velkým rizikem pro fungování KRNAP je zejména výstavba nové infrastruktury spojená s odlesňováním a zasahováním do přírody, dále nešetrná úprava běžeckých tratí (technické úpravy) a budování nových cest pro pěší turistiku, cyklostezek a stezek pro hipoturistiku (dochází k fragmentaci a zmenšování biotopů, narušování hydrologického režimu, erozním procesům nebo narušování klidu zvířete).

Plán péče o Krkonošský národní park se dále věnuje zhodnocení dalších neintenzivně provozovaných aktivit na území parku a jejich vlivu na přírodu a krajinu KRNAP a šetrným (měkkým) formám cestovního ruchu. Je zde konstatováno, že šetrné formy cestovního ruchu jsou zde provozovány v minimální míře ve srovnání s tvrdými formami cestovního ruchu. Správa KRNAP popisuje příznivé účinky šetrných forem cestovního ruchu na Krkonošský národní park, jako je například agroturismus, přírodně poznávací cestovní ruch a historizující cestovní ruch vykonávaný odpovědnou formou (větší pozornost šetrným formám cestovního ruchu v KRNAP je věnována samostatná podkapitola v rámci této kapitoly). Zajímavým zjištěním je, že pěší turistika a běžecké lyžování, i přes svoji masovost, nejsou identifikovány

jako ohrožení pro fungování KRNAP. Naopak cykloturismus, který bývá zařazován spíše do šetrných forem cestovního ruchu, zde pro svůj značný nárůst objemu a s ním spojený nárůst požadavků na doprovodnou infrastrukturu, považuje Správa KRNAP za střední až vysoké ohrožení národního parku. Aktivita jako skialpinismus, freeridové lyžování nebo snowboarding nepředstavují v současnosti velké ohrožení, protože nejsou příliš rozšířeny. Správa KRNAP ovšem upozorňuje na nelegální pohyb v cenných oblastech národního parku, který ničí přírodu. Další aktivity jako jsou hipoturismus, skalní horolezectví nebo alpinismus nepředstavují velké riziko pro přírodu parku při nezískání masového objemu. Naopak hipoturismus může mít i příznivé dopady na vztah návštěvníků k přírodě při správném naplánování a odpovědném provozování. Poslední zjištěnou problémovou aktivitou jsou jízdy na čtyřkolkách a skútrech. Jízda je povolena pouze po veřejných komunikacích v ochranném pásmu národního parku a po komunikacích se zvláštním režimem uvnitř národního parku, ale bohužel často dochází k nelegálním průjezdům i po ostatních cestách národního parku.

Dokument dále upozorňuje na problematické zájmy obcí a jiných subjektů na prosazování tvrdých forem cestovního ruchu, z kterých jim plyne vyšší zisk, ale které jsou v rozporu s prosazováním funkcí národního parku Správou KRNAP. V rámci spolupráce s ostatními subjekty v regionu Správa KRNAP hovoří o potřebě zlepšení spolupráce s městskými a obecními úřady v Krkonoších i s Karkonoskim Parkem Narodowym. Spolupráce mezi Svazkem měst a obcí Krkonoše, Radou KRNAP a Správou KRNAP je ohodnocena jako dobrá. Spolupráce s nevládními organizacemi a občanskými sdruženími probíhá spíše okrajově. Bližší spolupráci Správa KRNAP navázala pouze s nevládní neziskovou organizací Kancelář pro biosférickou rezervaci Krkonoše/Karkonosze, s občanským sdružením Člověk a Krkonoše, jež je součástí naposledy jmenované organizace, a s Nevládní neziskovou organizací pro rozvoj ekologické výchovy v ČR sídlící v Horním Maršově. Dále spolupracuje s místními akčními skupinami (MAS) „Přid'te pobejt“ a MAS „Krkonoše“.

V návrhové části Plánu péče o Krkonošský národní park se Správa KRNAP jednoznačně vyjadřuje pro podporu šetrných forem cestovního ruchu. U tvrdých forem cestovního ruchu převažujících v národním parku poté navrhuje opatření, která mají za cíl snížit negativní dopady na přírodu parku. Jedná se zejména o vyloučení aktivit tvrdého cestovního ruchu v 1. a 2. zóně parku a snaha o ekologicky únosný rozvoj ve 3. zóně a ochranném pásmu, dále preference záměrů tvrdého cestovního ruchu v rámci brownfields oproti výstavbě nových zařízení na „zelené louce“. Prosazované aktivity je nutné hodnotit komplexně v rámci územních limitů

lokalit. U tvrdých forem cestovního ruchu následují konkrétní opatření k jednotlivým aktivitám tvrdého cestovního ruchu (provoz skiareálů, snowparků, umělé zasněžování, noční lyžování). Například co se týká jízdy motocyklů, skútrů a čtyřkolek v národním parku, Správa KRNAP v tomto dokumentu cílí na zákaz jízdy těchto vozidel v celém národním parku a na umožnění jízd jen na povolených trasách v ochranném pásmu. V rámci šetrných forem je preferován zejména agroturismus, další aktivity měkkého cestovního ruchu provozovány nemasově s jasně danými pravidly (hipoturistika, cykloturistika, pěší turistika, běžecké lyžování a další). Správa KRNAP se dále pozitivně vyjadřuje k podpoře certifikací kvality služeb a podpoře místních produktů, přeje si motivovat provozovatele, místní obyvatele a návštěvníky k nabízení a využívání certifikovaných zařízení, služeb a produktů.

V souladu s Plánem péče o Krkonošský národní park byla na období let 2010-2020 vypracována **Koncepce monitoringu a výzkumu v Krkonošském národním parku**. Tento dokument vznikl jako koncepční dokument pro rozvoj monitorovacích a výzkumných aktivit z pohledu optimálních potřeb celého Krkonošského národního parku. Koncepce stanovuje deset hlavních dlouhodobých cílů, kterých chce dosáhnout pomocí stanovených opatření. Jeden z těchto deseti cílů je v blízkém vztahu se zkoumáním udržitelnosti cestovního ruchu, jelikož je v něm stanoven zájem o *dlouhodobý přehled o socio-ekonomických parametrech a jejich vývoji*. Opatření k tomuto cíli jsou:

- „Zajistit komplexní monitoring návštěvnosti NP.
- Iniciovat socio-ekonomické výzkumné a monitorovací projekty, přínosné i z pohledu ochrany přírody.
- Podporovat výzkumy veřejného mínění různých skupin lidí (místní obyvatelé, návštěvníci, podnikatelé apod.), jejich zájmů a vlivů v regionu.
- Analyzovat výsledky rozhodování o konfliktních záměrech s cílem pochopit zákonitosti jejich řešení.“⁵³

Samotné návrhy monitorovacích a výzkumných projektů, ať už realizovaných samotnou Správou KRNAP nebo externě, jsou uvedeny pod pilířem Člověk a Krkonoše (ostatní pilíře této koncepce jsou Krkonošské lesy a louky, Krkonošské druhy, Krkonošská tundra a Klimatická změna). Jak je zde uvedeno, na území Krkonoš dlouhodobě probíhají nejrůznější výzkumné aktivity zaměřené na přírodní poměry Krkonoš a některé antropogenní faktory, které tyto poměry ovlivňují (např. imisní zatížení), ale výzkumů socio-ekonomické sféry je zatím značný

⁵³ SPRÁVA KRNAP. *Koncepce monitoringu a výzkumu v Krkonošském národním parku (2010 – 2020)*. Vrchlabí: 2010, str. 6

nedostatek. Příklady zamýšlených monitorovacích a výzkumných projektů uvedených v této koncepci jsou:

- *Monitoring návštěvnosti krkonošských hřebenů*
- *Měření průtoků vody v souvislosti v povolenými odběry vody*
- *Kulturní a sociální výzkum Krkonoš 20. století*
- *Lidová architektura Krkonoš (pro účely ochrany dochovaných originálů, nová výstavba v tradičním duchu)*
- *Únosnost území Krkonoš*
- *Význam existence národního parku pro region*
- *Člověk a krkonošská příroda*
- *Alternativní formy turismu a rekreace*
- *Sjezdové lyžování*
- A další

U každého projektu je vysvětlen význam projektu, stanovena priorita, metodika výzkumu a období výzkumu. U externích projektů (tzn. nerealizovaných Správou KRNAP) metodika a období výzkumu uváděny nejsou.

Významným dokumentem upravujícím a regulujícím chování návštěvníků na území Krkonošského národního parku je **Návštěvní řád Krkonošského národní parku** vydaný Opatřením obecné povahy č. 2/2010 s účinností od 1. října 2010. Návštěvní řád stanovuje pravidla pro pěší pohyb osob a vstup do 1. zóny, vjezd a setrvání vozidel, vodní sporty, horolezectví, jízdu na kole a ustanovuje funkci strážců přírody. Činnosti a aktivity, které jsou na území parku zakázané či omezené, jsou upraveny v jednotlivých zákonech. Jedná se o zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 289/1995 Sb. o lesích, zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti a zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně.⁵⁴

K příležitosti 50. výročí založení Krkonošského národního parku byla v roce 2013 vydána publikace s názvem **50 let Krkonošského národního parku**, která velmi poutavě mapuje historii Krkonoš a popisuje velké kauzy, které se v uplynulých padesáti letech na tomto území odehrály. Jedná se například o kauzu záměru výstavby lyžařského areálu v Modrém dole

⁵⁴ Výňatky těchto zákonů týkající se zákazů a omezení v Krkonošském národním parku jsou zde: SPRÁVA KRNAP. Zákonná omezení na území KRNAP. *Správa Krkonošského národního parku* [on-line]. © 2010 [vid. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.krnapi.cz/zakonna-omezeni/>

vedoucího na Studniční horu v šedesátých letech dvacátého století, který by se nacházel v dnešní 1. zóně KRNAP (naštěstí nikdy nebyl uskutečněn). Dále dokument připomíná negativní následky masově konaných akcí na území parku, jako byla Mezinárodní šestidenní motocyklová soutěž v roce 1972 nebo každoroční výstupy pionýrů a mládeže na Sněžku. Znamé jsou i kauzy osudů Labské a Luční boudy, které se nacházejí v 1. zóně KRNAP a s jejichž provozem opět souvisely a souvisejí mnohé negativní dopady na krkonošskou přírodu. Záměrem této publikace byla snaha ukázat, že historie soužití člověka a krkonošské přírody nebylo vždy jednoduché a je třeba, aby na prvním místě, při jakémkoliv rozhodování o aktivitách v národním parku, byla ochrana této cenné přírody a krajiny.

3.1.2. Krkonoše – svazek měst a obcí

Krkonoše – svazek měst a obcí je organizace podporující cestovní ruch v turistickém regionu Krkonoše a sdružující 41 obcí na tomto území. Hlavní činností tohoto svazku je propagace a rozvoj cestovního ruchu v regionu, vytváření celokrkonošských projektů na podporu cestovního ruchu a zajištění jejich financování. Sdružení spolupracuje s Královéhradeckým i Libereckým krajem, se Správou KRNAP, s agenturou CzechTourism a s místními podnikateli. Dále spolupracuje s ostatními turistickými regiony a oblastmi jako jsou Český ráj, Jizerské hory, Kladské pomezí a Podkrkonoší.⁵⁵

Svazek měst a obcí Krkonoše si v letech 2012-2013 nechal vypracovat rozsáhlý koncepční dokument s názvem **Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše**, který si klade za cíl stanovit vizi rozvoje turistického regionu Krkonoše pro příštích dvacet až třicet let. Strategie se snaží o vyvážení ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje a o koordinaci veřejných a soukromých aktivit. Tento rozsáhlý dokument se skládá z několika částí, tj. ze situační analýzy, názorů místních aktérů, z analýzy SWOT a z návrhové a implementační části. Situační analýza se věnuje analýze obyvatelstva, ekonomiky a trhu práce, cestovního ruchu, dopravy, občanské vybavenosti a technické infrastruktury a nakonec analýze přírodních zdrojů a životního prostředí. V rámci cestovního ruchu je analyzována nabídka a poptávka cestovního ruchu. Cestovní ruch má podle Strategie v regionu velký potenciál díky přírodním a kulturně-historickým atraktivitám. Nedostatky jsou spatřovány v kvalitě ubytovacích zařízení a v územně nevyrovnané vybavenosti doplňkovou infrastrukturou a službami cestovního ruchu. Kvalita je spatřována především ve vybavenosti pro sjezdové lyžování. Pozitivně je také

⁵⁵ Krkonoše – svazek měst a obcí. *Krkonoše, oficiální turistické stránky Krkonoš* [on-line]. © 2009 [vid. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://www.krkonoše.eu/cs/smo-svazek>

hodnocena vzrůstající spolupráce hlavních aktérů v regionu při řízení a marketingu cestovního ruchu, jenž byla v minulých letech na velmi slabé úrovni. V kapitole o přírodních zdrojích a životním prostředí se poukazuje na fakt, že zachovalá příroda Krkonoš je velkým lákadlem pro návštěvníky, na druhou stranu, aby tímto lákadlem i nadále zůstala, musí být (a je) chráněna, což vede k nutnosti přizpůsobení aktivit podmínkám ochrany přírody a krajiny.

V části Strategie věnované názorům místních aktérů bylo vybráno třináct zástupců místních organizací (podnikatelské subjekty, obce), s kterými byl proveden kvalitativní výzkum vedený metodou řízených rozhovorů.⁵⁶ Výstupem tohoto výzkumu je soubor silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb pro region Krkonoše podle názorů oslovených subjektů. Zajímavé zjištění je pozitivní vnímání doplňkovosti turistické nabídky s Polskem, kde česká strana Krkonoš je zaměřená spíše na zimní dovolenou a lyžařské vyžití a polská strana spíše na doplňkové atraktivitu a letní nabídku služeb. Dále je jako silná stránka vnímán (kromě již výše zmiňovaných výborných primárních předpokladů Krkonoš pro cestovní ruch) například dobrý systém cyklobusů a skibusů a dobré značení pro pěší, cyklisty i běžkaře. Negativní stránku rozvoje regionu Krkonoše respondenti spatřují například v slabé péči Libereckého kraje o západní část Krkonoš, která spadá do jeho území, industriálním charakteru některých měst a městeček, vysoké cenové hladině pro domácí návštěvníky, mnohdy nekvalitních službách cestovního ruchu, roztržitosti marketingových aktivit, slabé spolupráci mezi podnikateli a vnitřní konkurenci oslabující vnější konkurenceschopnost nebo v image drahé, snobské a přeplněné turistické destinace.

Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše ve své návrhové části stanovuje pro oblast cestovního ruchu čtyři opatření, jejichž globálním cílem je zvýšení potenciálu cestovního ruchu regionu a zajištění jeho dlouhodobé udržitelnosti. První opatření se zaměřuje na integraci nabídky služeb v cestovním ruchu, tedy na zvýšení kvality a rozšíření nabídky služeb cestovního ruchu v turistickém regionu Krkonoše jako celku. Druhé opatření se zaměřuje na samotnou kvalitu služeb a lidských zdrojů v cestovním ruchu. Třetí opatření zdůrazňuje potřebu zvýšení efektu marketingových aktivit a vytváření pozitivní image Krkonoš. Čtvrté opatření se zaměřuje na posílení spolupráce a důvěry mezi hlavními aktéry v cestovním ruchu. Udržitelnému rozvoji destinace se Strategie věnuje v prioritní oblasti týkající se životního

⁵⁶ SPF GROUP, v.o.s. *Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše*. B. Názory zástupců vybraných místních aktérů. Ústí nad Labem: červenec 2012. str. 3

prostředí a přírodních zdrojů. Klade se zde důraz na hledání kompromisu rozvoje cestovního ruchu a zachování hodnoty krajiny a přírody. Pomoci k tomuto cíli má například podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty zaměřující se jak na děti a mládež, tak na dospělé (obyvatele, podnikatele i návštěvníky) nebo zvýšení atraktivity území pro segment návštěvníků preferujících udržitelné formy cestovního ruchu.

Svazek měst a obcí Krkonoše a Správa Krkonošského národního parku společně vypracovali dokument vyjadřující morální závazek k ochranně krkonošské přírody s názvem **Vize Krkonoše 2050**. Vizí tohoto dokumentu je „přátelství lidí a hor“. Tato vize je výstižně vyjádřena v preambuli dokumentu. *„My, lidé, kteří žijeme, pracujeme a přijíždíme trávit svůj volný čas v Krkonoších, známe mimořádnou hodnotu našich hor. Necítíme se být jejich soupeři a nechceme s nimi ani prohrávat, ani nad nimi vítězit. Cítíme úctu k přírodnímu bohatství a lidmi vytvořenému dědictví a hodláme navázat na tradici těch našich předků – dřívějších obyvatel i návštěvníků Krkonoš, kteří dokázali žít s horami v harmonii, přátelské toleranci a partnerství.“*⁵⁷ Jsou zde vyjádřena pravidla týkající se obecných zásad, života v Krkonoších a podnikání v Krkonoších. Zároveň Vize Krkonoše 2050 vyzývá všechny zainteresované subjekty (obyvatele, podnikatele, školy, instituce) k podpoře této vize a vyjádření závazku respektování uvedených zásad.

3.1.3. Královéhradecký a Liberecký kraj

Území Krkonošského národního parku se nachází na území dvou krajů, a to z větší části na území Královéhradeckého kraje a z menší části na území Libereckého kraje. Královéhradecký kraj se rozvoji cestovního ruchu věnuje v **Programu rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2014-2020**. Pozornost je věnována i obecné analýze cestovního ruchu v jednotlivých turistických regionech a oblastech, tedy i v turistické oblasti Krkonoše. Zdůrazněna je potřeba podpory měkkých forem cestovního ruchu v oblasti a dále potřeba spolupráce s Libereckým krajem na koordinaci a řízení cestovního ruchu v této oblasti. Liberecký kraj na svých internetových stránkách uvádí pouze **Program rozvoje cestovního ruchu v Libereckém kraji**, který je ale z roku 2002. Novější verze nebo alespoň zmínka o vypracování aktuální verze dokumentu nebyla nalezena.

⁵⁷ *Vize Krkonoše 2050* [on-line dokument], str. 1. Dostupné z: http://rozvoj.krkonoze.eu/data/news/5-doc/vize_krkonoze_2050.pdf

3.2. Iniciativy a certifikace

Na poli iniciativ vztahujících se k udržitelnému cestovnímu ruchu je činná zejména Správa Krkonošského národního parku jednou ze svých aktivit - environmentálním vzděláváním, výchovou a osvětou, a také realizací nejrůznějších projektů dotovaných hlavně z evropských finančních prostředků. Neopominutelným přispěním k udržitelnému rozvoji je činnost místních akčních skupin. Nejrůznější certifikace pomáhají selektovat kvalitní služby a produkty od těch nekvalitních a také označit ty služby a produkty, které jsou šetrné k životnímu prostředí. Využívání a rozšíření certifikací je analyzováno v této podkapitole.

3.2.1. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta a projekty Správy KRNAP

Jednou z náplní činnosti Správy KRNAP je i environmentální vzdělávání a výchova. Té se Správa KRNAP věnuje již od poloviny 70. let. Cílem je probouzet v dětech i dospělých vztah k přírodě a motivovat je k ochraně životního prostředí. Programy jsou připraveny pro školy, ale i pro širokou veřejnost. V roce 2014 bylo ve Vrchlabí vybudováno Krkonošské centrum environmentálního vzdělávání, přezdívané Krtek. V tomto centru se nachází přednáškový sál pro cca 80 osob, malá laboratoř pro 16 studentů vybavená mikroskopy a stereolupami, malá galerie a knihovna.

Pro školy nabízí Správa KRNAP různé vzdělávací přednášky zaměřené na přírodu Krkonošského národního parku (například přednáška o krkonošských lesích, krkonošských ptácích či květeně, přednášky o ochraně přírody v Krkonoších a další). Dále jsou pro školy připraveny nejrůznější exkurze do přírody. Pro děti a mládež jsou připraveny i zájmové kroužky (Junioři KRNAP, Mladí ochránci Krkonoš, Junior Ranger Project). Junior Ranger Project je určen pro děti od 5. třídy základních škol, kde se děti dozví i vyzkouší, co dělají opravdoví profesionální strážci parku v terénu. Junior Ranger Project je projektem Europarc Federation. Pro veřejnost jsou připraveny rozličné exkurze z cyklu Nás učí příroda.

Příklady exkurzí:

4. Jelen lesní, seznamte se...
5. Zima a zejména v Krkonoších
6. Žabí námluvy
7. Rozkvetlé podhůří
8. Po stopách krkonošských ledovců

9. Jak kůrovec kůru kouše

10. Proč je hořec hořký a další exkurze

Pro zájemce o fotografování si Správa KRNAP připravila jednodenní fotovycházky do Krkonoš a také dvoudenní fotoworkshopy. V neposlední řadě se může veřejnost zapojit do dobrovolnických akcí (hlavně úklid klestu v lese).⁵⁸

Správa KRNAP také realizuje řadu projektů s vazbou k udržitelnému cestovnímu ruchu. Jedná se například o projekt **Krkonoše – člověk a příroda** podpořený z Norských fondů. Cílem projektu je připomenutí místním obyvatelům, návštěvníkům a široké veřejnosti, proč je třeba Krkonoše chránit, jelikož tato ochrana často naráží na nepochopení a mnoho lidí ji vnímá jako omezující faktor. Výstupem projektu budou nové publikace, propagační materiály a rozsáhlá kampaň se zaměřením na arko-alpínskou tundru Krkonoš. Velkým projektem probíhajícím na území Krkonošského národního parku je projekt **Usměrnění návštěvnosti v Krkonošském národním parku vzhledem k zájmům ochrany přírody**. Tento projekt probíhal a probíhá v několika etapách (v současnosti probíhá II. a III. etapa projektu). První fáze projektu se zaměřovala na usměrnění návštěvnosti v nejvytíženějších oblastech Krkonoš. Cílem bylo zatraktivnění určitých vybraných tras pro lepší rozmístění návštěvníků v parku a odlehčení nejvytíženějších tras. Zatraktivnění bylo docíleno vybudováním zvláštních prvků mobiliáře (panorama, lavičky, přístřešky). Druhá etapa projektu je zaměřena na vybavení lokalit samostatných odpočinkových míst nacházejících se ve 3. zóně a ochranném pásmu, která jsou cílená na rodiny s většími i menšími dětmi (i rodiny s kočárky), které nevyhledávají nejvyšší partie hor. Třetí etapa projektu se zaměřuje na naučné stezky, které budou osazeny novými informačními panely (44 nových informačních míst). Tento projekt je podpořen finančními prostředky z Operačního programu Životní prostředí. Významným projektem je i projekt **Propagace Krkonoš**, který chce propagovat Krkonoše jako jeden celek spolu s polskou stranou. Partnery projektu jsou Krkonoše – svazek měst a obcí a Jelenohorský okres. Kromě vydání propagačních materiálů a tiskovin, které budou doplněny o pravidla bezpečného a zodpovědného chování v horách, a propagace destinace na vybraných veletrzích cestovního ruchu, budou také vytvořeny dvě mobilní aplikace. Tento projekt je podpořen z Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika 2007-2013. V minulém roce proběhl na území parku projekt **Krkonošské zvířátkové stezky**, kdy byly vybudovány

⁵⁸ SPRÁVA KRNAP. Environmentální výchova. *Správa Krkonošského národního parku* [on-line]. © 2010 [vid. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://www.knap.cz/environmentalni-vychova/>

čtyři zábavně vzdělávací stezky pro rodiny s dětmi od čtyř do deseti let (jelení, tetřívčí, vydří a kosí). Tyto stezky soustřeďují návštěvníky do nekonfliktních míst parku s ochranou přírody. Projekt byl vytvořen ve spolupráci s Místní akční skupinou Krkonoše a je podpořen finančními prostředky Státního zemědělského intervenčního fondu. Důležitým projektem z hlediska celospolečenské poptávky je i projekt **Krkonoše bez bariér**, jehož cílem je zpřístupnění Krkonoš i osobám tělesně postiženým, seniorům, rodinám s dětmi apod. V rámci tohoto projektu budou stavebně upraveny cesty, které v současné době nevyhovují požadavkům bezbariérového cestovního ruchu. Projekt je financovaný z Operačního programu Životní prostředí.⁵⁹

3.2.2. Místní akční skupiny, regionální produkt

Na území Krkonošského národního parku a turistického regionu Krkonoše působí dvě místní akční skupiny, jejichž cílem je především trvale udržitelný rozvoj Krkonoš a příprava a realizace projektů financovaných z prostředků Evropské unie. **MAS Krkonoše** je občanské sdružení, které vzniklo v roce 2005 a které sdružuje 26 obcí centrální části turistického regionu Krkonoše (Královéhradecký kraj). Členy MAS Krkonoše jsou obce, neziskové organizace, drobní podnikatelé a malé a střední podniky. MAS Krkonoše k financování projektů využívá program LEADER, který je určen k financování projektů ve venkovských oblastech. Pro žádost o úhrnný příspěvek musí mít místní akční skupina zpracován strategický plán Leader. V České republice fungují dvě podoby programu LEADER - LEADER+, z něhož jsou financovány malé a většinou neinvestiční projekty (v řádu desítek až stovek tisíc korun českých), a LEADER ČR, z něhož jsou financovány malé investiční projekty.⁶⁰ V současné době má MAS Krkonoše vypracovanou analytickou a strategickou část Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Krkonoše 2014 - 2020, která je stále otevřená připomínkám. Klíčovým projektem MAS Krkonoše je značení místních výrobků a udělování značky „Krkonoše – originální produkt®“ v turistickém regionu Krkonoše.

Další místní akční skupinou činnou v regionu Krkonoše je **MAS „Přid'te pobejt“** působící na Jilemnicku od roku 2004 a tvořena územím 22 obcí (Liberecký kraj). I MAS „Přid'te pobejt“ zpracovala pro účely čerpání finančních prostředků strategický dokument s názvem Komunitně vedená strategie místního rozvoje MAS Přid'te pobejt pro období 2014-2020. Občanské

⁵⁹ SPRÁVA KRNAP. Evropské a jiné projekty. *Správa Krkonošského národního parku* [on-line]. © 2010 [vid. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://www.krn timer.cz/evropske-projekty/>

⁶⁰ MAS KRKONOŠE. Program LEADER. *MAS Krkonoše* [on-line]. © 2015. [vid. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.mas-krkonose.cz/program-leader>

sdužení na rozvoji daného území spolupracuje například se Správou KRMAP především v oblastech ochrany přírody, rozvoji šetrných forem cestovního ruchu nebo vzdělávání obyvatel v otázkách životního prostředí, s MAS Krkonoše spolupracuje v oblasti certifikace místních produktů a podpory a rozvoje agroturistiky. MAS „Přidte pobejt“ spolupracuje i s dalšími místními akčními skupinami jako jsou MAS Český ráj nebo MAS Šluknovsko.⁶¹

Pro podporu místního podnikání a ověření kvality slouží certifikace výrobků pomocí regionálních značek. Takovouto regionální značkou v Krkonoších je značka **KRKONOŠE – originální produkt®**. Udělení této značky garantuje původ výrobku z Krkonoš, dostatečnou kvalitu, šetrnost vůči životnímu prostředí a jedinečnost ve vztahu ke Krkonošům, to znamená, že výrobky jsou vyráběny tradiční technologií, ručně nebo z místních surovin anebo jsou výjimečné svojí vysokou kvalitou.

Obrázek 11: Logo značky „KRKONOŠE originální produkt®“

MAS Krkonoše. [vid. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.mas-krkonose.cz/illustrations/kop-vyr-kul-bar.jpg>

Logem značky je otisk prstu vyjadřující osobní přístup člověka k výrobkům. Nepravidelná kontura otisku znázorňuje ruční práci a dlouholetou tradici a zesvětlené obloučky v horní části otisku mají symbolizovat zamlžené barvy krkonošských vrcholů na obzoru.⁶² Výrobky jsou označeny visačkami, samolepkami nebo jsou značky začleněny přímo do etikety výrobku. Jak již bylo výše zmíněno, certifikace je udělována občanským sdružením MAS Krkonoše řemeslným výrobkům, zemědělským a přírodním produktům. Certifikace pomáhá propagovat

⁶¹ MAS PŘIDTE POBEJT. Partneri. *MAS Přidte pobejt* [on-line]. [vid. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.maspridtepobejt.cz/index.php?lang=cz&menu=7>

⁶² KRKONOŠE ORIGINÁLNÍ PRODUKT. O značce. *Regionální značky* [on-line]. © 2010 – 2014 [vid. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.regionalni-znacky.cz/krkonose/cs/o-znacce/>

region Krkonoše, ale také usnadňuje orientaci návštěvníkům regionu. V současné době je značka udělena 26 výrobkům, viz následující tabulka.

Tabulka 4: Seznam certifikovaných výrobků značkou „KRKONOŠE originální produkt“

Produkt	Výrobce
Archivní, kancelářské a školní potřeby z recyklované lepenky	EMBA, s.r.o.
Český česnek z Podkrkonoší	Jan Hradecký - Alena Mihulková, sdružení FO
Drátěné-drátované dekorace	Tomáš Herčík
Drátované objekty	Ladislav Šlechta
Kabelky, tašky, vaky a textilní doplňky	Jana Albrechtová
Keramika	Michaela Dumková
Kreativní sady ŠIKULKA	ROS ZEFYRA, s.r.o.
Krkonošská medovina	Ing. Pavel Cerman - APICOR
Krkonošské sirupy	Petr Konopek
Krkonošský nábytek	TOJIBA, s.r.o.
Loutky	Alena Gašparová
Maloúpská vlna A. P. a výrobky z ovčí vlny	Hana Wondráčková
Med	Soňa Anna-Marie Fišerová
Mléčné výrobky	Alois Mejstnar
Originální šitý a malovaný textil	Lucie Plecháčová - Dílna HAMA
Perličkové vánoční ozdoby, hobbysety (stavebnice těchto ozdob)	Rautis, a.s.
Pivo Fries	Ing. Karel Polívka
Podvínky, paličkovaná a háčková krajka	Lenka Máslová Špetlová
Pražená káva VOLKAFE	Pavel Volk
Roubenka - roubené stavby	KOMPLETNÍ STAVBY ROUBAL, s.r.o.
Ručně ryté sklo	Miloš Plecháč - DaMiRS
Ručně tkané výrobky a výrobky z ovčí vlny	Dům pod jasanem - Tkalcovské muzeum a řemeslná dílna
Šité dekorace	Richard Štefan
Šperky ze zlata, stříbra a z mědi	Daniela Roudná
Tepelně opracované výrobky	Miroslav Nosek - řeznictví a uzenářství
Vinuté skleněné perle	Hana Šebková

Katalog certifikovaných produktů. *Regionální značky* [on-line]. © 2010-2014 [vid. 2015-04-19]. Vlastní zpracování.

Dostupné z: <http://www.regionalni-znacky.cz/krkonose/cs/certifikovane-produkty/?r=3>

3.2.3. Propagace regionu Krkonoše jako celku - Karta Regioncard

Karta Regioncard Krkonoše byla první regionální kartou svého druhu, která měla za cíl poskytnout návštěvníkům desítky slev ve 22 městech a obcích na české i polské straně Krkonoš týkající se ubytování, stravování, dopravy a kulturních a sportovních aktivit. Cena této karty byla 150 Kč pro dospělé osobu a 90 Kč pro dítě. Karta byla koncipována jako marketingový nástroj, který měl propagovat region Krkonoše jako celek jak na tuzemském, tak zahraničním trhu.⁶³ Fungování Karty Regioncard ale bylo po zhruba roce a půl ukončeno (k 1. 11. 2013).

⁶³ MUDROVÁ J., FEJGL, J. V Krkonoších startuje nová karta plná slev. *Krkonošský deník.cz* [on-line]. 31. 5. 2012 [vid. 2015-04-19]. Dostupné z: http://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/v-krkonosich-startuje-nova-karta-plna-slev-20120531.html

Jako důvody ukončení projektu se uvádí nenaplnění základního cíle projektu, a to většího propojení s obcemi. Karta Regioncard také nebyla v souladu s již existujícími lokálními slevovými kartami a nebrala ohled na potřeby měst a obcí.⁶⁴ Svazek měst a obcí Krkonoše dokonce vydal k ukončení Karty Regioncard tiskovou zprávu, v které se uvádí, že jeden z problémů bylo pojetí této karty jako aktivity soukromého podnikatelského subjektu. Představitelé měst a obcí (a i někteří podnikatelé) měli zájem, aby se peníze z těchto karet vracely zpět do cestovního ruchu v Krkonoších a ne soukromému subjektu.⁶⁵ V současné době v Krkonoších fungují lokální slevové karty, například Karta hosta v Peci pod Sněžkou nebo Spindlcard. Novou regionální kartu by měl připravovat sám Svazek měst a obcí Krkonoše. Kromě různých slev by karta mohla nabízet různé věrnostní programy nebo sloužit jako společná jízdenka v zapojených areálech.⁶⁶ Na internetových stránkách svazku ale není o této nové kartě žádná zmínka.

3.2.4. Ekologické certifikace

Ekologické certifikace, neboli také ecolabelling, jsou v České republice používány pro označení výrobku či služby, které jsou v souladu s ochranou životního prostředí. Získat lze buď **Ekoznačku EU** nebo certifikaci **Ekologicky šetrný výrobek/Ekologicky šetrná služba**. Všechny tyto certifikace uděluje CENIA – Česká informační agentura životního prostředí, jež je příspěvkovou organizací Ministerstva životního prostředí. Pro získání ekoznačení musí subjekt splnit určitá povinná a volitelná kritéria. Certifikaci Ekologicky šetrné služby v kategorii Ubytovací služby pro turisty vlastní v současné době (duben 2015) v České republice šest ubytovacích zařízení. Jedná se o Hotel Adalbert vlastníci jak Ekoznačku EU, tak Ekologicky šetrnou službu, Centrum Veronica Hostětín, CHATEAU MCELY, Hotel ADRIA, PLAZA ALTA HOTEL a hotel JURYS INN. V Krkonošském národním parku není ani jedno ubytovací zařízení certifikované těmito značkami. Certifikaci Ekologicky šetrný výrobek vlastní na území KRNAP pouze firma EMBA, spol. s r.o. sídlící v Pasekách nad Jizerou. Tuto certifikaci získala pro skupinu produktů – lepenka, karton a výrobky z nich. Důvody pro nezastoupení žádného ubytovacího zařízení označeného ekoznačkou na území KRNAP budou zejména spojeny s finanční náročností přeměny ubytovacích zařízení a poplatků spojených

⁶⁴ KUDYZNUDY. Projekt slevové karty Regioncard byl ukončen. *Kudyznudy.cz* [on-line]. 6. 11. 2013 [vid. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Projekt-slevove-karty-Krkonoze-Regioncard-by-l-ukon.aspx>

⁶⁵ PALÁTKOVÁ, D. Tisková zpráva. *Krkonoše – svazek měst a obcí* [on-line]. Listopad 2013 [vid. 2015-04-19]. Dostupné z: [Tisková zpráva](#)

⁶⁶ POŠMURA, L. Krkonošské obce mají velké plány s kartou hosta. *iDNES.cz/Hradecký kraj* [on-line]. 20. 1. 2014 [vid. 2015-04-19]. Dostupné z: http://hradec.idnes.cz/karta-hosta-krkonose-0rh-/hradec-zpravy.aspx?c=A140118_2023554_hradec-zpravy_tuu

s ekoznačkou versus přínos pro certifikované subjekty. Získání ekologické certifikace může být přínosem pro ubytovací zařízení z hlediska propagace daného subjektu a získání ekologicky uvědomělé klientely. Je ale nutno dodat, že česká klientela si zatím ještě není úplně ochotná za ekologické služby připlatit (viz výsledky dotazníkového šetření v této kapitole).

Obrázek 12: Loga – Ekologicky šetrná služba/výrobek, Ekoznačka EU

CENIA. Spotřebitelé. CENIA [on-line]. © 2012 [vid. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/node/610>

Organizace také mohou svůj provoz řídit podle systému environmentálního řízení/managementu (EMS). Řízení podniku podle těchto zásad znamená systematický přístup k ochraně životního prostředí ve všech aspektech podnikání, EMS je součástí systému managementu celého podniku. Nástroje pro zavedení systému environmentálního řízení jsou dva. Prvním z nich je EMAS (Eco Management and Audit Scheme) zřízený Evropskou unií, druhým nástrojem je norma ISO 14001 vydaná Mezinárodní organizací pro normalizaci. Systémy jsou si podobné, jsou dobrovolné, u EMAS jsou organizace povinné zveřejňovat environmentální prohlášení a otevřeně diskutovat s veřejností.⁶⁷ Na území Krkonoš má zavedený systém environmentálního řízení EMAS město Jilemnice.

3.2.5. Ostatní certifikace

Certifikace ubytovacích zařízení

I certifikace ubytovacích zařízení jsou důležitým vodítkem pro potenciálního zákazníka o kvalitě daného zařízení. Pro kategorie ubytovacích zařízení hotel, hotel garni, motel, pension a hotel byla vypracována **Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení České republiky**, v současné době je platná klasifikace pro období let 2013-2015. Tuto klasifikaci sestavil profesní svaz Asociace hotelů a restaurací České republiky, který zároveň provádí certifikaci. Certifikace není povinná, avšak slouží k lepší orientaci spotřebitele a i zprostředkovatelů služeb na trhu. Ubytovací zařízení mohou dostat od jedné do čtyř hvězdiček

⁶⁷ CENIA. EMAS. Cenia – Česká informační agentura životního prostředí [on-line]. © 2012 [vid. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/databaze-emas/databaze-emas>

(hotel do pěti hvězdiček). Na území Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma (a blízkého okolí) se v současné době nachází 12 oficiálně certifikovaných ubytovacích zařízení.⁶⁸

Další typy ubytování jsou certifikovány jinými subjekty – ubytování v soukromí je certifikováno Svazem venkovské turistiky, kempy a chatové osady jsou certifikovány sdružením Kempy a chatové osady ČR, živnostenské společenstvo, a turistické ubytovny má na starosti Klub českých turistů. Na území KRNAP a jeho ochranného pásma není žádná certifikovaná turistická ubytovna⁶⁹ a pouze jedno certifikované ubytování v soukromí (farma Na Zvonici v Pasekách nad Jizerou), přehled certifikovaného ubytování v kempech a chatových osadách nebyl dohledatelný.

Stravovací zařízení

Pro certifikaci stravovacích zařízení funguje projekt **Czech Specials** agentury CzechTourism, Asociace hotelů a restaurací a Asociace kuchařů a cukrářů České republiky. Cílem projektu je zvýšení povědomí o regionální gastronomii České republiky. Česká kuchyně je prezentována jako rozmanitá v rámci jednotlivých regionů a kvalitní. Stejně tak certifikace Czech Specials je symbolem kvality služeb daného zařízení. Na území Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma se v současnosti nachází 17 certifikovaných zařízení, z toho jedno v Harrachově, jedno v Janských Lázních, jedno v Žacléři a sedm ve Špindlerově Mlýně a sedm v Peci pod Sněžkou.⁷⁰ Z Krkonoš pochází několik regionálních specialit – krkonošské kyselo, krkonošské sejkory, krkonošský houbový kuba, krkonošský oukrop, zelníky, šklubanky – kucmoch a další.⁷¹

Obrázek 13: Logo Czech Specials

Czech Specials [on-line]. [vid. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.czechspecials.cz/special-pages/media/download/CzechSpecials-logo.aspx/>

⁶⁸ HOTELSTARS. Certifikovaná zařízení. *HOTELSTARS* [on-line]. [vid. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.hotelstars.cz/certifikat-zarizeni>

⁶⁹ KČT. Seznam certifikovaných ubytoven. *Klub českých turistů* [on-line]. 8. 11. 2014 [vid. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.kct.cz/cms/seznam-certifikovanych-ubytoven>

⁷⁰ CZECH SPECIALS. Certifikované restaurace. *Czech Specials* [on-line]. © 2014 [vid. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.CzechSpecials.cz/certified-restaurants.aspx/?location=krkono%C5%A1e&lang=cs-CZ>

⁷¹ KRKONOŠE. Gastronomie, hotová jídla. *Oficiální turistické stránky Krkonoš* [on-line]. © 2009 [vid. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.krkonose.eu/cs/gastronomie>

Cyklisté vítání

Cyklisté vítání je certifikační projekt kvality ubytovacích a stravovacích zařízení, kempů a turistických cílů poskytujících zázemí pro cyklisty. Za certifikaci je zodpovědná Nadace Partnerství od roku 2005. Pro každou oblast jsou stanoveny povinné základní požadavky a doplňková nabídka, z které si subjekt žádající o certifikaci může vybrat. Povinné základní požadavky například pro ubytovací zařízení jsou možnost ubytování na jednu noc, nabídka energeticky vydatných snídaní s minimem tuků, možnost vyprání a usušení oblečení a výstroje, uzamykatelná místnost/boxy pro bezplatné uschování jízdních kol, poskytnutí základního nářadí pro jednoduché opravy kol, možnost umytí kola, lékárnička a informační tabule Cyklisté vítání. Na území KRNAP a jeho ochranného pásma a blízkého okolí se nachází zhruba 33 zařízení a turistických cílů s certifikací Cyklisté vítání.⁷²

Obrázek 14: Logo Cyklisté vítání

Cyklisté vítání [on-line]. [vid. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.cyklistevitani.cz/images/Grafika/Loga/CV_2008.jpg

3.3. Šetrné formy cestovního ruchu

Tato podkapitola se zabývá představením šetrných nebo neintenzivně provozovaných forem cestovního ruchu na území Krkonošského národního parku. Žádanou formou je především agroturismus a přírodně poznávací cestovní ruch, které jsou zatím rozšířené velmi málo a nenápadně, ale jsou žádané pro zachování hodnot národního parku. Jiné, jako například pěší turistika nebo běžecké lyžování jsou i přes svoji masovost poměrně šetrné vůči životnímu prostředí při dodržování pravidel stanovených Správou KRNAP. Cykloturistika bývá řazena k šetrným formám cestovního ruchu, při získání masovosti ale Správa KRNAP upozorňuje na tíhnutí této formy cestovního ruchu spíše k intenzivní zátěži území.

⁷² CYKLISTÉ VÍTÁNÍ. Krkonoše a Podkrkonoší. *Cyklisté vítání* [on-line]. © 2005 – 2013 [vid. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.cyklistevitani.cz/CMSPages/PortalTemplate.aspx?lat=50.572263213664144&lon=15.628347505000079&z=10>

3.3.1. Agroturismus

Agroturismus je ideální šetrnou formou cestovního ruchu vhodnou do prostředí Krkonoš. Jedná se o ubytování na farmě spojené s poznáváním přírody a podílením se na chodu farmy (zemědělská činnost, pomoc při výrobě produktů). Agroturismus má velmi příznivý vliv jak na ochranu životního prostředí – návštěvníci i místní obyvatelé si k vytvářejí vztah k přírodě přímou účastí na venkovském způsobu života, tak na sociálně-ekonomickou situaci destinace (podporou místních obyvatel a vytvářením vztahů mezi místními obyvateli a návštěvníky). V turistickém regionu Krkonoše a Podkrkonoší se nachází zhruba pět farem, které nabízejí kromě pobytu i další aktivity jako jsou jízda na koni, možnost kontaktu se zvířaty nebo konzumaci místních produktů. Tři se nachází přímo v Krkonoších a dvě v Podkrkonoší.⁷³

Farma Hucul se nachází nedaleko obce Vítkovice v Krkonoších. Tato ekofarma se specializuje na chov huculských koní. Ubytování je nabízeno v chatě s celkovou kapacitou 28 lůžek. Z místní produkce je nabízeno především maso a med. Farma nabízí po předchozí dohodě možnost prohlédnout si ekologickou farmu. Dále farma nabízí možnosti jízdy na koni. Horská zemědělská usedlost **Na Zvonici** nacházející se na jižním svahu obce Paseky nad Jizerou nabízí ubytování v objektu na kovárně nebo v rodinném domě. Rodinné hospodářství se zaměřuje na chov ovcí plemene Romney, v nabídce je jehněčí maso v biokvalitě. Ekologická farma Na Zvonici vlastní i certifikaci Cyklisté vítání. **Kněžická chalupa** nedaleko Vrchlabí nabízí ubytování v rekonstruovaném horském statku. Hosté mají možnost prohlídky rodinného hospodářství čítající koně, poníky, krávy, ovce, kočky a psy. Zájemci si mohou vyzkoušet péči o zvířata nebo jízdu na koni (děti na ponících). **Čapkův statek** se nachází v rekonstruovaném historickém statku ze 17. století na okraji obce Chlístov. Statek nabízí z místních produktů mléko, jogurty a sýry a dále možnost prohlídky farmy s výkladem. Na farmě chovají ovce, krávy, prasata, kachny, husy, krůty a králíky a pěstují obilí, ovoce, zeleninu a bylinky v biokvalitě. Pobyt na farmě v Podkrkonoší v obci Prosečné s ubytováním v kempu či bungalovu je možné v **Autocampu Holman**. Nabídka místních produktů obsahuje ovoce, zeleninu, marmeládu, džemy a mošty. Farma se zaměřuje na pěstování obilí a technických plodin, zájemci si mohou vyzkoušet některé práce na farmě.

⁷³ PRÁZDNINY NA VENKOVĚ. Najdi ubytování nebo zážitek. *Prázdniny na venkově* [on-line]. [vid. 2015-04-21]. Dostupné z: http://www.prazdninynavenkove.cz/search/subjekty/?gps_bounds=&typ_zarizeni=26®ion=7&term=

Jak je uvedeno v Plánu péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo, farmy existující na území parku se spíše jen blíží agrofarmám známým ze zahraničí a jejich počet je nízký. Správa KRNAP ale tuto formu cestovního ruchu vítá a chce ji výrazně podporovat.

3.3.2. Ekoturismus/přírodně poznávací cestovní ruch

Krkonošský národní park již ze svého statutu je výbornou destinací pro provozování této formy šetrného cestovního ruchu zaměřené na poznávání přírodních zajímavostí daného území. Ekoturismus nebo také přírodně poznávací cestovní ruch napomáhá k většímu pochopení přírodních procesů, prohlubuje vztah účastníků k přírodě a tématům ochrany přírody a krajiny. Zhodnocení rozšíření této formy cestovního ruchu na území KRNAP ovšem není jednoduché, jelikož probíhá spíše skrytě. Je provozovaný jednotlivci, rodinami nebo prostřednictvím různých zájmových skupin. Správa KRNAP ho podporuje prostřednictvím aktivit environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty formou různých přednášek, vycházek a akcí. Dále k podpoře ekoturismu napomáhají naučné tabule na území KRNAP, muzea či propagační tiskoviny. Na území Krkonošského národního parku aktuálně najdeme šest naučných stezek. Jedná se o:

- *Krkonošská tundra* – naučná stezka o tom, co dělá z Krkonoš místo s nejdrsnějším podnebím ve střední Evropě
- *Labský důl* – naučná stezka o tom, co v Krkonoších vytvořily ledovce
- *Slezská stezka* – o tom, co znamenala obchodní stezka pro život lidí na horách
- *Černohorské rašeliniště* – stezka o tom, co je rašeliniště, jak zabíjí i je zabíjeno
- *Rýchory* – naučná stezka o tom, proč vznikly rezervace na Rýchorách dříve než Krkonošský národní park
- *Čertova strouha* – naučná stezka o 100 let staré snaze našich předků bránit se povodním⁷⁴

Ekoturismus je v národních parcích ve světě doprovázen službami odborného průvodce. Na oficiálních turistických stránkách Krkonoš existuje seznam průvodců, kteří prošli školením „Horský průvodce po Krkonošském národním parku“. Toto školení pořádá Správa KRNAP ve spolupráci s Horskou službou ČR a sdružením Krkonoše – svazek měst a obcí, pod záštitou

⁷⁴ SPRÁVA KRNAP. *Naučné stezky Krkonošského národního parku*. Vrchlabí: 2014. ISBN 978–80–87706–72–5

agentury CzechTourism.⁷⁵ Správa KRNAP si přeje tento typ cestovního ruchu více podporovat a medializovat.

3.3.3. Pěší turistika

Pěší turistika se na území Krkonoš těší dlouholeté tradici. Na celém území Krkonošského národního parku se nachází více než 700 km značených turistických tras, které jsou značeny pomocí pásového značení ve čtyřech základních barvách – červené, modré, zelené a žluté (na polské straně i v černé). V zimě slouží pro orientaci tyčové značení. Návštěvníci se při pohybu v parku řídí návštěvním řádem, který v 1. zóně parku zakazuje vstupovat mimo turisticky značené cesty. K turistickým trasám byla vydána řada map, průvodců a dalších tištěných propagačních materiálů.⁷⁶ Pěší turistika je v Krkonošském národním parku poměrně masově rozšířena, Správa KRNAP ji ale nepovažuje za velké ohrožení pro národní park (podle Plánu péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo). Pro lepší rozmístění návštěvníků v parku Správa KRNAP aktuálně pracuje na projektu Usměrnění návštěvnosti (viz podkapitola Iniciativy a certifikace této kapitoly) pomocí budování vyhlídkových míst, naučných stezek a celkového zkvalitnění méně vyhledávaných pěších tras.

3.3.4. Cykloturistika

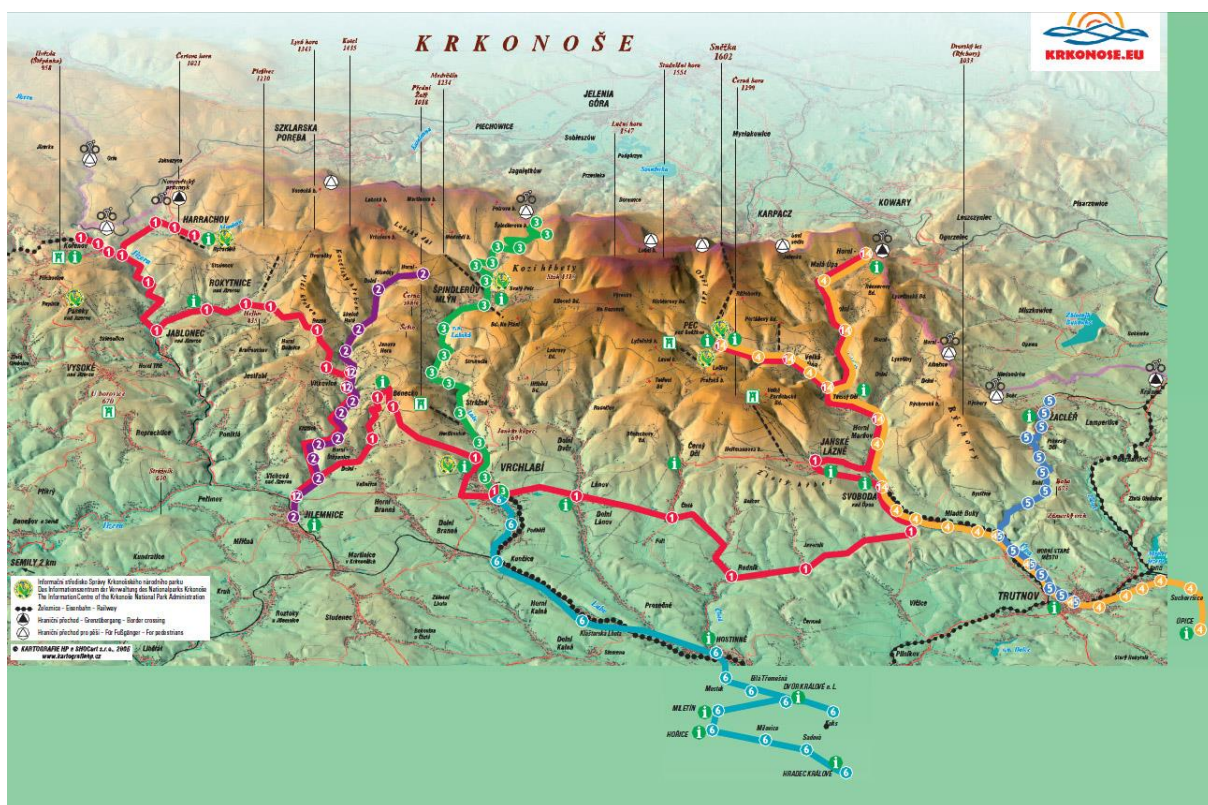
Cykloturistika se v Krkonošském národním parku těší stále větší oblibě. V současné době je i díky společnému projektu „Krkonoše ze sedla kola“ Správy KRNAP a Krkonoše - Svazku měst a obcí na území Krkonoš vyznačeno více jak 400 km cyklotras. Cyklotrasy jsou vedené hlavně ve 3. zóně KRNAP a v ochranném pásmu, malá část i ve 2. a 1. zóně KRNAP. V terénu jsou cyklotrasy vyznačeny dřevěnými gravírovanými piktogramy se symbolem kola a číslem cyklotrasy. Udržovány jsou Správou KRNAP. Cyklotrasy navazují na trasy vedené v Podkrkonoší a v Jizerských horách a také na trasy vedené v polské části Krkonoš. Pro rodiny s dětmi a nenáročné turisty bylo také připraveno devět tzv. „dlouhých sjezdů“. Cyklisté se nechají lanovkou nebo cyklobusem vyvést co nejvýše a poté jen pohodlně sjíždějí zajímavými partiemi hor a kochají se krásnou přírodou. Pro přepravu s kolem do vzdálenějších míst jsou pro návštěvníky připraveny pravidelné trasy Krkonošské turistické linky.⁷⁷

⁷⁵ KRKONOŠE. Průvodcovské služby. *Oficiální turistické stránky Krkonoš* [on-line]. © 2009 [vid. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.krkonoze.eu/cs/pruvodci>

⁷⁶ SPRÁVA KRNAP. Turismus v KRNAP. *Správa KRNAP* [on-line]. © 2010 [vid. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.krn timerus-v-krn timerus/>

⁷⁷ Viz ref. 76

Obrázek 15: Trasy cyklobusů v Krkonoších

Krkonošské cyklobusy. *Oficiální turistické stránky Krkonoš* [on-line]. © 2009 [vid. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.krkonoše.eu/popup.php?s=/img/cyklobusy/2014/cyklomapa1004.jpg>

Červenou barvou je označena linka Harrachov – Pomezní Boudy spojující západní a východní část Krkonoš a jež je zároveň nejdelší linkou dlouhou 118 km. Fialovou barvou je označena linka Jilemnice – Horní Mísečky, zelenou barvou linka Vrchlabí – Špindlerova bouda, béžovou barvou Úpice – Pomezní Boudy, tmavě modrou barvou linka Žacléř – Trutnov a světle modrou barvou linka Hradec Králové – Vrchlabí. Všechny autobusy jsou připraveny na přepravu minimálně 15 kol.

Rozvoj cykloturistiky má tedy v Krkonošském národním parku dobré podmínky. Masový rozvoj cykloturistiky na daném území ale může představovat pro národní park i hrozbu. Jak uvádí v Plánu péče o Krkonošský národní park Správa KRNAP, masový rozvoj cykloturistiky na území KRNAP může svojí intenzitou a požadavky na doplňkovou infrastrukturu představovat spíše tvrdý cestovní ruch. Masová cyklistika může způsobovat nadměrný sešlap okrajů cest, erozi na minimálně zpevněných komunikacích, rušení zvěře apod. Hrozbou je i nelegální pohyb cyklistů mimo vyznačené trasy nebo dokonce mimo cestní síť. Správa KRNAP tedy nepodporuje rozšiřování tras v 1. a 2. zóně KRNAP a upřednostňuje jejich značení po

jiných komunikacích, než jsou frekventované trasy pro pěší. Dále chce umožnit přepravu cyklistů lanovými drahami pouze do míst navazujících na stávající cyklotrasy.

3.3.5. Běžecká turistika

Správa KRNAP spolu se Svazkem měst a obcí Krkonoše udržují téměř 600 km běžeckých tras pro běžecké lyžování pod názvem Krkonoše – lyžařský běžecký ráj. Krkonošemi prochází od Harrachova až do Žacléře 71 km dlouhá Krkonošská magistrála. Uvádí se, že nabídky běžeckého lyžování využije v zimní sezóně až jeden milion návštěvníků Krkonoš.⁷⁸ Pro základní běžecký styl stačí vyšlapaná stopa ve sněhu, ale pro bruslařský styl je potřeba technická úprava tratí. Technickou úpravu tratí si přeje Správa KRNAP směřovat spíše do 3. zóny národního parku a do jeho ochranného pásma a vyloučit technické úpravy v 1. zóně. Trasy je třeba upravovat vhodnou technikou odpovídající šířce cesty a při dostatečné sněhové pokrývce. Cílem Správy KRNAP je i směřování návštěvníků do méně navštěvovaných partií v podhůří pomocí lepší propagace, upravených tras, technického a informačního zázemí a zatraktivnění cílových lokalit.

3.3.6. Hipoturistika

Hipoturistika, tedy turistika provozovaná ze hřbetu koně, je čím dál populárnější v celé České republice. Tato forma cestovního ruchu se řadí mezi šetrné formy k životnímu prostředí, pokud je vykonávána odpovědně a s cílem navázání bližšího vztahu návštěvníka k přírodě a krajině. Na území Krkonoš je tato aktivita cestovního ruchu stále spíše okrajovou záležitostí. Nachází se zde několik jízďáren provozujících jezdecké kurzy nebo vyjíždky pro veřejnost (některé jsou součástí již zmiňovaných farem v rámci agroturismu). Jízda na koni je provozována na několika vyhrazených trasách v oblasti 3. zóny KRNAP a v ochranném pásmu. Tyto trasy ale nepatří mezi oficiálně vyhrazené hipostezky. Vyhrazené trasy jsou navrženy tak, aby nedocházelo k významnějším střetům s pěšími návštěvníky a cyklisty. Správa KRNAP považuje tuto aktivitu za šetrnou formu cestovního ruchu v případě odpovědného vykonávání a pečlivého naplánování. Cílem Správy KRNAP je dořešení vymezení sítě hipostezek a stanovení pravidel pro jejich využívání. Nové trasy je třeba vymezit ve 3. zóně národního parku a v ochranném

⁷⁸ KRKONOŠE. Běžecké tratě. *Oficiální turistické stránky Krkonoš* [on-line]. © 2009 [vid. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.krkonoše.eu/cs/bezky>

pásmu.⁷⁹ Doporučené trasy jsou na oficiálních turistických stránkách Krkonoš uvedeny tři: jezdecká stezka přes Horní Maršov, jezdecká trasa Vítězná – Albeřice a Krkonošská stezka.⁸⁰

3.3.7. Další neintenzivně provozované aktivity cestovního ruchu

V malé míře se na území Krkonošského národního parku provozují i následující aktivity cestovního ruchu jako je skialpinismus, freeridové lyžování, skalní horolezectví, lezení na ledopádech, snowkiting či paragliding. Pro tyto aktivity není národní park příliš vhodný, většina vhodných tras či přírodních podmínek pro provozování těchto aktivit se nachází v nejcennějších, a tedy nejvíce chráněných oblastech národního parku.

Pro provozování skialpinismu zveřejnila Správa KRNAP osm tras, ale důrazně varuje před možnostmi lavinového nebezpečí a apeluje na lyžaře pro zvážení jejich zkušeností, schopností a lyžařského vybavení. Pro snowkiting jsou také vyhrazená místa, např. okolí Brádrlerových bud, Medvědí boudy nebo Moravské boudy. Zároveň Správa KRNAP varuje před nelegálním provozováním snowkitingu na hřebenech hor (okolí Luční a Labské boudy), které je postihováno v souladu s platnými zákony. Lezení na ledopádu je umožněno pouze na skále na konci cesty Bud' fit v Labském dole. Denní počet uživatelů je omezen na 16 osob. Klasické horolezectví je na území národního parku zakázáno kromě těchto lokalit: Hnědé skály a Hranostají skály ve Strážném, Lubošské skály na Harrachovsku a Emin kámen v oblasti Přední Labská. Pro paragliding jsou vyhrazeny startovací a přistávací plochy označené piktogramem: Přední Žalý, Čertova hora, Lysá hora, Horní Mísečky – Medvědín a Špindlerův Mlýn – Plán. Paraglidisté se musí řídit provozním řádem vyvěšeným v jednotlivých lokalitách.⁸¹

⁷⁹ SPRÁVA KRNAP. *Plán péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020)*. Část A-Rozbory. Str. 157
Část B-Návrh. Str. 48. Vrchlabí: červen 2010

⁸⁰ KRKONOŠE. Doporučené hipotrazy. *Oficiální turistické stránky Krkonoš* [on-line]. © 2009 [vid. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.krkonoše.eu/cs/infrastruktura/hipotrazy>

⁸¹ SPRÁVA KRNAP. Turismus v KRNAP. *Správa KRNAP* [on-line]. © 2010 [vid. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.krn timer.cz/turismus-v-krn timer/>

3.4. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu podle indikátorů udržitelnosti

Stanovení indikátorů a sledování jejich vývoje v čase je jednou z metod posuzování udržitelného rozvoje a nejinak je tomu v oblasti cestovního ruchu. Světová organizace cestovního ruchu pro tyto účely stanovila soubor vzorových indikátorů, které mají napomoci posoudit a zhodnotit stav a vývoj udržitelného rozvoje cestovního ruchu, přičemž každá destinace by si měla vytvořit soubory vlastních indikátorů, které budou nejvhodnější pro onu konkrétní destinaci a zároveň vytvořit přesnou metodiku sběru a vyhodnocování informací. Indikátory by měly podávat informaci o dopadech ekonomického, environmentálního a sociálního rozvoje destinace.

V Plánu péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo na období 2010-2020 je řečeno, že stanovení vypovídajících indikátorů kvality cestovního ruchu je poměrně složité a v současné době probíhá na území parku monitoring pouze některých indikátorů kvality cestovního ruchu zaměřený na přírodní a kulturní prostředí národního parku. V návrhové části Plánu péče si Správa KRNAP klade za cíl stanovení indikátorů vypovídajících o stavu přírodního prostředí a jeho ovlivňování, vnímání kvality cestovního ruchu návštěvnickou veřejností a vnímání kvality cestovního ruchu místními obyvateli a subjekty. Dalším cílem je zajištění zpracování příslušné metodiky, realizování monitoringu a průběžné vyhodnocování výsledků.⁸² Správa KRNAP také vypracovala Koncepti monitoringu a výzkumu v Krkonošském národním parku na období 2010-2020, která se zabývá především návrhem odborných aktivit na území parku a koordinací monitoringu a výzkumu.

Na internetových stránkách Správy KRNAP nebyly informace týkající se přípravy monitoringu a stanovení indikátorů cestovního ruchu nalezeny, proto byla formou elektronické korespondence oslovena odborná pracovnice oddělení ochrany přírody Správy KRNAP (uvedená jako autorka části Plánu péče o Krkonošský národní park věnované turistickému a rekreačnímu využívání parku, kde se mimo jiné zmiňuje o zavedení indikátorů cestovního ruchu), za účelem zjištění tohoto stavu. Bylo zjištěno, že v národním parku byla umístěna sčítací zařízení na vstupech do první zóny, která zaznamenávají průchody lidí, někde i cyklistů a aut. Zatím ale tato data nebyla zpracována a k dispozici jsou pouze data surová. Dále bylo zjištěno,

⁸² SPRÁVA KRNAP. *Plán péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020)*. Část A-Rozbory. Str. 165
Část B-Návrh. Str. 50. Vrchlabí: červen 2010

že se sledují indikátory týkající se přírodních poměrů, ale jsou sledovány podle odborností jednotlivých pracovníků Správy a není dán žádný přesně daný seznam indikátorů. Výsledky monitoringu veřejně přístupné nejsou, dostupné jsou pouze dílčí studie Správy KRNAP, u kterých ale chybí pořádná organizace pro snadné dohledávání. Odpověď Správy KRNAP tedy kopíruje zjištění o stavu monitoringu a výzkumu uvedená v Plánu péče o Krkonošský národní park v kapitole věnované monitoringu a výzkumu před zhruba pěti lety. Zde jsou jako nedostatky interních výzkumných a monitorovacích aktivit uvedené – minimální koordinace, velmi malá vzájemná informovanost a nedostatečný časový prostor zainteresovaných pracovníků pro vyhodnocování a zpracování výsledků výzkumných aktivit.⁸³ Je patrné, že si Správa KRNAP uvědomuje důležitost vyhodnocování dopadu aktivit cestovního ruchu na životní prostředí a socio-ekonomický stav destinace, jak to uvádí ve svých koncepčních dokumentech, ale zatím nejspíš chybí lidské, časové a peněžní zabezpečení stanovených cílů. Z těchto důvodů není možné provést analýzu udržitelného cestovního ruchu destinace podle indikátorů udržitelnosti.

⁸³ SPRÁVA KRNAP. *Plán péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020)*. Část A-Rozbory. Vrchlabí: červen 2010. Str. 135

3.5. Dotazníkové šetření

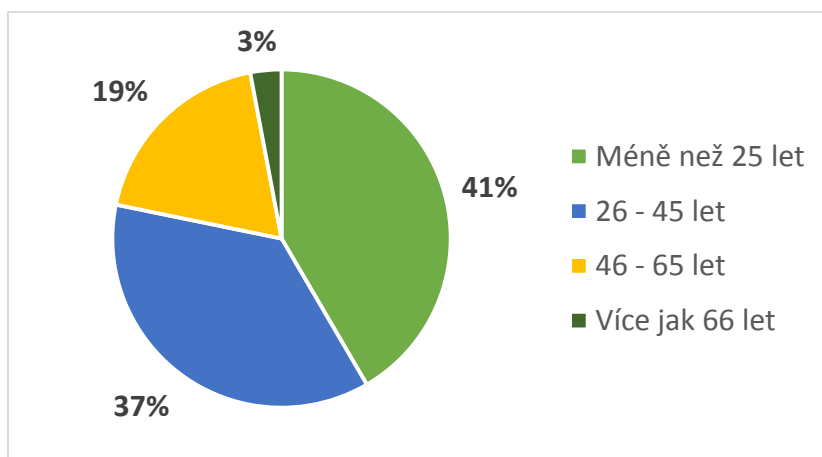
Pro účely analýzy prosazování udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Krkonošském národním parku bylo realizováno dotazníkové šetření zaměřené na čtyři skupiny respondentů – návštěvníky parku, stálé obyvatele, místní podnikatele a města a obce. Cílem provedeného šetření bylo zejména zjištění povědomí respondentů o významu udržitelného cestovního ruchu obecně a dále zjištění přispívání jednotlivých skupin respondentů k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu v destinaci. Dotazníkové šetření probíhalo v měsících března a dubna 2015 pomocí on-line dotazníků. Vzory všech dotazníků jsou uvedeny v příloze této diplomové práce.

3.5.1. Návštěvníci

Dotazník zaměřený na osoby, které již někdy navštívily Krkonošský národní park, byl distribuován pomocí vytvořených on-line dotazníků. Byl vytvořen on-line dotazník přes google formulář distribuovaný pomocí sociální sítě facebook a elektronickou poštou a dále byl vytvořen on-line dotazník na serveru vyplnto.cz, který byl veřejně přístupný. Oba identické dotazníky vyplnilo dohromady celkem 101 respondentů. Respondenti byli požádáni, aby v případě vícero navštívení Krkonošského národního parku v minulosti vztahovali své odpovědi ke své poslední návštěvě. Dotazník se skládal ze sedmnácti otázek, přičemž čtyři otázky byly identifikační.

Jak dokládá následující graf, dotazník vyplňovali především lidé, kterým je méně než 25 let a mezi 26 a 45 lety. Nejméně zastoupenou skupinou jsou osoby starší 66 let.

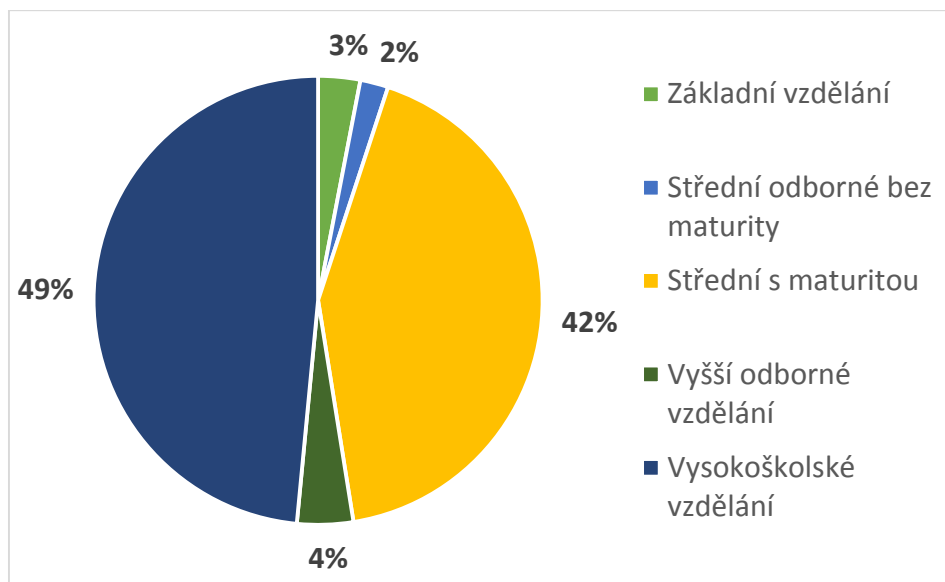
Graf 3: Věkové zastoupení návštěvníků KRNAP

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce byly v dotazníkovém šetření zastoupeny ženy, a to 62 %, muži byli zastoupeni 38% podílem. Co se týká vzdělání, téměř polovina respondentů (49 %) dosáhla vysokoškolského vzdělání a 42 % návštěvníků má střední vzdělání s maturitou.

Graf 4: Nejvyšší dosažené vzdělání návštěvníků KRNAP

Zdroj: vlastní zpracování

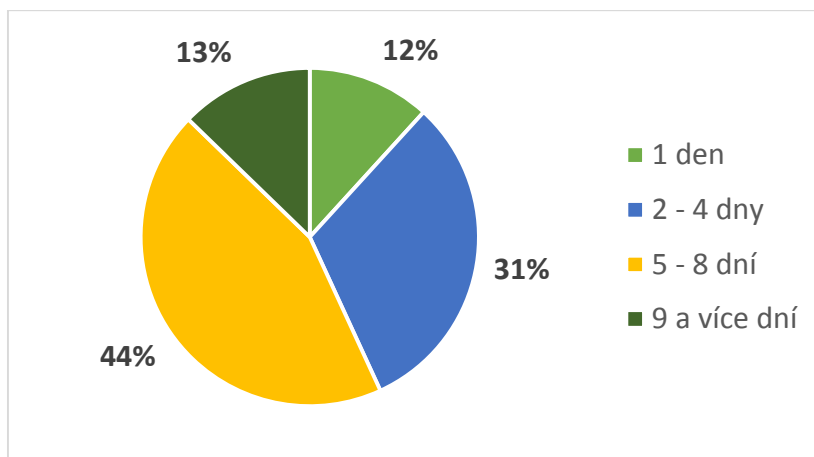
Nejvíce respondentů pochází z Prahy (51 %), na druhém místě je s velkým odstupem Královéhradecký a Středočeský kraj (oba kraje jsou zastoupeny 9 %), čtyřmi procenty jsou shodně zastoupeny kraje Jihočeský, Jihomoravský, Vysočina a Liberecký kraj. Třemi procenty jsou potom zastoupeny kraje Moravskoslezský a Ústecký, dvěma procenty Olomoucký kraj, Pardubický kraj a Zlínský kraj, jedním procentem je zastoupen Plzeňský kraj, Bratislava a Oberfranken.

První otázkou byli respondenti dotázáni, co si vybaví pod „Krkonošemi“. Návštěvníci si nejvíce vybaví „nejvyšší hory, Sněžku, Krakonoše, krásnou přírodu, lesy, ticho, lyžování, pěší túry, pivo“ nebo hlavní turistická střediska jako je Špindlerův Mlýn, Harrachov a Pec pod Sněžkou. Respondenti si vybavovali veskrze pozitivní asociace, minoritně se objevily asociace typu „příliš mnoho lidí“, „vysoké ceny“ nebo „starší ubytovací zařízení“.

Nejvíce lidí navštívilo naposledy KRNAP v zimě, celkem 44 % respondentů, naposledy v létě navštívilo KRNAP 37 % respondentů. Jedenáct procent respondentů navštívilo destinaci na podzim a osm procent na jaře.

Jak vyplývá z grafu č. 5, doba strávená v Krkonoších se nejčastěji pohybuje mezi 5-8 dny (zastoupeno 44 % odpovědí), následovaná 2-4 dny (31 % respondentů). Devět a více dní strávilo v Krkonoších 13 % respondentů a jeden den 12 %.

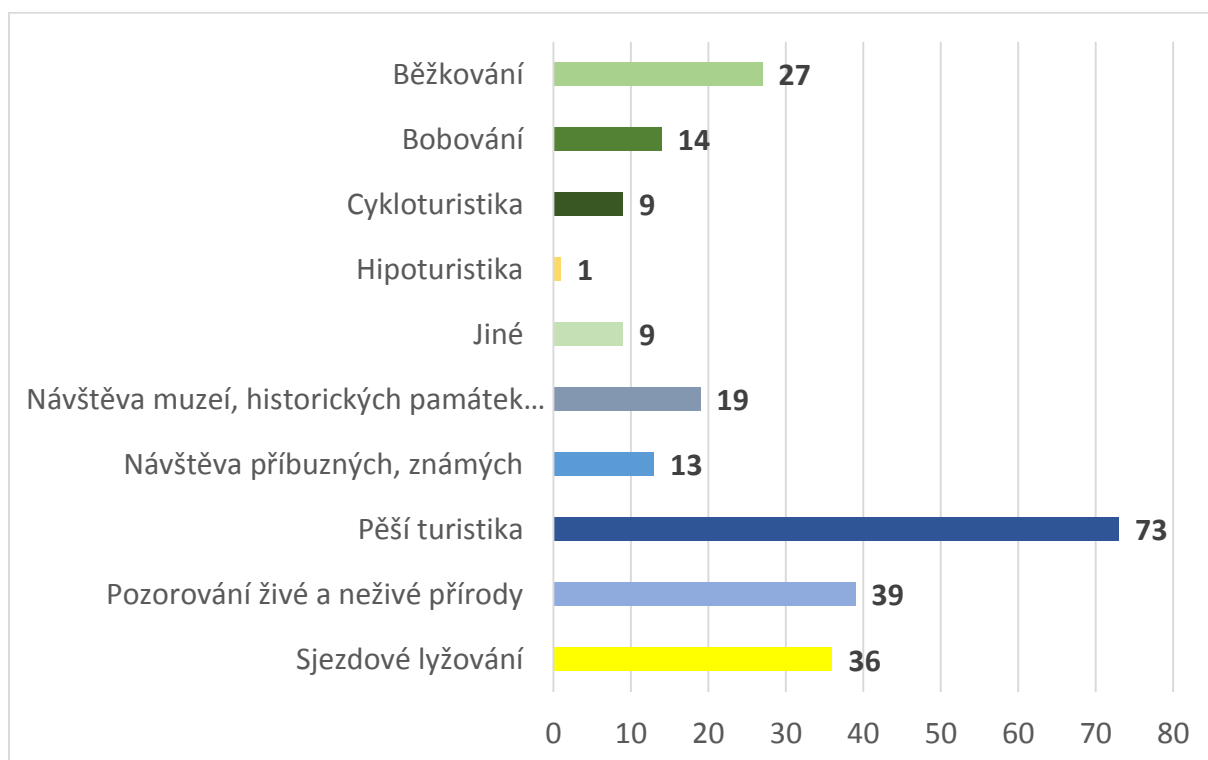
Graf 5: Počet dní strávených v Krkonoších

Zdroj: Vlastní zpracování

Další otázka dotazníku se zaměřovala na aktivity provozované během dovolené v destinaci. Návštěvníci mohli označit více možností a také mohli uvést aktivity vlastní. Jak ukazuje následující graf, který zobrazuje počty odpovědí, z aktivit jednoznačně vyhrála pěší turistika, dále pozorování živé a neživé přírody a sjezdové lyžování. Oblíbenou aktivitou je i běžkování. Poměrně překvapivým zjištěním bylo zastoupení cykloturistiky (pouze 9 respondentů oproti 73 respondentům u pěší turistiky). Z jiných aktivit zaznělo lezení na ledopádu, lanový park, koloběžkování, jízda na čtyřkolce, návštěva festivalu či konzumace alkoholu.

Graf 6: Aktivita provozovaná návštěvníky v KRNP

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka se věnovala způsobu dopravy na místě. Respondenti měli možnost označit více odpovědí. Nejvíce odpovědí získala přeprava autem (68 respondentů), dále pěšky (51 respondentů), lanovkou (37 respondentů) a veřejnou dopravou (30 respondentů). Sedm respondentů se přepravovalo na kole a tři respondenti označili jinou možnost, pod kterou uvedli běžky a přepravu čtyřkolkou.

V dotazníku následovala otázka zaměřená na třídění odpadu během pobytu. Zde měli respondenti možnost zaškrtnout jednu ze tří odpovědí: *ano*; *ano, ale jen pokud byl tříděný odpad v blízkosti* a *ne*. Odpovědi byly poměrně rovnoměrně zastoupeny. Nejvíce návštěvníků odpad během návštěvy netřídilo, celých 41 %. Odpad třídilo 30 % návštěvníků a 29 % ho třídilo, jen pokud byla možnost tříděného odpadu v blízkosti.

Potěšujícím zjištěním je odpověď návštěvníků na otázku, zda byli s návštěvou v Krkonoších spokojeni, jelikož 98 % návštěvníků spokojeno bylo a jen 2 % spokojena nebyla. Jako důvody nespokojenosti byly uvedeny odpovědi: „snobské místo“, „málo akcí“ či „slabá doprava“.

U další otázky byli respondenti požádáni, aby ohodnotili následující faktory známkou od nejdůležitějšího po nejméně důležitý při výběru dovolené, kde známka 1 označovala

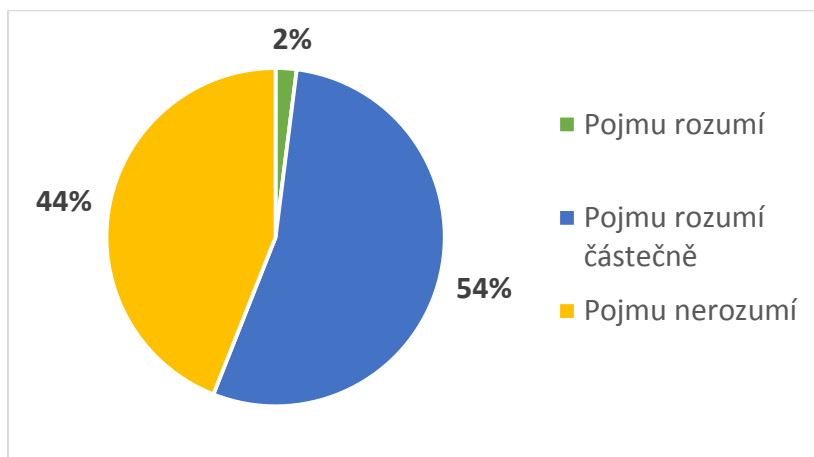
nejdůležitější faktor. Více faktorů mohla být udělena jedna známka (více faktorů mohlo mít pro respondenta stejný význam).

- Ceny služeb
- Ekologické certifikace
- Kvalita ubytování
- Kvalita stravování
- Možnosti dopravy do/z destinace
- Stav okolní přírody
- Turistické atraktivity

Po zprůměrování všech známek u jednotlivých faktorů bylo zjištěno, že na prvním místě jsou pro návštěvníky turistické atraktivity, na druhém místě stav okolní přírody a na třetím místě cena služeb. Nutno ovšem podotknout, že tyto faktory měly velmi blízké hodnoty. Na čtvrtém místě je pro návštěvníky kvalita ubytování, na pátém místě je kvalita stravování a také možnosti dopravy do/z destinace a na posledním místě jsou ekologické certifikace.

Dále byli respondenti dotazováni, jak rozumí pojmu udržitelný cestovní ruch. Následující graf zobrazuje, jestli respondenti pojmu rozumí či ne.

Graf 7: Chápání pojmu „udržitelný cestovní ruch“ návštěvníky

Zdroj: vlastní zpracování

Pozitivním zjištěním je, že 54 % respondentů pojmu alespoň částečně rozumí, oproti 44 % respondentů, kteří pojmu buď vůbec nerozumí, nebo si ho vykládají jinak. Pouze 2 % ví přesně, co pojem znamená. Ti, co byli označeni, že pojmu rozumí částečně, si udržitelný cestovní ruch spojují především s ochranou a zachováním přírody. Méně byla zdůrazňována ekonomická a sociální složka udržitelnosti a potřeba zachování možností destinace i pro budoucí generace. Ti, co si pojem vysvětlovali špatně, v udržitelném cestovním ruchu spatřovali především

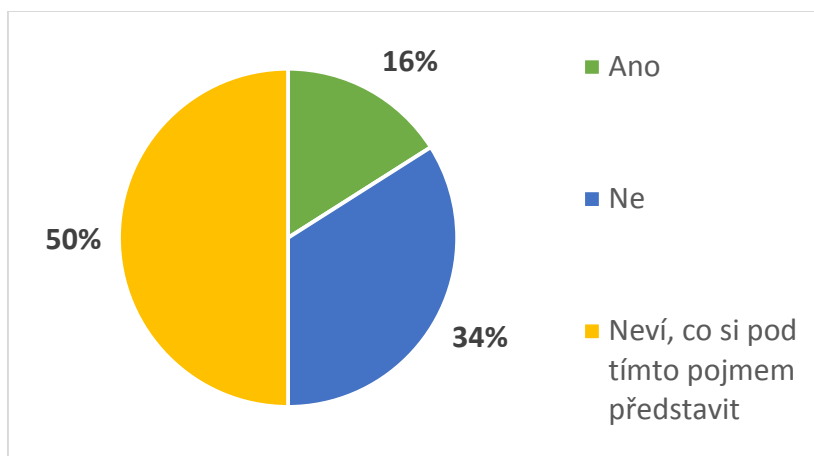
zvyšování kvality služeb, zvyšování či udržování návštěvnosti destinace, zvyšování příjmů z cestovního ruchu a zvyšování počtu atraktivit cestovního ruchu.

Stav a kvalita životního prostředí destinace jsou důležité pro 86 % respondentů, 12 % respondentů uvedlo, že se o to nezajímá, a pouze pro 2 % respondentů kvalita životního prostředí není důležitá.

Dalším pozitivním zjištěním je, že 92 % respondentů by uvítalo možnost tříděného odpadu v ubytovacím zařízení, 8 % respondentů uvedlo, že by tuto možnost neuvítalo.

Poslední otázka se týkala ochoty návštěvníků připlatit si za ekologickou certifikaci ubytovacího zařízení. Jak ukazuje graf č. 8, polovina respondentů ani neví, co si pod termínem ekologické certifikace má představit, 34 % respondentů není ochotná si připlatit a pouze 16 % by možnost ekologicky certifikovaného zařízení uvítalo.

Graf 8: Ochota návštěvníků připlatit si za ekologickou certifikaci ubytovacího zařízení

Zdroj: vlastní zpracování

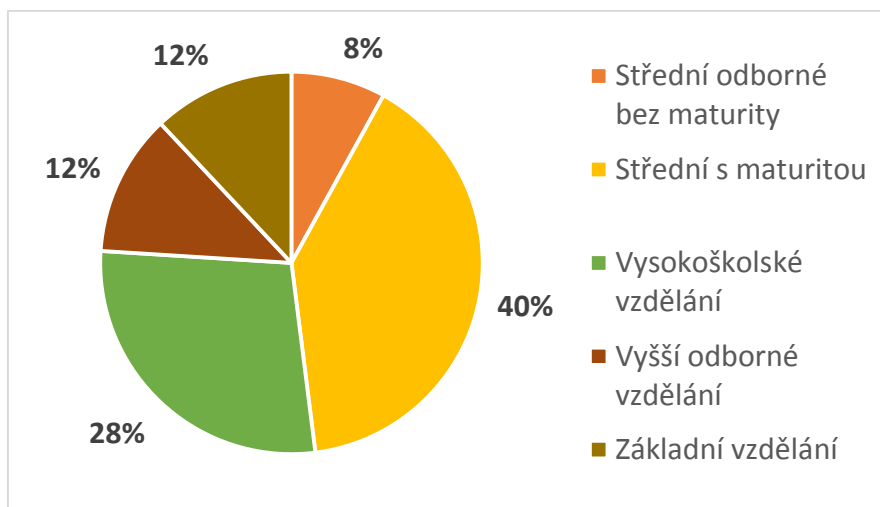
3.5.2. Rezidenti

Rezidenti byli opět osloveni, stejně jako předchozí skupina, pomocí on-line dotazníků sdílených na sociální síti facebook nebo prostřednictvím veřejného vyplňování na serveru vyplnto.cz. Osloveni byli obyvatelé Krkonoš a jejich nejbližšího okolí. Dotazník celkem vyplnilo 50 respondentů a dotazník sestával ze čtrnácti otázek, z nichž čtyři sloužily pro zjištění struktury respondentů.

Rezidenti byli nejvíce zastoupeni osobami ve věku nižším než 25 let (72 % respondentů), dále osobami ve věku 26-45 let (16 % respondentů) a nakonec osobami ve věku 46-65 let (12 % respondentů). V dotazníku nejsou zastoupeny osoby ve věku více než 66 let.

I u rezidentů byly dotazníky ochotny více vyplňovat ženy, které byly zastoupeny 64 %, muži potom 36 %. Jak je patrné z následujícího grafu, dotazník vyplňovali nejvíce lidé se středoškolským vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním.

Graf 9: Nejvyšší dosažené vzdělání rezidentů Krkonoš

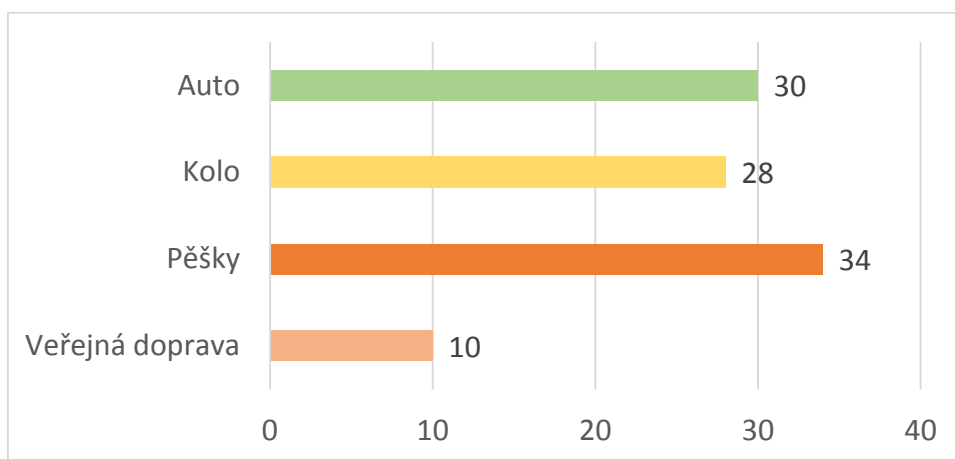

Zdroj: vlastní zpracování

První otázka zjišťovala, zda se obyvatelé Krkonoš zajímají o vývoj cestovního ruchu v národním parku. Více jak polovina respondentů uvedla, že se zajímají (56 %), zbytek (44 % respondentů) se o vývoj cestovního ruchu nezajímá.

Druhá otázka se věnovala způsobu dopravy rezidentů v rámci národního parku. Nejvíce je využíván přesun pěšky, dále autem a na kole. Malá část respondentů uvedla přepravu veřejnou dopravou.

Graf 10: Druh přepravy využívaný rezidenty v KRNAP

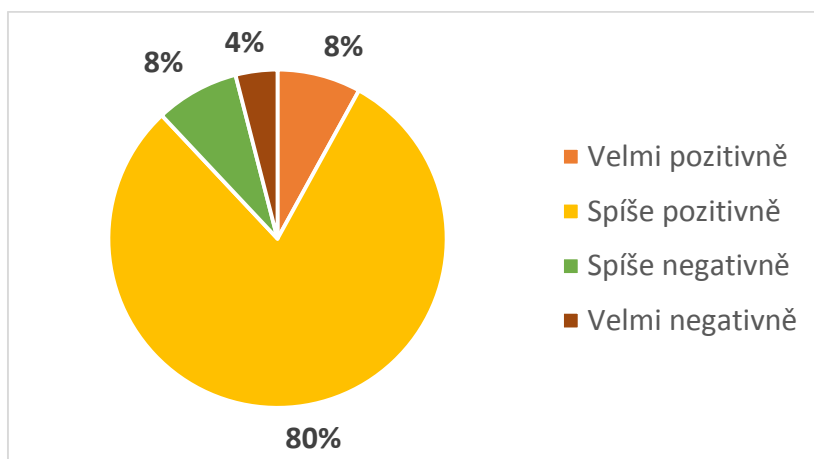

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, zda se rezidenti setkávají s účastníky cestovního ruchu například při výkonu povolání, v dopravě apod., téměř polovina (48 % respondentů) uvedla, že se s účastníky setkává pravidelně, vůbec se s účastníky nesetkává 28 % respondentů a nepříliš často 24 % respondentů.

Pozitivním zjištěním je skutečnost, že 80 % rezidentů vnímá návštěvníky spíše pozitivně.

Graf 11: Vnímání návštěvníků rezidenty Krkonoš

Zdroj: vlastní zpracování

Zjišťován byl i názor rezidentů na předpoklady Krkonošského národního parku pro cestovní ruch. Zde 72 % respondentů uvedlo, že si myslí, že Krkonoše mají dobré předpoklady, 16 % si to nemyslí a 12 % respondentů neví.

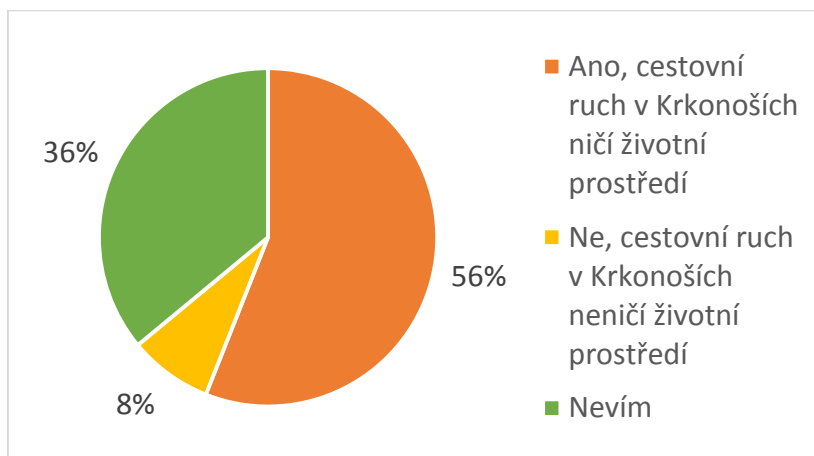
U otázky, či je cestovní ruch v Krkonoších třeba dále podporovat anebo tlumit, měli respondenti na výběr ze tří možností. Padesát dva procent respondentů se ztotožňuje s následující myšlenkou: „*Myslím si, že cestovní ruch v KRNAP je třeba podporovat, ale s ohledem na lepší*

časoprostorové rozmístění návštěvníků“. Třicet šest procent respondentů si myslí, že „*cestovní ruch v KRNAP je třeba významně propagovat*“. Zbýlých dvanáct procent respondentů si myslí, že „*cestovní ruch v KRNAP je příliš silný a je třeba ho spíše tlumit*“.

U další otázky měli respondenti devět výroků, z nichž měli označit ty, které podle nich nejlépe vystihují vliv cestovního ruchu na život v Krkonoších. Na prvním místě se umístilo tvrzení, že „*cestovní ruch přináší finanční prostředky městům a obcím*“ (42 respondentů), na druhém místě se v počtu respondentů umístilo tvrzení, že „*cestovní ruch vytváří nová pracovní místa*“ (36 respondentů), dále si respondenti myslí, že „*cestovní ruch zlepšuje životní úroveň místních obyvatel*“ (28 respondentů), ale také že, „*cestovní ruch ničí životní prostředí*“ (26 respondentů) a že „*zvyšuje místní cenovou hladinu*“ (20 respondentů). Pouze čtyři respondenti si myslí, že „*cestovní ruch negativně ovlivňuje život místních obyvatel*“ a dva respondenti si myslí, že „*cestovní ruch má neutrální vliv na život místních obyvatel*“. S tvrzeními, že „*cestovní ruch pomáhá chránit životní prostředí*“ a „*cestovní ruch má neutrální vliv na životní prostředí*“ se neztotožňuje nikdo z respondentů.

Následující otázka zkoumala pohled rezidentů na vliv cestovního ruchu na životní prostředí v destinaci. Více jak polovina respondentů si myslí, že cestovní ruch v Krkonoších životní prostředí ničí, 36 % respondentů neví, zatímco jen 8 % respondentů si myslí, že cestovní ruch životní prostředí neničí.

Graf 12: Vliv cestovního ruchu na životní prostředí v Krkonoších podle rezidentů

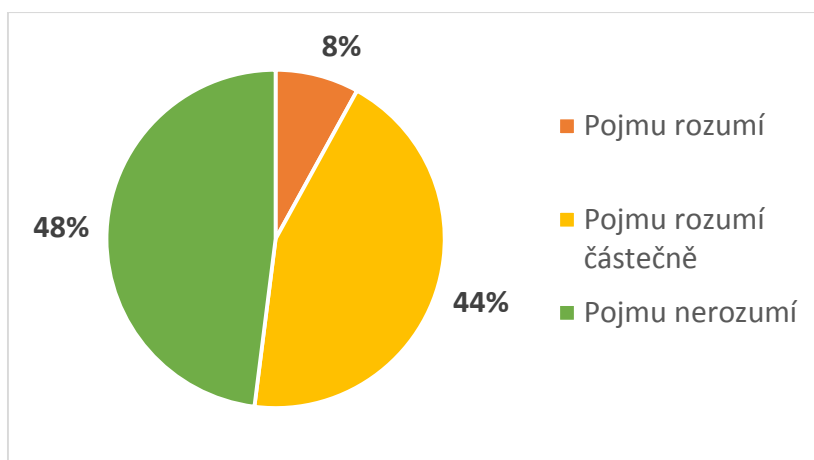
Zdroj: vlastní zpracování

Jako důvody ničení životního prostředí rezidenti uvádějí zejména pohazování odpadků, trhání chráněných rostlin, pohyb návštěvníků mimo vyznačené cesty a s tím spojené ničení vegetace

a rušení živočichů, velká výstavba hotelů a penzionů, mnoho aut a také velké množství návštěvníků.

Poslední otázka se týkala zjištění povědomí rezidentů o udržitelném cestovním ruchu. Více jak polovina pojmu rozumí či rozumí částečně, 48 % rezidentů potom pojmu nerozumí. Stejně jako u odpovědí návštěvníků, i zde byla akcentována především ochrana životního prostředí u těch respondentů, kteří byli označeni, že pojmu rozumí. Ti, co si pojem vysvětlovali špatně, v něm vidí snahu o udržení počtu návštěvníků či naopak zvyšování tohoto počtu.

Graf 13: Chápání pojmu „udržitelný cestovní ruch“ rezidenty

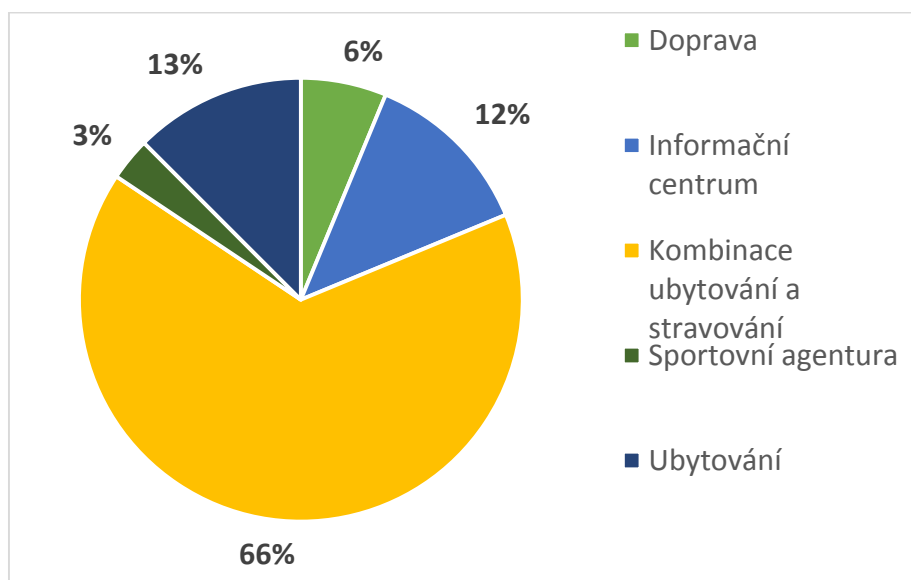
Zdroj: vlastní zpracování

3.5.3. Podnikatelé

Povědomí o udržitelném rozvoji cestovního ruchu bylo zjišťováno i u podnikatelů působících v Krkonoších. Dotazník byl zaslán náhodně vybraným 105 podnikatelům ze sféry ubytování, stravování, informačních center, dopravy a cestovních kanceláří a agentur. Dotazník byl vytvořen jako on-line dotazník a rozeslán jednotlivým podnikatelům pomocí elektronické korespondence. Rozeslán byl celkem dvakrát a vyplnilo ho 32 podnikatelů, návratnost tedy činí 30 %. Vzhledem k nízké návratnosti dotazníků je třeba následující zjištění považovat spíše za informativní, kde nemusí reprezentovat názor většiny podnikatelů v Krkonoších.

Nejvíce respondentů podniká v oblasti ubytování a stravování, celkem 66 %, ale zastoupení jsou i podnikatelé v oblasti dopravy, samotného ubytování bez stravování, informační centra a také jedna sportovní agentura, viz následující graf.

Graf 14: Struktura podnikatelů

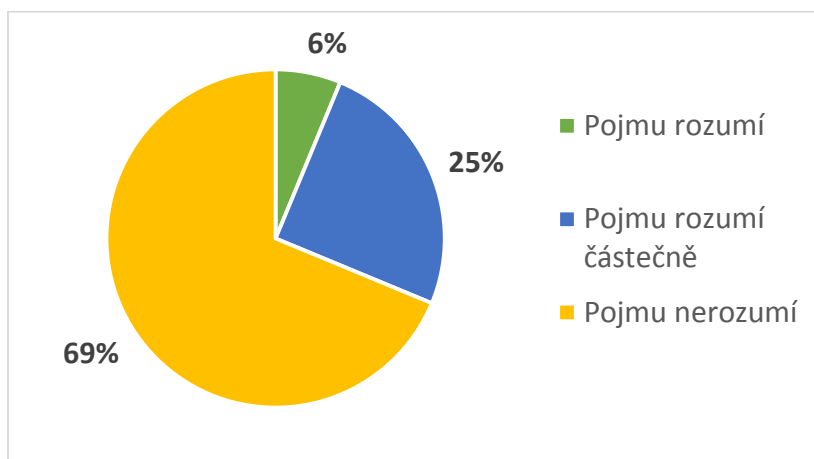
Zdroj: vlastní zpracování

Počet pracovníků u většiny podnikatelů je menší než pět (u 69 % respondentů), u 19 % procent je počet pracovníků naopak vyšší než dvacet jedna, u zbylých 12 % podnikatelů je počet zaměstnaných menší než deset. Na otázku, zda jsou podnikatelé členy nějakého profesního sdružení, většina odpověděla ne (88 %) a pouze čtyři podnikatelé (12 %) odpověděli, že ano. Jeden podnikatel uvedl, že jejich firma je členem Asociace dopravních, spedičních a servisních firem Čech, Moravy a Slezska (ADSSF) a také Sdružení automobilových dopravců ČESMAD BOHEMIA. Dvě informační centra uvedla, že jsou členy Asociace turistických informačních

center ČR (A.T.I.C. ČR), a jeden podnikatel uvedl, že je členem Sdružení Rokytnice nad Jizerou (nejspíše Sdružení pro rozvoj cestovního ruchu v Rokytnici nad Jizerou).

Následující graf č. 15 zobrazuje porozumění podnikatelů pojmu udržitelný cestovní ruch. Celých 69 % podnikatelů pojmu nerozumí, 25 % podnikatelů pojmu rozumí částečně a pouze 6 % podnikatelů (dva podnikatelé) pojmu rozumí.

Graf 15: Chápání pojmu „udržitelný cestovní ruch“ podnikateli

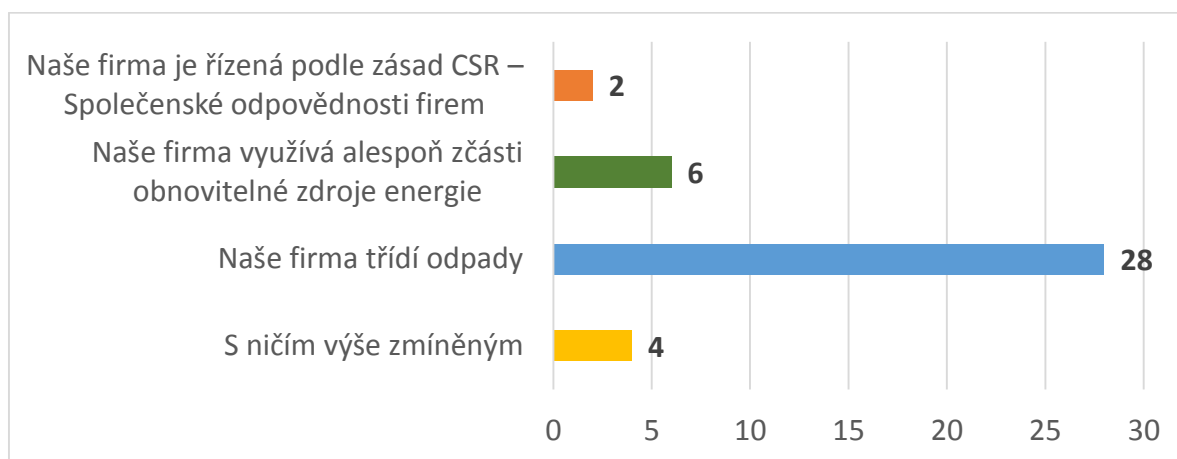

Zdroj: vlastní zpracování

V případě neporozumění podnikatelé buďto pojmu nerozuměli vůbec nebo si ho spojovali s udržením a zvýšením návštěvnosti za účelem dostatečného zisku. Podnikatelé, kteří pojmu rozumí částečně, si ho opět spojovali především s ochranou životního prostředí. Navazující otázka zjišťovala, v jaké souvislosti podnikatelé pojem slyšeli. Většina odpověděla, že termín neslyšela a seznámila se s ním až v dotazníku. Dva podnikatelé uvedli, že se s termínem setkali na přednášce CzechTourism a znají ho z odborných kruhů.

Pozornost byla dále zaměřena na chování firem a způsob řízení. Podnikatelé měli za úkol vybrat tvrzení, která nejvíce vystihují chování jejich firmy. Pozitivním zjištěním je, že většina podnikatelů třídí odpady, bohužel jen malá část, jak ukazuje následující graf, využívá alespoň zčásti obnovitelné zdroje energie nebo je řízená podle zásad společenské odpovědnosti firem.

Graf 16: Ekologické chování podnikatelů

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku zda firmy využily grant či pobídku v oblasti cestovního ruchu většina odpověděla, že ne (81 %). Šest podnikatelů, tedy 19 %, uvedlo, že využili této podpory pro vydání propagačních materiálů, pro rozvoj kvalifikační úrovně a kompetencí pracovníků v cestovním ruchu, pro tvorbu webových stránek informačního centra a pro podporu činnosti a podporu rozvoje turistického informačního centra. Také bylo využito Národního programu pro podporu cestovního ruchu v rámci Cestování dostupné všem.

Bylo zjištěno, že většina podnikatelů (69 %) si nemyslí, že podpora cestovního ruchu na místní až regionální úrovni je dostatečná (38 % ji vnímá jako spíše nedostatečnou, 31 % za určitě nedostatečnou). Pouze 31 % podnikatelů tuto podporu vnímá za dostatečnou (25 % za určitě dostatečnou, 6 % za spíše dostatečnou).

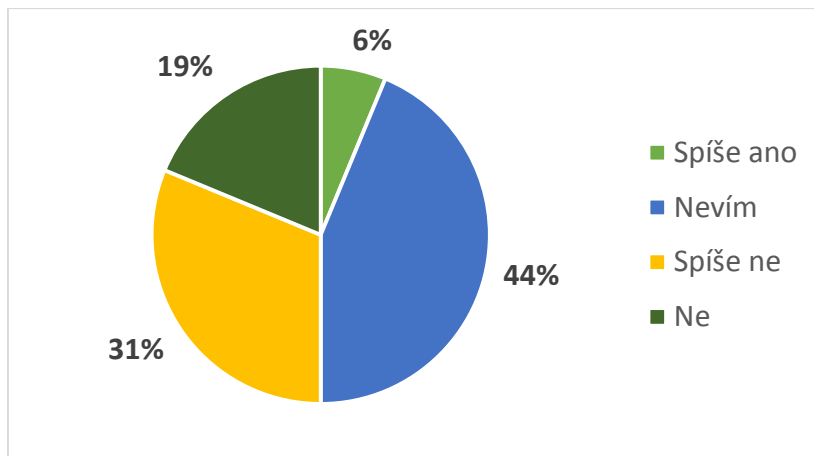
Dále byli respondenti požádáni, aby označili subjekty, s kterými aktivně spolupracují (více možných odpovědí). Nejvíce podnikatelé spolupracují s obcí či městem (14 podnikatelů), dále s jinými podniky (10 podnikatelů), také se Svazkem měst a obcí Krkonoše (8 podnikatelů) a s krajem (6 podnikatelů). Možnost s nikým uvedlo 6 podnikatelů.

Na otázku, zda jsou podnikatelé držiteli certifikátu vztahujícího se k šetrnému cestovnímu ruchu, všichni uvedli, že nejsou. V následující otázce, kde byly uvedeny konkrétní příklady možných certifikátů, ale dva podnikatelé uvedli, že jsou vlastníky certifikátu Cyklisté vítáni a jedno informační centrum uvedlo, že od roku 2013 je certifikovaným informačním centrem.

Přesně polovina respondentů uvedla, jak ukazuje graf č. 17, že v držení ekologického certifikátu nevidí přínos pro jejich firmu (31 % podnikatelů spíše nevidí a 19 % podnikatelů nevidí přínos).

Celých 44 % neví, zda by ekologický certifikát byl přínosem a pouze 6 % podnikatelů (dva podnikatelé) v pořízení certifikátu přínos spíše vidí.

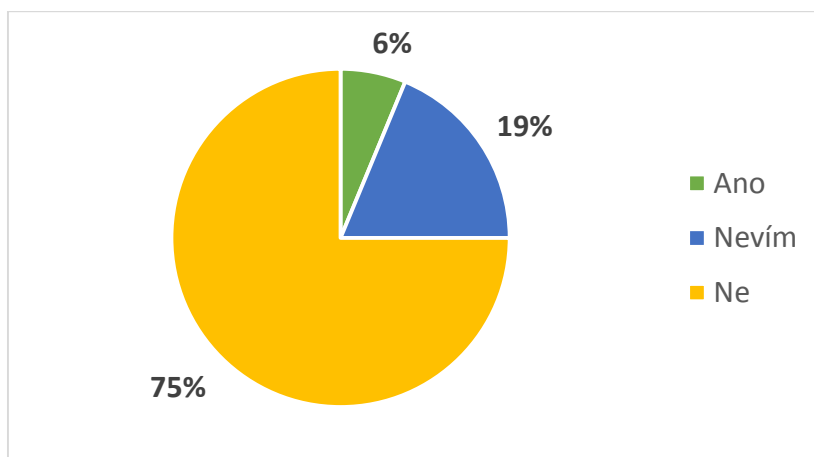
Graf 17: Spatřování přínosu v pořízení ekologického certifikátu pro podnikatele

Zdroj: vlastní zpracování

Podnikatelé se také jednoznačně vyjádřili, zda uvažují o žádosti o ekologický certifikát. Pouze dva podnikatelé o této žádosti uvažují, šest podnikatelů neví a dvacet čtyři podnikatelů o této žádosti neuvažuje vůbec.

Graf 18: Úvaha o žádosti o ekologický certifikát

Zdroj: vlastní zpracování

3.5.4. Města a obce

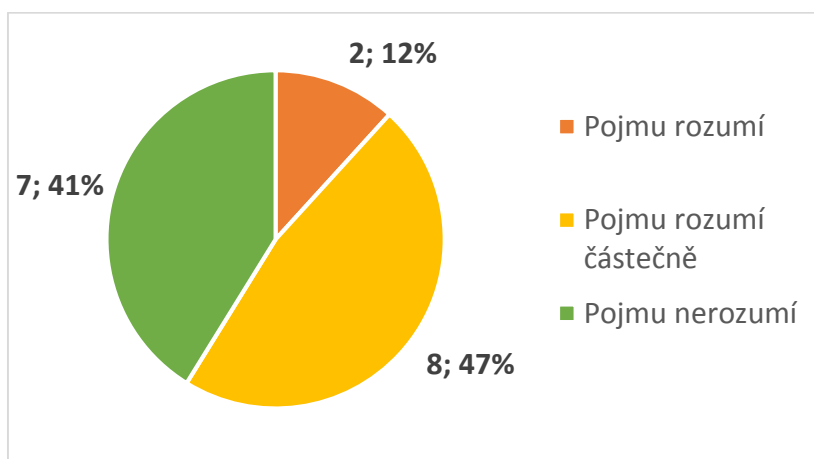
Dotazník určený pro města a obce v Krkonoších byl rozeslán pomocí elektronické korespondence celkem 42 obcím, které jsou členy Svazku měst a obcí Krkonoše. Z těchto 42 oslovených obcí jich 29 tvoří území Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma. Dotazník bylo ochotných vyplnit celkem 17 obcí, návratnost tedy činí 40 %. Jedná se o tyto obce:

- Čermná
- Harrachov (KRNAP a jeho ochranné pásmo)
- Horní Kalná
- Horní Maršov (KRNAP a jeho ochranné pásmo)
- Hostinné
- Jablonec nad Jizerou (KRNAP a jeho ochranné pásmo)
- Jilemnice (KRNAP a jeho ochranné pásmo)
- Klášterská Lhota
- Košťálov
- Lánov (KRNAP a jeho ochranné pásmo)
- Martinice v Krkonoších
- Paseky nad Jizerou (KRNAP a jeho ochranné pásmo)
- Poniklá (KRNAP a jeho ochranné pásmo)
- Prosečné
- Rokytnice nad Jizerou (KRNAP a jeho ochranné pásmo)
- Strážné (KRNAP a jeho ochranné pásmo)
- Vrchlabí (KRNAP a jeho ochranné pásmo)

Deset z těchto sedmnácti obcí zasahuje svým katastrálním územím přímo do Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma. Dotazník sestával z deseti otázek.

První otázka se týkala znalosti pojmu udržitelný cestovní ruch. Pojmu rozumí alespoň částečně osm obcí (respektive jejich zástupců) a dvě odpovědi byly vyhodnoceny jako úplné porozumění. Sedm zástupců obcí ale pojmu nerozumí. Ti, kteří pojmu nerozumí, udržitelný cestovní ruch chápou jako vytváření přátelského podnikatelského prostředí, udržení podmínek pro dobrý pocit návštěvníků, reklamu na zajímavá turistická místa či kvalitní služby. Ti, co byli vyhodnoceni, že pojmu rozumí částečně, zdůrazňovali potřebu chránit životní prostředí.

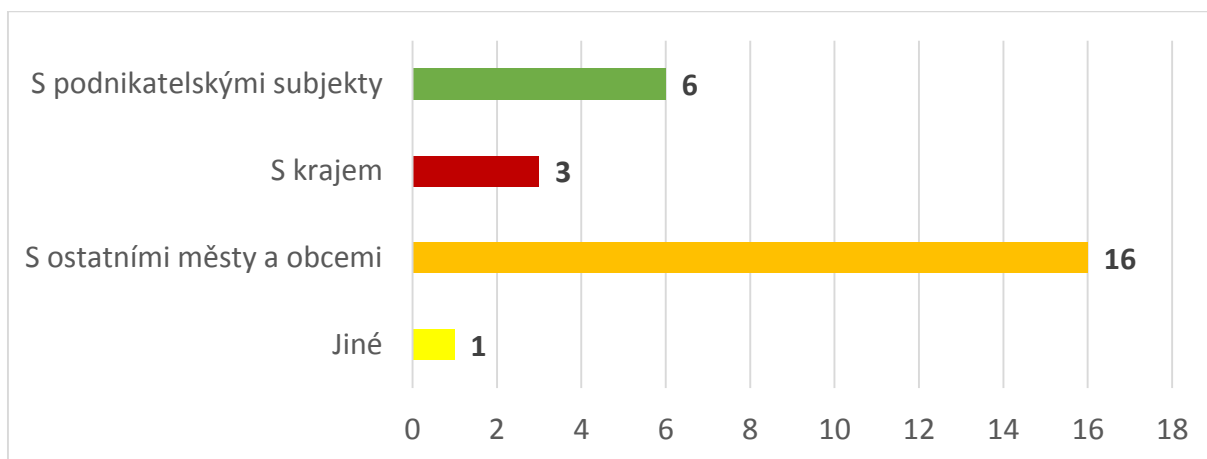
Graf 19: Chápání pojmu „udržitelný cestovní ruch“ obcemi

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, zda mají obce zpracovaný strategický dokument pro rozvoj cestovního ruchu, odpovědělo dvanáct obcí, že nemají takový dokument zpracovaný a pět obcí odpovědělo, že ano. Nejvíce obce spolupracují s ostatními městy a obcemi, celkem tuto odpověď uvedlo šestnáct obcí, o poznání méně s podnikatelskými subjekty (šest obcí), s krajem spolupracují tři obce a jedna obec uvedla konkrétní subjekt, s kterým spolupracuje, a to Svazek Horní Labe Krkonoše.

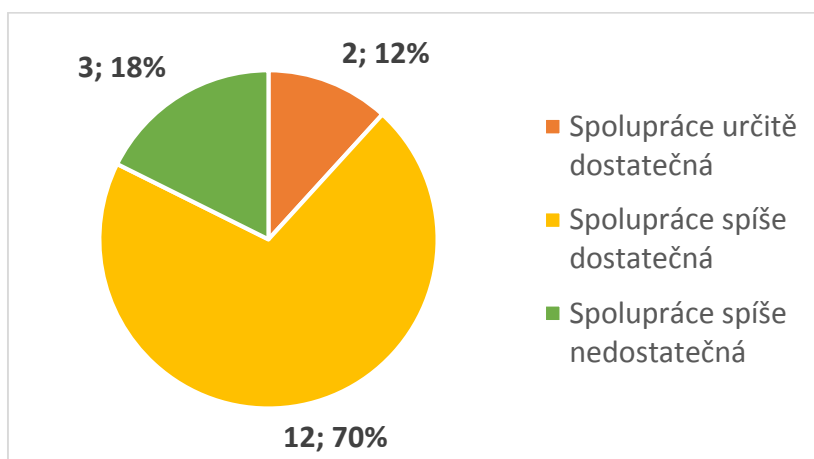
Graf 20: Spolupráce obcí s jinými subjekty

Zdroj: vlastní zpracování

Obce hodnotí spolupráci s ostatními subjekty spíše za dostatečnou. Jak ukazuje následující graf č. 21, dvanáct obcí spolupráci považuje za spíše dostatečnou, dvě obce za určitě dostatečnou a jen tři obce za spíše nedostatečnou.

Graf 21: Hodnocení spolupráce s jinými subjekty

Zdroj: vlastní zpracování

Dále byli zástupci obcí požádáni, aby uvedli, které z vyjmenovaných forem šetrného cestovního ruchu propagují. Respondenti mohli uvést i vlastní odpověď. Záměrně nebyla jako možnost uvedena pěší turistika, jelikož ta je aktivitou zcela tradiční. Jednoznačně nejvíce odpovědí získala cykloturistika s patnácti hlasy, dále agroturistika s osmi hlasy, ekoturistika se sedmi hlasy, hipoturistika s pěti odpověďmi a ekoagroturistika se čtyřmi odpověďmi. Jako vlastní odpovědi byly uvedeny „cokoliv s mírou“, „kulturní památky“ a „pěší turistika“.

Na otázku, zda by obce označily aktuální stav cestovního ruchu v Krkonoších za udržitelný, odpovědělo deset obcí kladně, tři obce neví a čtyři obce by neoznačily aktuální stav cestovního ruchu za udržitelný.

V následující otázce měly obce na výběr devět tvrzení, z nichž měly vybrat ta tvrzení, s kterými se nejvíce ztotožňují. Nejvíce hlasů získalo tvrzení, že „*cestovní ruch přináší finanční prostředky městům a obcím*“ (celkem 13 hlasů), na druhém místě se umístila s 9 hlasy dvě tvrzení, a to „*cestovní ruch zlepšuje životní úroveň místních obyvatel*“ a „*cestovní ruch zvyšuje místní cenovou hladinu*“. Po 4 hlasech získala dvě tvrzení, a to „*cestovní ruch negativně ovlivňuje život místních obyvatel*“ a „*cestovní ruch ničí životní prostředí*“. Jeden hlas získalo tvrzení „*cestovní ruch pomáhá chránit životní prostředí*“ a „*cestovní ruch má neutrální vliv na život místních obyvatel*“. Nikdo nezaškrtl tvrzení, že „*cestovní ruch vytváří nová pracovní místa*“ a „*cestovní ruch má neutrální vliv na životní prostředí*“.

Co se týká propagace Krkonošského národního parku, 16 obcí si myslí, že Krkonošský národní park je dostatečně propagován a jen 1 obec uvedla, že neví, zda je dostatečně propagován. Nikdo ze zástupců obcí si nemyslí, že by KRNAP nebyl dostatečně propagován.

Obce byly také dotazovány, zda v poslední době pracovaly na projektu týkajícím se cestovního ruchu. Šest obcí uvedlo, že ano. Projekty se týkaly například vypracování strategie rozvoje obce nebo strategie rozvoje mikroregionu, budování cyklotras a cyklostezek, propagace Krkonoš či propagace jednotlivých měst. Jako konkrétní projekty byly uvedeny projekty Cesta vzkazů, Podkrkonošské běžecké trasy, Krkonoše – nová šance pro cestovní ruch, Pohádkové Krkonoše a Podkrkonoší nebo Rokytnice nad Jizerou – celoroční dovolená.

3.5.5. Shrnutí dotazníkového šetření

Návštěvníci

Většina návštěvníků si Krkonoše spojuje s pozitivními asociacemi jako je krásná příroda, pěší turistika, lyžování, ticho a klid a je spokojena s návštěvou Krkonoš. Krkonoše jsou pro návštěvníky nejatraktivnější v zimě a v létě a návštěvníci v destinaci tráví přibližně jeden týden (většina dotazovaných návštěvníků jsou turisté). Nejoblíbenějšími aktivitami pro návštěvníky jsou pěší turistika, pozorování živé a neživé přírody, sjezdové lyžování a běžkování, tedy to, co Krkonoše v současné době nabízejí. Z odpovědí je patrné, že například hipoturistika není mezi návštěvníky příliš rozšířena. Co se týká udržitelného rozvoje cestovního ruchu, více jak polovina návštěvníků tomuto pojmu alespoň částečně rozumí. K přepravě návštěvníci využívají především auto, ale také chodí pěšky. Ukázalo se, že životní prostředí destinace je pro návštěvníky důležité, stav přírody se také zařadil mezi první tři faktory při výběru dovolené spolu s atraktivitami a cenou služeb. Dále bylo zjištěno, že návštěvníci během svého pobytu odpad spíše netřídí, ale uvítali by možnost třídít odpad v ubytovacích zařízeních. Za ekologické certifikace ubytovacích zařízení si návštěvníci nejsou ochotni připlatit a ekologické certifikace jsou pro návštěvníky při výběru dovolené až na posledním místě.

Rezidenti

Výsledky dotazníkového šetření u rezidentů ukázaly, že zhruba polovina z nich se o vývoj cestovního ruchu v destinaci aktivně zajímá a druhá polovina nezajímá. Ve srovnání s chováním návštěvníků, rezidenti při přepravě v Krkonoších nejsou tak jednoznačně zaměřeni na osobní automobily, rádi využívají kolo či chůzi. Téměř polovina rezidentů se pravidelně setkává s účastníky cestovního ruchu, ostatní nepravidelně nebo vůbec. Většina rezidentů vnímá návštěvníky pozitivně a myslí si, že Krkonošský národní park má dobré předpoklady pro cestovní ruch. Dále si rezidenti myslí, že je cestovní ruch v Krkonošském národním parku třeba propagovat, ale s ohledem na lepší časoprostorové rozmístění návštěvníků a nemyslí si, že by byl cestovní ruch třeba tlumit. Pozitiva, která rezidenti na cestovním ruchu v Krkonoších vidí, jsou především příliv finančních prostředků městům a obcím, nová pracovní místa a dobrý vliv na životní úroveň místních obyvatel. Negativa spatřují v ničení životního prostředí a zvyšování cenové hladiny. I u rezidentů více jak polovina z nich pojmu udržitelný rozvoj cestovního ruchu alespoň částečně rozumí.

Podnikatelé

Podnikatelé účastníci se dotazníkového šetření podnikají zejména v oblasti ubytování a stravování a jsou to převážně malé podniky (do pěti zaměstnanců). Výsledky ukázaly, že podnikatelé pojmu udržitelný cestovní ruch rozumí nejméně ze všech oslovených skupin, zde je ale třeba znovu poukázat na poměrně nízký počet respondentů. Firmy třídí odpady, ale zatím poměrně málo využívají obnovitelné zdroje energie. Nevlastní ekologické certifikáty a také v nich nevidí pro své podnikání žádný přínos, neuvažují tedy o jejich pořízení. Nejvíce spolupracují s obcemi, ale granty spíše nevyužívají. Shodli se, že podporu cestovního ruchu v destinaci nepovažují za dostatečnou.

Města a obce

Zástupci obcí se také umístili poměrně dobře, co se týká znalosti pojmu udržitelný cestovní ruch. Více jak polovina obcí tomuto pojmu rozumí alespoň částečně. Stav cestovního ruchu v Krkonoších považují obce za poměrně udržitelný a Krkonošský národní park je podle nich dostatečně propagován. Samotné obce nejvíce propagují cykloturistiku kromě pěší turistiky. Několikrát byla zmíněna i agroturistika a ekoturistika, ale v mnohem menší míře než pěší turistika a cykloturistika. Většina dotazovaných obcí nemá vypracované vlastní strategické dokumenty pro rozvoj cestovního ruchu, některé obce se v nedávné minulosti podílely na realizaci projektů týkajících se rozvoje cestovního ruchu v destinaci. Nejvíce spolupracují s ostatními obcemi a tuto spolupráci považují za poměrně dostatečnou. Cestovní ruch vnímají jako faktor přinášející finanční prostředky obcím, zlepšující životní úroveň místních obyvatel, ale také zvyšující cenovou hladinu.

4. Zhodnocení a návrhy

Čtvrtá kapitola se zabývá zhodnocením výsledků provedené analýzy udržitelného cestovního ruchu v Krkonošském národním parku, vytvořením SWOT analýzy, tedy silných a slabých stránek a také příležitostí a hrozeb cestovního ruchu destinace. Nakonec jsou uvedeny doporučení do budoucnosti.

4.1. Zhodnocení stavu udržitelného cestovního ruchu v Krkonošském národním parku

Krkonošský národní park je pro návštěvníky velmi atraktivní vzhledem ke své cenné přírodě a krajině. Ročně projde tímto parkem i několik milionů návštěvníků. Tato atraktivita je na druhou stranu velkou zátěží pro národní park. Aby si svoji atraktivitu a potenciál udržel i do budoucna, je potřeba zavádět principy udržitelného cestovního ruchu do všech oblastí cestovního ruchu, i z toho důvodu, že cestovní ruch patří k nejvýznamnější ekonomické aktivitě v daném území a životní úroveň místních obyvatel na něm dost často závisí. I proto je na rozvoj podnikatelských aktivit spojených s rychlým a velkým ziskem vyvíjen velký tlak. Tyto aktivity jsou ale zhusta aktivitami tvrdého cestovního ruchu, které v současné době v národním parku převládají.

Krkonoše disponují dostatečnými kapacitami ubytovacích zařízení, nejvíce ubytovacích zařízení se nachází ve východních a středních Krkonoších. Turistický region Krkonoše je dokonce na třetím místě v počtu hromadných ubytovacích zařízení v rámci všech turistických regionů. V posledních letech se v Krkonoších projevuje silný trend výstavby druhého bydlení, tzv. apartmánových domů. Tyto domy jsou ale mimo sezónu nevyužívané, tedy dochází k zástavbě dalších ploch Krkonoš a někdy i k narušování typického rázu Krkonoš.

Dopravní dostupnost Krkonoš pro návštěvníky je nejlepší pomocí silniční sítě, která ale mnohdy není v nejlepším technickém stavu. Východní část Krkonoš bude v budoucnu napojena na rychlostní silnici R11 (pokračování dálnice D11), čímž dojde k lepšímu napojení na některé aglomerace jako je Praha či Hradec Králové. Současné propojení západní a východní části Krkonoš vedené po jižním okraji pohoří ale v dnešní době nestačí svoji kvalitou intenzitě dopravy. Pro lepší dostupnost jednotlivých středisek navzájem byla vytvořena hustá síť cyklobusů.

Na území Krkonoš se oblasti cestovního ruchu věnují především Správa KRNAP, Krkonoše - Svazek měst a obcí a také Místní akční skupiny Krkonoše a Přid'te pobejt. Tyto subjekty spolu komunikují a snaží se nalézt konsenzus mezi dalším rozvojem cestovního ruchu a ochranou krajiny a přírody Krkonošského národního parku. Příkladem této snahy může být i vypracování Vize Krkonoš 2050, kterou spolu sepsali Správa KRNAP a Krkonoše – Svazek měst a obcí, a ke které se mohou přihlásit další subjekty. Dá se říci, že Správa KRNAP je nejvýznamnějším subjektem koordinujícím únosný rozvoj cestovního ruchu. Vytvořila také koncepční dokument Plán péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo na období let 2010-2020, kde mimo jiné konstatuje, že v současné době v KRNAP převažují formy tvrdého cestovního ruchu a uvádí na konkrétních příkladech, jaké případné další rozvojové aktivity v oblasti cestovního ruchu by mohly významně uškodit místní cenné přírodě a krajině. Je patrné, že si je Správa KRNAP dobře vědoma nutnosti rozvojovou činnost v oblasti cestovního ruchu dobře plánovat a usměrňovat. Upozorňuje například na problém nekompatibility velkých kapacit ubytovacích zařízení a k nim nedostatečné kapacity sjezdovek, který vytváří tlak na rozšiřování skiareálů a s tím spojené poškozování přírody.

Správa KRNAP napomáhá udržitelnému cestovnímu ruchu pomocí environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, kde se zaměřuje především na děti, ale pořádá přednášky a exkurze i pro dospělé. Jedním z problémů, s kterými se KRNAP potýká, je příliš vysoká koncentrace návštěvníků v některých střediscích a na atraktivních místech. V současnosti probíhá realizace projektů *Usměrnění návštěvnosti vzhledem k zájmům ochrany přírody* nebo *Krkonošské zvířátkové stezky*, které se snaží pro návštěvníky zatraktivnit i další méně frekventované části Krkonoš, a tím přispět k lepšímu rozmístění návštěvníků v parku. Zatím stále chybí vypracování a sledování indikátorů cestovního ruchu, které mohou sloužit k lepšímu pochopení a zhodnocení vlivu cestovního ruchu na životní prostředí Krkonoš a také k lepšímu rozhodování v cestovním ruchu a koordinaci aktivit.

Pro podporu místních produktů zde funguje certifikace „Krkonoše – originální produkt“, která garantuje původ výrobků z Krkonoš a také šetrnost vůči životnímu prostředí. V Krkonoších se také nachází několik certifikovaných ubytovacích zařízení podle Oficiální jednotné klasifikace České republiky nebo restaurací certifikovaných Czech Specials. Pro cyklisty se rozšiřuje nabídka zařízení certifikovaných značkou Cyklisté vítáni. Na druhou stranu zde není ani jedno zařízení s ekologickou certifikací a jak ukázalo dotazníkové šetření, návštěvníci nejsou příliš ochotni si za ekologické certifikace připlatit a při rozhodování o volbě destinace jsou pro ně

ekologické certifikace až na posledním místě. A ani podnikatelé nevidí v ekologických certifikacích přínos pro jejich podnikání.

V Krkonoších je z šetrných forem rozvinutá pěší turistika, cykloturistika a běžecké lyžování. Pro všechny tyto formy cestovního ruchu jsou v Krkonoších velmi dobré podmínky. Z pohledu ochrany přírody další nárůst cykloturistiky by ale už mohl vést ke kolizi s potřebami ochrany parku. Agroturismus zatím není v Krkonoších příliš rozšířený, přestože jsou pro tuto formu cestovního ruchu v Krkonoších velmi dobré podmínky a i Správa KRNAP by rozšíření agroturismu v Krkonoších uvítala. Hipoturistika také není v KRNAP a jeho ochranném pásmu příliš rozšířena, ale i tato forma cestovního ruchu by při zodpovědném vykonávání mohla příznivě působit na stav udržitelného cestovního ruchu.

4.2. SWOT analýza udržitelnosti cestovního ruchu

Silné stránky	Slabé stránky
• Jedinečná a cenná příroda jako hlavní atraktivita cestovního ruchu • Pozitivní image destinace pro návštěvníky • Spokojení návštěvníci • Dostatek ubytovacích zařízení • Dobré podmínky pro šetrné formy cestovního ruchu především pěší turistiku, cykloturistiku a běžecké lyžování • Pochopení nutnosti spolupráce hlavních aktérů činných v cestovním ruchu • Spolupráce obcí mezi sebou • Osvětová činnost Správy KRNAP	• Převažující tvrdé formy cestovního ruchu • Dominantní zimní a poté letní sezóna • Horší kvalita některých ubytovacích a stravovacích zařízení • Nedostatečná spolupráce podnikatelů mezi sebou a velká vnitřní konkurence • Nezáměr návštěvníků i podnikatelů o ekologicky fungující zařízení cestovního ruchu • Přetíženost některých středisek – nedostatek parkovacích ploch • Silniční síť mnohdy ve špatném stavu • Chybějící sledování indikátorů udržitelného cestovního ruchu

Příležitosti	Hrozby
• Zvýšení atraktivity destinace pro environmentálně uvědomělé potenciální návštěvníky • Rozšiřování povědomí o principech udržitelného cestovního ruchu • Vytvoření nabídky cestovního ruchu i pro jarní a letní období – zaměření na aktivní seniory, handicapované a další • Využití potenciálu pro šetrné formy cestovního ruchu jako je agroturismus či hipoturismus – rozšířením a zkvalitněním nabídky • Větší propagace šetrných forem cestovního ruchu • Propagace Krkonoš jako celku • Zlepšení spolupráce mezi podnikateli, pochopení přínosů této spolupráce • Zkvalitnění služeb cestovního ruchu i pomocí certifikací – přirozená selekce zařízení cestovního ruchu	• Převážení tlaku na tvrdé formy cestovního ruchu a velké projekty a s tím spojené znehodnocení národního parku • Pokračující velká rivalita mezi podnikateli • Snížení návštěvnosti • Zhoršení image Krkonoš (nekvalitní služby, ale vysoké ceny, zhoršení stavu životního prostředí) • Pokles kupní síly obyvatelstva • Nekontrolovaná výstavba dalších ubytovacích zařízení nebo druhého bydlení

4.3. Návrhy a doporučení do budoucnosti

Přestože, jak již zde bylo několikrát uvedeno, v Krkonošském národním parku převažují spíše tvrdé formy cestovního ruchu, je zde poměrně velký potenciál i pro rozvíjení šetrných forem cestovního ruchu. Zájem o rozvíjení šetrných forem má už ze svého poslání především Správa KRNAP, ale samozřejmě je to v zájmu všech zainteresovaných subjektů pro docílení skutečné udržitelnosti cestovního ruchu v Krkonoších a možnosti čerpání dlouhodobého prospěchu na úkor krátkodobého zisku devastujícího přírodu, z kterého těží spíše podnikatelé se sídlem mimo Krkonoše.

Pro směřování k udržitelnému rozvoji je třeba především velmi uvážlivého plánování dalšího rozšiřování návštěvnické infrastruktury a sportovních středisek, jako jsou skiareály, s velkým ohledem na zachování přírody a krajinných hodnot. Vzhledem k tomu, že jsou Krkonoše naším nejvýznamnější lyžařským střediskem, tlak vyvíjený na další rozšiřování zde zřejmě bude i nadále, ale síla Správy KRNAP by měla být dostatečně silná, aby nesprávnému zasahování do přírody a krajiny zabránila. Velmi potřebná je také pokračující a rozšiřující se spolupráce mezi Správou KRNAP, Svazkem měst a obcí Krkonoše, místními akčními skupinami a podnikateli.

Velmi dobrým směrem se vydává Správa KRNAP svou environmentální osvětou, vytvářením a propagací naučných stezek a projekty na usměrňování návštěvnosti. Správa KRNAP by měla v této snaze vytrvat a ještě více ve spolupráci se Svazkem měst a obcí Krkonoše propagovat Krkonoše jako destinaci vhodnou k provozování šetrných forem a jako destinaci se zachovalou přírodou, kterou je třeba chránit. Tedy více cílit i na vzbuzování zájmu samotných návštěvníků o ochranu přírody a důležitost této ochrany a také o snahu svým chováním v národním parku přispět k ochraně přírody. Přispěním k této snaze by mohla být i větší propagace a informovanost o možnosti využití Horského průvodce po Krkonošském národním parku. Agroturismus je zatím spíše nevyužitou formou šetrného cestovního ruchu, proto by bylo dobré rozšiřovat počet a nabídku agrofarm, ještě více zapojovat návštěvníky do chodu farmy a propagovat tuto formu cestovního ruchu. Příležitostí pro udržitelný cestovní ruch v Krkonoších je také lepší využití slabé jarní a podzimní sezóny cílením na určité segmenty návštěvníků jako jsou aktivní senioři, rodiny s malými dětmi nebo handicapovaní návštěvníci. Pro koncepční rozvoj hipoturistiky je třeba přesně vymezit trasy a stezky a podporovat zodpovědný rozvoj ve třetí zóně a ochranném pásmu Krkonošského národního parku.

U ostatních forem cestovního ruchu je třeba důsledně kontrolovat, zda jsou provozovány jen tam, kde povoluje návštěvní řád parku, a postihovat nepovolené aktivity jako je jízda na čtyřkolce, na skútrech či freeridové lyžování v místech, kde to není povoleno.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zhodnocení současného stavu udržitelného cestovního ruchu v Krkonošském národním parku a posouzení perspektiv udržitelného cestovního ruchu v destinaci do budoucnosti. Hlavního cíle práce bylo dosahováno pomocí dílčích cílů práce, tedy charakteristikou Krkonošského národního parku a zjištěním jeho vybavenosti z hlediska cestovního ruchu, dále analýzou subjektů a dokumentů zabývajících se cestovním ruchem v destinaci, zhodnocením iniciativ subjektů a zavádění certifikačních služeb cestovního ruchu, vyhodnocením uplatňování šetrných forem v oblasti a také sledováním cestovního ruchu pomocí indikátorů. Nakonec bylo vyhodnoceno dotazníkové šetření zaměřené na zjištění povědomí o udržitelném cestovním ruchu mezi čtyřmi skupinami respondentů.

Na území Krkonošského národního parku se nachází i další typy chráněných území, jedná se o Ptačí oblast Krkonoše, Evropsky významnou lokalitu Krkonoše a Biosférickou rezervaci Krkonoše/Karkonosze. To vše svědčí o unikátním postavení našeho nejstaršího národního parku a o jeho jedinečné fauně a flóře, které se na území parku nachází. Hlavní atraktivitou národního parku je především jeho samotná jedinečná příroda a krajina umocněná typickým rázem krkonošských bud. Jako vhodné doplnění nabídky služeb a k rozšíření vědomostí o Krkonoších slouží pro návštěvníky Krkonošská muzea Správy Krkonošského národního parku. Technické pamětihodnosti či společenské atraktivity Krkonoš nedosahují nadregionálního významu, ale pro návštěvníky mohou sloužit jako alternativa k hlavnímu cíli návštěvy Krkonoš. Krkonoše disponují dostatečnou kapacitou ubytovacích zařízení, u některých ubytovacích a stravovacích zařízení je potřeba zvýšit kvalitu služeb. Dopravní dostupnost Krkonoš není v současné době zcela ideální vzhledem k mnohdy nedostačující kvalitě vozovek. Nejlépe dostupné jsou Krkonoše pomocí silniční sítě.

Krkonošský národní park leží na administrativním území dvou krajů, Královéhradeckého a Libereckého, proto jsou z hlediska důležitých subjektů činných v cestovním ruchu na daném území a věnujících se území Krkonoš jako celku nejvýznamnější Správa Krkonošského národního parku a Krkonoše – Svazek měst a obcí, organizace zodpovědná za propagaci a rozvoj cestovního ruchu v turistickém regionu Krkonoše. Oba subjekty vypracovaly strategické dokumenty dotýkající se problematiky cestovního ruchu. Správa KRNAP vypracovala Plán péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo pro období 2010-2020 a Krkonoše – Svazek měst a obcí nechala zpracovat Integrovanou strategii rozvoje regionu Krkonoše. Správa KRNAP figuruje jako ochránce krkonošské přírody a krajiny, Svazek cílí na rozvoj cestovního

ruchu, který bude přínosný pro region a tamní obyvatele. Subjekty spolu spolupracují a snaží se nalézt vhodnou cestu pro další rozvoj cestovního ruchu, který nebude znehodnocovat životní prostředí.

V Krkonoších také fungují dvě Místní akční skupiny, které pomáhají především menším podnikům s realizací projektů v dané oblasti. MAS Krkonoše koordinuje a uděluje značku „Krkonoše – originální produkt“, která dokládá původ výrobků z Krkonoš, šetrnost vůči životnímu prostředí a podporu místních výrobců. V Krkonošském národním parku se z dobrovolných certifikací uplatňují především certifikace ubytovacích zařízení podle Oficiální jednotné klasifikace České republiky, značka Czech Specials udělovaná restauracím nebo značka Cyklisté vítání pro zařízení vybavená službami pro cyklisty. Důležitou iniciativou je environmentální vzdělávání, výchova a osvěta Správy KRNAP zaměřená na děti, ale i širokou veřejnost. Správa KRNAP se významně podílí na realizaci projektů s vazbou k udržitelnosti, jako je například projekt Usměrnění návštěvnosti v Krkonošském národním parku.

Z šetrných forem cestovního ruchu se v Krkonoších daří tradiční pěší turistice, cykloturistice a také běžeckému lyžování v zimě. Pro návštěvníky jsou připraveny stovky kilometrů značených tras pro pěší návštěvníky a cyklisty a upravených stop pro běžkaře. Na území parku se nachází i několik farem s ubytováním a také jízdáren pro cestování z koňského hřbetu. Potenciál agroturistiky nebo hipoturistiky ale ještě není zdaleka využit. Pro lepší využití těchto forem cestovního ruchu bude třeba větší podpory například od Správy KRNAP nebo Svazku měst a obcí Krkonoše pomocí propagace a dalšího rozvoje a zkvalitňování služeb v této oblasti.

Sledování a vyhodnocování cestovního ruchu pomocí indikátorů udržitelnosti je v současné době na půl cesty mezi úmyslem (a shledanou důležitostí stanovení těchto indikátorů) a skutečnou realizací. Správa KRNAP si dává ve svém koncepčním dokumentu za cíl stanovení indikátorů, vypracování metodiky a pravidelné monitorování, zatím ale nejsou žádné výsledky k dispozici.

Dotazníkové šetření, zaměřené na návštěvníky, rezidenty, podnikatele a obce, ukázalo, že více jak polovina respondentů má určité povědomí o udržitelném cestovním ruchu. Udržitelný cestovní ruch si spojují především s ochranou životního prostředí. Dále se ukázalo, že cestovní ruch v Krkonoších je obecně vnímán pozitivně všemi skupinami respondentů, jen podnikatelé by uvítali větší podporu cestovního ruchu. Obce vidí stav cestovního ruchu v Krkonoších jako udržitelný a propagaci národního parku považují za dostatečnou. Taktéž spolupráci s ostatními

subjekty v oblasti cestovního ruchu považují za dostatečnou. Pro návštěvníky hraje stav okolní přírody důležitou roli při výběru dovolené, na druhou stranu ekologické certifikace zařízení cestovního ruchu jsou pro ně až na posledním místě a ani nejsou ochotni za ně připlatit. Podnikatelé tedy nejsou poptávkou příliš nuceni ekologické certifikace získávat, a jak ukázalo šetření, o ekologických certifikacích neuvažují a ani v nich nevidí žádný přínos.

Současný stav udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Krkonošském národním parku není úplně lehké objektivně zhodnotit i z důvodu absence odpovídajících indikátorů, které by poskytovaly dostatečnou měřitelnou oporu ve vyvozování závěrů. Na základě provedené analýzy lze však usuzovat, že vývoj cestovního ruchu v Krkonoších v posledních desetiletích vedl spíše k prosazování tvrdých forem cestovního ruchu, které v současné době v Krkonoších převládají. Na druhou stranu je zcela očividné, že si subjekty zodpovědné za cestovní ruch v destinaci uvědomují, že je třeba klást důraz na udržitelnost dalšího rozvoje cestovního ruchu a podnikly a podnikají pro to konkrétní kroky, viz vytvoření koncepčních dokumentů rozvoje cestovního ruchu, environmentální osvěta Správy KRNAP, realizace konkrétních projektů pro usměrňování návštěvnosti, propagace šetrných forem cestovního ruchu či propagace Krkonoš jako celku.

Perspektivy pro prosazování udržitelného cestovního ruchu v Krkonošském národním parku jsou ale značné. Národní park má výborné podmínky pro rozvoj šetrných forem cestovního ruchu, svoji pozornost může zaměřit především na rozvoj agroturismu jako vhodné alternativy či doplnění například pěší turistiky nebo cykloturistiky. Pokračování ve vzdělávání a osvětě zaměřené na životní prostředí může zvýšit zájem návštěvníků o šetrný způsob cestování v parku a také zvýšit zájem o ekologicky uvědomělá zařízení, a tím pádem zájem podnikatelů o zodpovědné podnikání. Krkonošský národní park tedy předpoklady stát se destinací udržitelného cestovního ruchu má, záleží ovšem, zda převáží zájmy ochrany parku a dlouhodobé prosperity celého regionu nebo tlaky na vytěžení maxima finančních prostředků z cestovního ruchu na úkor dalších generací.

Seznam zkratek

BR	Biosférická rezervace
CSD	United Nations Commission on Sustainable Development
ČSÚ	Český statistický úřad
EMS	Systém environmentálního řízení - Environmental Management System
HUZ	Hromadná ubytovací zařízení
IUCN	The International Union for Conservation of Nature
KPN	Karkonoski Park Narodowy
KRNAP	Krkonošský národní park
MAB	Man and the Biosphere (Člověk a biosféra)
MAS	Místní akční skupina
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OSN	Organizace spojených národů
TIMUR	Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development
UNCSD	United Nations Conference on Sustainable Development
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro vědu, východu a kulturu)
UNWTO	United Nations World Tourism Organization (Světová organizace cestovního ruchu)
WCED	World Commission on Environment and Development
WTTC	World Travel & Tourism Council

Seznam literatury

Tištěné publikace

- ELIÁŠEK, J., DVOŘÁK, J., STUPKA, P. *Krkonoše*. Český Krumlov: Vydavatelství MCU, 2013. ISBN 978-80-7339-193-5
- DAVID, P., DAVID P. ml., LUDVÍK, P. *Česko všemi smysly KRKONOŠE*. Praha: Nakladatelství S & D, 2010. ISBN 978-80-86899-53-4
- MOLDAN, Bedřich. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 1996. ISBN 80-707-8380-X
- MOLDAN, Bedřich, (Ne)udržitelný rozvoj. *Ekologie hrozba i naděje*. Nakladatelství Karolinum, Univerzita Karlova v Praze, 2003. ISBN 80-246-0769-7
- PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-807-0416-587
- SVĚTOVÁ KOMISE PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ROZVOJ. *Naše společná budoucnost*. Přeložil Pavel Korčák. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-85368-07-02
- SÝKORA, Bohuslav a kol. *Krkonošský národní park*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1983.
- SYNEK, M., MIKAN, P., VÁVROVÁ, H. *Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné písemné práce*. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1819-0
- ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-807-2018-802

On-line publikace

- BAŠTA, J., ŠTURSA J. *50 let Krkonošského národního parku*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku, 2013. ISBN: 978-80-87706-19-0 [on-line].
Dostupné z: http://www.krnep.cz/data/File/letaky_brozury/knihy/krnap_kniha_50_let_vnitrek_final_w.pdf
- EAGLES, Paul F., Stephen F. MCCOOL a Christopher D. HAYNES. *Sustainable tourism in protected areas: guidelines for planning and management*. Gland, Switzerland: IUCN-the World Conservation Union, 2002. ISBN 28-317-0648-3 [on-line].
Dostupné z: http://cmsdata.iucn.org/downloads/pag_008.pdf

- KOLEKTIV AUTORŮ, Katedra cestovního ruchu. *Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. ISBN 80-245-1159-2 [on-line].
Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/e117ea61-1783-4982-a4fa-bf6e1220f318/GetFile4.pdf>
- KOLEKTIV KONSORCIA SPOROR PLUS. *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007 [on-line].
Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/b973337b-cccc-42a3-9d19-2b23356dcff2/GetFile15_1.pdf
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky*. Vydání první. Praha: Ottova tiskárna, 2010. ISBN 978-80-7212-536-4 [on-line].
Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_uzrizeneho_rozvoje/\\$FILE/KM-SRUR_CZ-20100602.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_uzrizeneho_rozvoje/$FILE/KM-SRUR_CZ-20100602.pdf)
- PETRŮ, Zdenka a kol. *Cestovní ruch pro všechny*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008. ISBN 97880739940705 [on-line].
Dostupné z: <http://kcr.vse.cz/wp-content/uploads/2010/11/CR-pro-vsechny-publikace.pdf>
- UNEP, WTO. *Making tourism more sustainable: a guide for policy makers*. Paris: UNEP; WTO, 2005. ISBN 92-807-2507-6 [on-line].
Dostupné z: <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA-TourismPolicyEN.pdf>
- UNITED NATIONS. *Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies*. Third edition. New York: 2007. ISBN 978-92-1-104577-2 [on-line].
Dostupné z: <http://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/guidelines.pdf>

Dokumenty

- EUROPARC. *Evropská charta pro udržitelný cestovní ruch v chráněných oblastech*. 1999, revize a upřesnění 2002
- EVROPSKÁ KOMISE. *Factsheet: 7. EAP – všeobecný akční program Unie pro životní prostředí na období do roku 2020*. ISBN: 978-92-79-33899-1
- SPF GROUP, v.o.s. *Integrovaná strategie rozvoje regionu Krkonoše*. Ústí nad Labem: 2012 - 2013

- SPRÁVA KRNAP. *Koncepce monitoringu a výzkumu v Krkonošském národním parku (2010-2020)*. Vrchlabí: 2010
- SPRÁVA KRNAP. *Naučné stezky Krkonošského národního parku*. Vrchlabí: 2014. ISBN 978-80-87706-72-5
- SPRÁVA KRNAP. *Opatření obecné povahy č. 2/2010. Návštěvní řád Krkonošského národního parku*. Vrchlabí: září 2010
- SPRÁVA KRNAP. *Plán péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020)*. Část A-Rozbory. Část B-Návrh. Vrchlabí: červen 2010
- UNITED NATIONS. *Agenda 21*. United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992
- WTO. *Globální etický kodex cestovního ruchu*, 1999
- *Strategie udržitelného rozvoje České republiky*. Praha, 2004
- *Vize Krkonoše 2050*

Zákony a nařízení vlády

- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 144/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Nařízení vlády České republiky č. 165/1991 Sb. ze dne 20. 3. 1991, kterým se zřizuje Krkonošský národní park a stanoví podmínky jeho ochrany

Internetové stránky

- *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky*
<http://www.ochranaprirody.cz/>
- *Agora 21 – Le site francophone du développement durable*
<http://www1.agora21.org/>
- *Akademický bulletin – Oficiální časopis Akademie věd ČR*
<http://abicko.avcr.cz>
- *Cyklisté vítáni*
<http://www.cyklitevitan.cz>
- *Česká informační agentura životního prostředí CENIA*
<http://www1.cenia.cz>
- *Český statistický úřad*
<http://www.czso.cz/>

- *Hotelstars*
<http://www.hotelstars.cz/>
- *iDNES.cz/Královéhradecký kraj*
<http://hradec.idnes.cz/>
- *Klub český turistů*
<http://www.kct.cz>
- *Krkonoše, oficiální turistické stránky Krkonoš*
<http://krkonose.eu/cs>
- *Krkonošský deník.cz*
krkonosky.denik.cz
- *Kudyznudy.cz*
kudyznudy.cz
- *MAS Krkonoše*
<http://www.mas-krkonose.cz/>
- *MAS Přid'te pobejt*
<http://www.maspridtepobejt.cz>
- *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*
<http://www.mzv.cz/jnp/>
- *Prázdniny na venkově – oficiální stránky Svazu venkovské turistiky*
<http://www.prazdninynavenkove.cz/>
- *Regionální značky*
<http://www.regionalni-znacky.cz>
- *Správa Krkonošského národního parku*
<http://www.krnap.cz>
- *Svaz venkovské turistiky*
<http://www.svazvt.cz/index.htm>
- *United Nations Framework Convention on Climate Change – Newsroom*
<http://newsroom.unfccc.int/>

Elektronická korespondence

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků

Obrázek 1: Národní parky České republiky	- 21 -
Obrázek 2: Zonace Krkonošského národního parku	- 22 -
Obrázek 3: Vymezení Krkonošského národního parku.....	- 23 -
Obrázek 4: Biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze	- 24 -
Obrázek 5: Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v regionu Krkonoše v roce 2011	- 30 -
Obrázek 6: Intenzita ekonomické aktivity v obcích regionu Krkonoše v roce 2011	- 31 -
Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti v obcích regionu Krkonoše v roce 2011	- 32 -
Obrázek 8: Pančavský vodopád.....	- 35 -
Obrázek 9: Sněžka	- 35 -
Obrázek 10: Mapa hlavních silničních komunikací a železničních tratí v regionu Krkonoše	- 43 -
Obrázek 11: Logo značky „KRKONOŠE originální produkt®“	- 58 -
Obrázek 12: Loga – Ekologicky šetrná služba/výrobek, Ekoznačka EU	- 61 -
Obrázek 13: Logo Czech Specials	- 62 -
Obrázek 14: Logo Cyklisté vítání.....	- 63 -
Obrázek 15: Trasy cyklobusů v Krkonoších	- 67 -

Seznam tabulek

Tabulka 1: CSD. Příklady indikátorů vybraných tematických skupin	- 10 -
Tabulka 2: Obce Krkonošského národního parku	- 28 -
Tabulka 3: Počet HUZ za turistické regiony v letech 2000-2013	- 40 -
Tabulka 4: Seznam certifikovaných výrobků značkou „KRKONOŠE originální produkt“ -	59 -

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu HUZ za vybrané turistické regiony v letech 2000-2013	- 41 -
Graf 2: Struktura HUZ v turistickém regionu Krkonoše za rok 2013	- 41 -
Graf 3: Věkové zastoupení návštěvníků KRNAP	- 72 -
Graf 4: Nejvyšší dosažené vzdělání návštěvníků KRNAP	- 73 -
Graf 5: Počet dní strávených v Krkonoších	- 74 -
Graf 6: Aktivita provozovaná návštěvníky v KRNAP	- 75 -
Graf 7: Chápání pojmu „udržitelný cestovní ruch“ návštěvníky	- 76 -
Graf 8: Ochota návštěvníků připlatit si za ekologickou certifikaci ubytovacího zařízení... -	77 -
Graf 9: Nejvyšší dosažené vzdělání rezidentů Krkonoš	- 78 -
Graf 10: Druh přepravy využívaný rezidenty v KRNAP	- 79 -
Graf 11: Vnímání návštěvníků rezidenty Krkonoš	- 79 -
Graf 12: Vliv cestovního ruchu na životní prostředí v Krkonoších podle rezidentů	- 80 -
Graf 13: Chápání pojmu „udržitelný cestovní ruch“ rezidenty	- 81 -
Graf 14: Struktura podnikatelů	- 82 -
Graf 15: Chápání pojmu „udržitelný cestovní ruch“ podnikateli	- 83 -
Graf 16: Ekologické chování podnikatelů	- 84 -
Graf 17: Spatřování přínosu v pořízení ekologického certifikátu pro podnikatele	- 85 -
Graf 18: Úvaha o žádosti o ekologický certifikát	- 85 -
Graf 19: Chápání pojmu „udržitelný cestovní ruch“ obcemi	- 87 -
Graf 20: Spolupráce obcí s jinými subjekty	- 87 -
Graf 21: Hodnocení spolupráce s jinými subjekty	- 88 -

Přílohy

Příloha 1: Dotazník pro návštěvníky Krkonoš

1) Co si vybavíte, když se řekne „Krkonoše“?

Prosím vypište.

2) V kterém ročním období jste navštívili Krkonoše?

- ☐ Jaro
- ☐ Léto
- ☐ Podzim
- ☐ Zima

3) Jak dlouhou dobu jste zde strávili?

- ☐ 1 den
- ☐ 2 – 4 dny
- ☐ 5 – 8
- ☐ 9 a více

4) Jaké aktivity jste zde provozovali?

Více možných odpovědí

- ☐ Běžkování
- ☐ Bobování
- ☐ Cykloturistika
- ☐ Hipoturistika
- ☐ Návštěva muzeí, historických památek apod.
- ☐ Návštěva příbuzných, známých
- ☐ Pěší turistika
- ☐ Pozorování živé a neživé přírody
- ☐ Sjezdové lyžování
- ☐ Jiné:

5) Jak jste se na místě dopravovali?

Více možných odpovědí

- ☐ Autem
- ☐ Lanovkou
- ☐ Na kole

- ☐ Pěšky
- ☐ Veřejnou dopravou
- ☐ Jiné:

6) Třídili jste během návštěvy odpad?

- ☐ Ano
- ☐ Ne
- ☐ Ano, ale jen pokud byl tříděný odpad v blízkosti

7) Byli jste spokojeni s návštěvou Krkonoš?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

8) Pokud jste nebyli spokojeni, uveďte prosím důvod:

9) Co je pro Vás při výběru dovolené nejdůležitější?

Seřadte jednotlivé faktory pomocí čísel od nejdůležitějšího po nejméně důležitý (1 = nejdůležitější faktor)

- ☐ Ceny služeb
- ☐ Ekologické certifikace
- ☐ Kvalita ubytování
- ☐ Kvalita stravování
- ☐ Možnosti dopravy do/z destinace
- ☐ Stav okolní přírody
- ☐ Turistické atraktivity

10) Jak chápete pojem „udržitelný cestovní ruch“?

Prosím vypište.

11) Je pro Vás důležitý stav a kvalita životního prostředí destinace?

- ☐ Ano
- ☐ Ne
- ☐ Nezajímám se o to

12) Uvítali byste možnost tříděného odpadu v ubytovacím zařízení?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

13) Jste ochotni připlatit si za ekologickou certifikaci ubytovacího zařízení?

- ☐ Ano
- ☐ Ne
- ☐ Nevím, co si pod tímto pojmem představit

14) Vaše věková skupina?

- ☐ Méně než 25 let
- ☐ 26 – 45 let
- ☐ 46 – 65 let
- ☐ Více jak 66 let

15) Vaše pohlaví?

- ☐ Žena
- ☐ Muž

16) Vaše trvalé bydliště?

- ☐ Hlavní město Praha
- ☐ Jihočeský kraj
- ☐ Jihomoravský kraj
- ☐ Karlovarský kraj
- ☐ Kraj Vysočina
- ☐ Královéhradecký kraj
- ☐ Liberecký kraj
- ☐ Moravskoslezský kraj
- ☐ Olomoucký kraj
- ☐ Pardubický kraj
- ☐ Plzeňský kraj
- ☐ Středočeský kraj
- ☐ Ústecký kraj
- ☐ Zlínský kraj
- ☐ Jiné:

17) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- ☐ Základní vzdělání
- ☐ Střední odborné bez maturity
- ☐ Střední s maturitou
- ☐ Vyšší odborné vzdělání
- ☐ Vysokoškolské vzdělání

Příloha 2: Dotazník pro rezidenty Krkonoš

1) Zajímáte se o vývoj cestovního ruchu v Krkonošském národním parku?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

2) Jakým způsobem se dopravujete v rámci národního parku?
Více možných odpovědí

- ☐ Autem
- ☐ Na kole
- ☐ Pěšky
- ☐ Veřejnou dopravou

3) Setkáváte se s účastníky cestovního ruchu (např. při výkonu povolání, v dopravě aj.)?

- ☐ Ano, pravidelně
- ☐ Ano, ale ne příliš často
- ☐ Ne

4) Pokud se s účastníky setkáváte, jak je vnímáte?

- ☐ Velmi pozitivně
- ☐ Spíše pozitivně
- ☐ Spíše negativně
- ☐ Velmi negativně

5) Myslíte si, že má cestovní ruch v Krkonošském národním parku dobré předpoklady?

- ☐ Ano
- ☐ Nevím
- ☐ Ne

6) Myslíte si, že je cestovní ruch v Krkonoších třeba dále podporovat anebo spíše tlumit?

- ☐ Myslím si, že cestovní ruch v KRNAP je třeba významně propagovat
- ☐ Myslím si, že cestovní ruch v KRNAP je příliš silný a je třeba ho spíše tlumit
- ☐ Myslím si, že cestovní ruch v KRNAP je třeba podporovat, ale s ohledem na lepší časoprostorové rozmístění návštěvníků
- ☐ Jiné:

7) Jaký vliv má podle Vás cestovní ruch na život v Krkonoších?

Více možných odpovědí

- ☐ Cestovní ruch přináší finanční prostředky městům a obcím
- ☐ Cestovní ruch zlepšuje životní úroveň místních obyvatel
- ☐ Cestovní ruch pomáhá chránit životní prostředí
- ☐ Cestovní ruch vytváří nová pracovní místa
- ☐ Cestovní ruch zvyšuje místní cenovou hladinu
- ☐ Cestovní ruch negativně ovlivňuje život místních obyvatel
- ☐ Cestovní ruch ničí životní prostředí
- ☐ Cestovní ruch má neutrální vliv na život místních obyvatel
- ☐ Cestovní ruch má neutrální vliv na životní prostředí

8) Myslíte si, že cestovní ruch v Krkonoších ničí životní prostředí?

- ☐ Ano
- ☐ Nevím
- ☐ Ne

9) Pokud jste na předcházející otázku odpověděli ano, rozveďte zde, prosím, svoji odpověď:

10) Jak chápete pojem „udržitelný rozvoj cestovního ruchu“?

Prosím vypište.

11) Vaše věková skupina?

- ☐ Méně než 25 let
- ☐ 26 – 45 let
- ☐ 46 – 65 let
- ☐ Více jak 66 let

12) Vaše pohlaví?

- ☐ Žena
- ☐ Muž

13) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- ☐ Základní vzdělání
- ☐ Střední odborné bez maturity
- ☐ Střední s maturitou
- ☐ Vyšší odborné vzdělání
- ☐ Vysokoškolské vzdělání

14) Obec/město Vašeho trvalého bydliště?

Příloha 3: Dotazník pro podnikatele v Krkonoších

1) V jaké oblasti podnikáte?

- ☐ Ubytování
- ☐ Stravování
- ☐ Kombinace ubytování a stravování
- ☐ Doprava
- ☐ Informační centrum
- ☐ Cestovní kancelář/agentura
- ☐ Jiné:

2) Jaký je počet pracovníků Vaší firmy?

- ☐ Menší než 5
- ☐ Menší než 10
- ☐ Menší než 20
- ☐ Větší než 21

3) Jste členy některého profesního sdružení?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

4) Pokud ano, jakého?

Více možných odpovědí

- ☐ Asociace cestovních kanceláří ČR (ACK ČR)
- ☐ Asociace hotelů a restaurací ČR (AHR ČR)
- ☐ Asociace turistických informačních center ČR (A.T.I.C. ČR)
- ☐ Asociace českých cestovních kanceláří a agentur (AČCKA)
- ☐ Svaz venkovské turistiky
- ☐ Jiné:

5) Jak chápete pojem „udržitelný cestovní ruch“?

Prosím vypište.

6) V jaké souvislosti jste o něm slyšeli?

Prosím vypište.

7) S jakými tvrzeními se můžete ztotožnit?

Více možných odpovědí

- ☐ Naše firma třídí odpady
- ☐ Naše firma využívá alespoň zčásti obnovitelné zdroje energie
- ☐ Naše firma je řízená podle zásad CSR – Společenské odpovědnosti firem
- ☐ S ničím výše zmíněným

8) Využila Vaše firma nějaký grant či pobídku v oblasti cestovního ruchu?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

9) Pokud ano, o jaký projekt se jednalo a kolik procent tvořil tento grant či pobídka?

Prosím vypište.

10) Vnímáte podporu cestovního ruchu v Krkonoších na místní až regionální úrovni za dostatečnou?

- ☐ Určitě ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Určitě ne

11) S kým Vaše firma aktivně spolupracuje v oblasti cestovního ruchu?

Více možných odpovědí

- ☐ S obcí/městem
- ☐ S krajem
- ☐ S jinými podniky
- ☐ S nikým
- ☐ Jiné:

12) Je Vaše firma držitelem certifikátu/ů vztahujícího/ch se k šetrnému cestovnímu ruchu?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

13) Které z následujících certifikátů Vaše firma vlastní?

Více možných odpovědí

- ☐ Cyklisté vítáni
- ☐ CzechSpecials
- ☐ Evropská ekoznačka „The Flower“
- ☐ Ekologicky šetrná služba
- ☐ Ekologicky šetrný výrobek
- ☐ Krkonoše – originální produkt®
- ☐ Podkrkonoší – regionální produkt®
- ☐ Systém environmentálního řízení podle ČSN normy ISO 14001
- ☐ Systém environmentálního řízení podle systému EMAS
- ☐ Žádný
- ☐ Jiné:

14) Spatřujete v držení ekologického certifikátu přínos pro Vaši firmu?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Nevím
- ☐ Spíše ne
- ☐ Ne

15) Uvažujete o žádosti o (další) ekologický certifikát?

- ☐ Ano
- ☐ Nevím
- ☐ Ne

Příloha 4: Dotazník pro města a obce v Krkonoších

1) Máte na úrovni obce/města zpracovaný strategický dokument pro rozvoj cestovního ruchu?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

2) S kým aktivně spolupracujete na rozvoji cestovního ruchu?

Více možných odpovědí

- ☐ S ostatními městy a obcemi
- ☐ S krajem
- ☐ S podnikatelskými subjekty
- ☐ Jiné:

3) Považujete tuto spolupráci za dostatečnou?

- ☐ Určitě ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Určitě ne

4) Jak chápete pojem „udržitelný cestovní ruch“?

Prosím vypište.

5) Které z následujících šetrných forem cestovního ruchu v Krkonoších propagujete?

Více možných odpovědí

- ☐ Agroturistika
- ☐ Ekoagroturistika
- ☐ Cykloturistika
- ☐ Ekoturistika
- ☐ Hipoturistika
- ☐ Žádné
- ☐ Jiné:

6) Označili byste aktuální stav cestovního ruchu v Krkonoších za udržitelný?

- ☐ Ano
- ☐ Nevím
- ☐ Ne

7) S jakými tvrzeními se ztotožňujete?

Více možných odpovědí

- ☐ Cestovní ruch přináší finanční prostředky městům a obcím
- ☐ Cestovní ruch zlepšuje životní úroveň místních obyvatel
- ☐ Cestovní ruch pomáhá chránit životní prostředí
- ☐ Cestovní ruch vytváří nová pracovní místa
- ☐ Cestovní ruch zvyšuje místní cenovou hladinu
- ☐ Cestovní ruch negativně ovlivňuje život místních obyvatel
- ☐ Cestovní ruch ničí životní prostředí
- ☐ Cestovní ruch má neutrální vliv na život místních obyvatel
- ☐ Cestovní ruch má neutrální vliv na životní prostředí

8) Myslíte si, že je Krkonošský národní park dostatečně propagován?

- ☐ Ano
- ☐ Nevím
- ☐ Ne

9) Pracovali jste v poslední době na projektu týkajícím se oblasti cestovního ruchu?

Pokud ano, o jaký projekt se jednalo?

Prosím vypište.

10) Název obce/města: